

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja
a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola hírei

„Szent Bernát himnusza a fölfeszített Krisztushoz” a Czech-kódexből.

Következik immár Szent Bërnáld doktor imádsága.

*Idvözlégy ez világnak idvössége
Drágalátos Jézus Krisztus!
Ím én körösztfádhöz léptem,
Të légy neköm segödelmem.
Szent körösztfán ha gondollak,
Të kínodban én kívánlak.
Úgy imádlak mint látnálak,
Sőt én elöttem tudlak.*

*Ó mëlly mesztelen tégöd látlak,
Szent körösztfán ha imádlak,
Mëgvëretve, mëghúzslalva,
Mëgtötretve, mëgutálva!
Këgyös pásztor, të kénodban
Ën në legyek mëgutálván.
Ësmërj engöm, édes Váltóm!*

Ez az imádság a Szent Bernátnak tulajdonított himnusz – *Salve mundi Salutare* – nem sorról-sorra való, s nem is minden versszakot magába foglaló fordítása, inkább egyfajta utánzat, amelyet a magyar szerző vallásos költészete ihletett. A kódex, melyben található voltaképpen egy imádságoskönyv, amely valószínűleg Kinizsi Pál felesége, Magyar Benigna számára készült 1513-ban, és nevét Czech Jánosról kapta, aki a kódexet az érsekújvári ferences kolostor könyvtárában fedezte fel 1833-ban. Jelenleg a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában őrzik.

Találkozóink 2007-ben

Dr. Kovács Endre diákszövetségünk elnöke kezdeményezésére idén is közös szentmisét szerveztünk – figyelembe véve, hogy a kis létszám vagy egyéb okok miatt több osztály nem tud szervezni találkozót. Ezért

Egerben, 2007. július 7-én, szombaton 10.30-kor közös szentmisére

hívunk minden olyan egri ciszterci öregdiákot, akik más időpontban nem terveznek találkozót.

A mise után az osztálycsoportok saját programot is szervezhetnek.

Az **1947-ben végzettek** 2007. június 29-ére tervezik **60.** éves érettségi találkozójukat.

Újságunkban szeretnénk megemlékezni a Szent Bernát gimnáziumban – **70** éve, (*Sántha Olivér, Baghy Osvát osztálya*), valamint **65** éve, (*Tobákos Kilit osztálya*) – végzett, életben levő diáktársainkról.

Kérjük segítségeteket e névsor összeállításához

A TARTALOMBÓL

Ciszterci tanárainkra emlékeztek a Gárdonyiban	Egri ciszterci diákok voltak: <i>Kádár László</i>
PALOS BERNARDIN: <i>Kassuba Domokos</i>	Emlékek egy nagysikerű diákszínjátásról
Egy tanulmányút kezdete – III. rész	Emlékezzetek és emlékeztessetek...
	<i>hírek... hírek... hírek...</i>

EZ TÖRTÉNT a Gárdonyiban a 2006/07-es tanében Karácsonytól Húsvétig ...

Ciszterci tanárainkra emlékeztek a

Gárdonyi Gimnáziumban

A Szent Bernát Gimnázium zászlajával díszített meghívóval invitálták az öregdiákokat 2007. január 26-ára az Alma Materbe. Szép gondolat, hogy a ciszterci tanárainkra való emlékezés napjára a ciszterci alapító atyák ünnepét választották.

Róbert, Alberik és István a Ciszterci Rend alapítói, Cîteaux apátjai

Szent Róbert, aki 1028-ban vagy 1029-ben született Campaniában (a mai Champagne tartományban), egy évig volt Cîteaux apátja, és a Molesme-i monostorban halt meg 1111. április 17-én. A monasztikus életvitelt az egyszerűbb életre vezette vissza, és megalapította az Új Monostort.

Szent Alberik 1099-től 1108-ig volt Cîteaux apátja. Kidolgozta azt a művet, amelynek a címe: „A Molesme-ből jött ciszterci monachusok intézményei”;. 1108. január 26-án adta vissza lelkét Istennek.

Harding Szent István, aki kb. 1059-ben született Angliában, Merriot helységben, 1108 és 1133 között volt Cîteaux apátja. Megerősítette és növekedésnek indította a Rendet, amikor örökségül hagyta rá a „Szeretet Okmányát”, majd megalapította az első tizenkét filiális apátságot. 1134. március 29-én hunyt el.

Az ünnepség a templomunkban főpapi szentmisével kezdődött, melyet *dr. Seregély István* egri érsek, Diákszövetségünk örökös tiszteletbeli társelnöke celebrált *Hervay*

Levente OCist segédletével. A padokban a gimnázium igazgatója és tanárai, a népes énekkar diákjai, számos öregdiák mellett ott voltak *dr. Zakar Polikárp* főapát, *dr. Kerekes Károly* ny. apát, *Rácz Pelbárt* egri házfőnök, *Nagygyörgy Vendel* és *Lékai Jusztin* ciszterci atyák.

A szentmise után az iskola földszinti folyosójára mentünk át a templomot összekötő termen keresztül – régi emlékeket idézve. A szépen felújított folyosó

primusz felőli részén helyezték el 28 ciszterci tanár és igazgató arcképét, valamint az 1949 előtti években végzett osztályok tablóját.

Az ünnepséget *dr. Pisákné Balogh Éva* igazgató szavai vezették be.

„Mi abban a kegyelmi helyzetben vagyunk, hogy olyan iskolában taníthatunk és a mi diákjaink olyan iskolában tanulhatnak, amelynek alapjait már kétszáz harmincegy évvel ezelőtt lerakták a Pásztórol érkező ciszterci atyák. Ezekben a folyosókon nap mint nap érezhetők, hogy sziklára építették az Alma Matert, hogy erős alapot, vastag falakat építettek. A boltívek alatt elhelyezett tablóképekről sugárzik a ciszterci szellemiség egyszerűsége, a tudomány tisztelete és a hit ereje. Mi örökségbe kaptuk ezt, melynek lényegét egyetlen mondat fejezi ki: *Ardere et lucere – Lángolj és világíts!* Az itt munkálkodó tantestület tudja, hogy csak így lehet, így érdemes. Lángolva és világítva Istent, hazát és embert szolgálni.

Valószínűleg így értették Kovács Ottó és Fedics Miklós tanár urak, amikor elhatározták, hogy elkészítik az egykori ciszterci paptanárok fényképeit. Köszönöm munkájukat.”

Ezután *Kovács Ottó* tanár úr beszélt a „Képcsarnok” keletkezéséről:

„Arra a kérdésre kell megadnom a választ, hogy mi végre készült e 28 képből álló képsorozat, amely máától az iskola földszinti folyosóját díszíti. A világ legtermészetesebb dolgának vélem, hogy egy történelemtanárt – tehát engem is – érdekel saját iskolájának a múltja. Különösen érthető ez, hiszen iskolám ebben a tanévben már a 318. tanévet számolja. Van tehát felfedeznivaló kincs egy több mint háromszáz éves iskola történelmében.

2002 tavaszán az akkori végzős osztályom egyik osztályfőnöki órájára ellátogatott *Jászberényi A. Gusztáv* úr, s egy órán keresztül idézte emlékeit. (Előadása olvasható a *EGRI FEHÉR/FEKETE* 2002-ben megjelent *Veni Sancte* számában.) Feltűnt, hogy 55 év távlatából, idős emberként milyen mélységes tisztelettel szólt tanárai-ról. Kik lehettek a tanárai, akik ilyen megbecsülést tudtak elérni, akikre nagy tisztelettel emlékeznek vissza sok évtized távlatából is hajdani diákjaik? Hogy hívták őket? Milyen emberek lehettek? Mit tanítottak? Élnek-e még? Ezek voltak azok a kérdések, amelyeknek megválaszolása elvitt a fellelhető régi tablókhoz, évkönyvekhez és a még élő diákokhoz. Így fogalmazódott meg bennem az a gondolat, hogy ezeknek a kiváló tanároknak s kitűnő embereknek emléket kell állítani.

Azt is tudtam, s tudom, hogy nem lehetett minden tanárt elhelyezni e sorozatban. Vannak olyanok, akiket diákjaik most szívesen látnának, de higgyék el nekem: nem a tanárai érdemei voltak kevesebbek, hanem a szorító körülmények miatt kell most meglegednünk ezzel a 28 képpel.

A gondolat megvalósulásához többen hozzájárultak, ezért külön köszönet illeti *Hervay Levente* atyát, aki több hónapon keresztül gyűjtötte a képeket, írta az életrajzokat. Segítette őt ebben a munkájában *Bérczi Bernát* testvér is, akinek szintén köszönöm fáradozását. Már csak ketten, *Kerekes Károly* apát úr és *Hervay Levente* atya élnek azok közül a tanárok közül, akiknek tiszteletére készült ez a képsorozat. Éltesse az Úristen őket továbbra is! Hálásan köszönöm *Oláh Gyula* úrnak, a Diák-

szövetség elnökségi tagjának a támogatását, aki előbb bízott, segítségéről biztosított, majd képeket, szövegeket is adott, sőt a korrektúrát is elvégezte.

Hálámat fejezem ki *Fedics Miklós* kedves kollegámnak is, aki velem együtt tervezte a kiállítást, aki szintén órákat ült a számítógép előtt, javította és formázta a kapott képeket.

Köszönöm a Cinóber Nyomda munkatársainak a nyomtatást, *Leopold Miklós* mesternek a precíz, ízléses keretezését. S végül *Nagy Tibor* és *Borbély Zoltán* munkatársaimnak a felrakásban nyújtott munkájukat.

Így készült el tehát ez a képcsarnok, hogy hirdesse a volt diákok örök háláját tanáraik iránt.

Amikor november végén Leopold mesternek vázoltam elképzeléseimet, s elkészültek az első darabok, dicsérem munkáját, mire ő azt mondotta: „*Ezeknek a képeknek az iskolában kisugárzásuk lesz.*” Remélem, lesz kisugárzásuk. Mert azzal, hogy a Szent Bernát Gimnázium meghatározó tanárainak képei kikerülnek a tisztelet jeleként a falra, nemcsak ismerősökké válnak a jelen és a jövő diákjai és tanárai számára, hanem halhatatlan jelenlétükkel immár példát adnak nekünk, kései utódoknak, hogy mint ők, állhatatosak legyünk a hitben, kitartóak a hazaszeretben, és fáradhatatlanok a munkában. Bízom benne, hogy így fog történni.

Tehát ebben a 28 képben, a Szent Bernát Gimnázium zászlójában és a folyosón újra elhelyezett 17 tablóban egyszerre van jelen egyfelől a diákok tisztelete és megbecsülése a tanáraik iránt; s másfelől a ciszterci atyák követelményt támaztó, példát adó szellemisége a jelenkor tanárainak és diákjainak. E kölcsönös kapcsolatban így fonódik egybe az a szeretet, amelyről Szent Pál a korintusiakhoz írt első levélében ezt írta: „... a szeretet soha el nem múlik.”

Így és ezekkel a gondolatokkal készült el e képsorozat.

Kérem Önöket, fogadják szeretettel.”

Kovács Ottó tanár úr szavai után dr. Pisákné Balogh Éva igazgató Polikárp főpát urat kérte szólásra.

„A főpátúr tíz éve vette át újra a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumot, mely ismét ciszterci fenntartásba került vissza. E tíz év alatt érezhettük főpátúr segítő

Polikárp főpátúr

nünket. Tisztelettel kérem főpátúr urat, szóljon néhány szót a ciszterci tanító munkáról.”

Dr. Zakar Polikárp zirci főpátúr szavai:

„Legyen szabad annyit mondani, hogy én is ciszterci-ekhez jártam gimnáziumba, s könnyű volt a választás, annak ellenére, hogy 1948-ban, köztudott, a magyar állam elvette a katolikus iskolákat. Tehát én úgy mentem Zircre paptanárnak, hogy már nem volt iskolánk.

Mi nem vagyunk tanítórend, amit az is bizonyít, hogy Magyarországon jelenleg van két női kolostorunk, s ezeknek eszük ágában sincs tanítani. S a külföldi monostorok közül is hat-hét olyan van, amely tényleg tanítással foglalkozik, a többi nem.

Milyen problémákat jelent ma Magyarországon a tanítás? Amikor 1776-ban a pásztoói perjel elvállalta ennek az iskolának a vezetését, akkor igen vakmerő tettet követett el, hisz szerzetesei nem voltak szakképzett tanárok. De ennek ellenére, úgy látszik, jól csinálták a dolgukat, hiszen a volt jezsuita igazgató – a jezsuitákat a királynő megszüntette az országban – azt írta a pásztoói apátnak, hogy «Nagyságod tanárai kiválóan tanítanak...». Aztán jöttek a problémák, elvették tőlünk néhány évre az iskolát, de visszakaptuk, majd 1948-ban megint elvették és tíz évvel ezelőtt megint visszakaptuk.

A kérdés talán az, hogy mi zirciek hogyan hasonulunk ehhez a feladathoz. Jóllehet, amikor a Szentszék 1991-ben jóváhagyta a Konstitúciónkat, ebben nagyon röviden és világosan állt a lényeg: «...Kongregációnk hagyománya szerint monostoraink különleges módon az ifjúság nevelésével foglalkoznak, főképpen intézeteinkben és más katolikus iskolákban...»

S ez annyit jelent, hogy a szerzeteseknek ezen az úton kell járni, s erre tesznek fogadalmat, úgy hogy én is nem egyszerűen Szent Benedek regulájára tettem fogadalmat, hanem odatettem azt is, hogy «a Szentszék által jóváhagyott Konstitúciónk szerint».

Amikor megérkeztem Rómába, a legnagyobb meglepetésemre azt mondta a generális apát – s a sors érdekes játszámája, hogy én lettem az utóda –, hogy ő sohasem fogja megengedni a magyar cisztercieknek, hogy külföldön tanítsanak. A következménye az lett – ő látta, hogy én hogyan dolgozok –, s ennek eredményeként, amikor megírtam a doktori disszertációm, beleegyezését adta, hogy elkezdhetek tanítani a bencések egyetemén.

Úgy látszik, a ciszterci rendben vannak villongások és problémák, ami onnan ered, hogy az alapító atyáink nem mondták meg, hogy iskolában kell tanítanunk, csak annyit mondtak, hogy keményen kell dolgoznunk. Én azon-

Tablóink a földszinti folyosón

magatartását, megtapasztalhattuk általa a ciszterci szellemiség kisugárzását. Nemcsak az iskola falait tudtuk építeni, építkeztünk tanítványaink lelkében is. Ma ugyan már nem ciszterci paptanárok tanítanak e falak között, de a tíz év minden napjában ez a szellemiség vezérel ben-

ban hiszem ezt, és eszerint próbálják tanítani a mostani ifjúságot is. Értsék meg, mekkora szükség van arra, hogy az ifjúgyermeket megfelelő módon tanítsuk, s azt is értsék meg, hogy sokszor nemcsak hittan órán lehet a kereszténységet közvetíteni, hanem még fizikában, sőt még matematikában is.

Ezeket szerettem volna röviden a mi tanító feladatunkról mondani, amire készültünk, s amit gyenge erőnkkel megpróbáljuk tovább csinálni, ahogyan Isten megengedi.”

Az igazgató megköszönve a főapátúr szavait dr. Seregély István egri érseket kérte szólásra:

„Mária Terézia 1776-ban Egerbe – akkor püspöki városba – hívta a cisztercieket, mert tudta, hogy itt mélyek a hit gyökerei. Ma is így van ez, Seregély István érsek úr több évtizedes áldozatos munkájának is köszönhetően. Köszönjük neki figyelő tekintetét, biztató mosolyát, mely számunkra segítséget ad, s megerősít bennünket, hogy így folytassuk munkánkat”.

Következzenek dr. Seregély István egri érsek szavai:

„Az ezer éves egri egyházmegye 80. püspökétől fogadják a mai napon köszönetemet.

Eger talán ismeretlen település lenne, ha ezer esztendővel ezelőtt az országalapító Szent István az általa alapított tíz egyházmegye egyikének központjává nem teszi. Így lett aztán vármegye székhely, tiszteletre méltó helyet kapott az ország sorsának, a nemzet fennmaradásának áldozatos szolgálatában, éppen úgy, mint annak kulturális, szellemi központjának vállalásában.

Kétszáz éve érsekség lett ez az ezer éves egyházmegye, kisebb területen, de változatlanul törekedett arra, hogy őrizze az ezeréves örökség jövőt építő szellemiségét megőrző feladatát. Kulturális szerepe döntően akkor lett meghatározó, amikor a török után a püspökök visszatértek a városba, majd érsekként és főispánokként a közoktatás központjává tették Egert. Az emberi esendőség akadályozta meg, hogy a megkezdett jogász- és orvosképzés elakadt, s ma sem vagyunk egyetemi város. A középfokú leány- és fiúoktatás azonban országos tekintélyre tett szert. A jezsuiták elsőként idehozott középiskolája után a ciszterciek voltak azok, akik ennek az új értelmiségnek mindenkor megújuló nevelésére vállalkoztak, majd jöttek az angolkisasszonyok, – ma Ward Mária Jézus kongregációja (Congregatio Jesu) néven ismert nővérek. S ezek az iskolák olyan tekintélyt szereztek, mely a gyermekeiknek igényes jövőt szánó szülők érdeklődését Eger felé fordította. A felemelkedő szerzetesi szolgálat révén közoktatásunk az újkorban Magyarországon európai elismerést kiérdemlő szintet hozott létre. S ebben a magyar ciszterciek iskolái, nevezetesen a ma Gárdonyi Géza nevét viselő, sokszínű képzést adó iskola meghatározó szerepet tölt be. Hála Istennek!

A viszontagságos idő alatt az iskola munkáját folytató pedagógusok tudatosan vagy tudat alatt ennek az örökségnek a kötelező erejét érezték. Megőrizték az iskola tekintélyét, s a gyermekszám tragikus csökkenése ellenére ismét ciszterci gimnáziumként ma is kiemelkedően nagyszámú diákot nevelnek az új magyar jövő számára. A mai ünnep a ciszterci szellemiségnek közel kilencszáz éves kincseit idézi.

Kívánom, hogy a mai iskola tanárai és nevelői felismerjék, hogy ilyen örökséget tartanak életben, s emeljék ezt az iskolát az új idők Egyesült Európájának magaslatára, diákjai pedig vállalva e követelményeket, lássák majd annak gyümölcsseit. Olyan szeretettel emlékezzenek majd vissza erre az iskolára, mint az öregdiákok, a hajdani növendékek számon tartják. Adja Isten, hogy a gyarmati sorsra kárhozottot negyven év pusztítása után a ciszterci közösség oktató és nevelő családja is növekedjék. Újra szolgálni tudja nemze-

tünk, egyházunk és az egész emberi család javát és jövőjét, boldogulását, és mindenki számára kikerülhetetlenül közeledő üdvösségre vezessen.

Fogadják el hozzá a legjobb kívánságaink kifejezését, s az intézetért mondott imánkat.”

Megköszönve az érsek úr beszédét, az igazgató *Szelezcki János*, Eger város polgármester-helyettesét kérte szólásra:

„Eger városában közel harminc középiskola van és ebben a harminc középiskolában meg kell találnunk a helyünket. Mindig törekedtünk arra, hogy a város vezetésével jó kapcsolatokat tartsunk. Most jobban bizakodhatunk, mert a városnak polgári értékrendet valló vezetése van, és talán jobban értik a mi céljainkat, s nagyobb figyelemmel fordulnak felénk.”

Szelezcki János a Szent Bernát gimnáziumra emlékezve hangsúlyozta, hogy annak tanárai az oktatással párhuzamosan valláserkölcsi és a hazafias nevelést állították pedagógiai munkájuk központjába. Az iskola két tanárának példáján mutatta be ezeknek az elveknek érvényesülését, Pataki Vidor és Palos Bernardin munkásságát méltatva.

„A ciszterci diákok nyitott szívűek voltak, mert a tanáraik által gyakorolt nevelési elveket csak így lehetett befogadni. Erre a soha el nem feledhető pedagógiai hagyományra vagyunk büszkék, s önkormányzatunk szeretné, ha iskolánk is építenének erre az alapra. Valójában akkor lehetne újra iskolaváros Eger” – fejezte be beszédét a polgármester helyettes.

A beszédek után elhangzó ünnepi műsort az iskola növendékei szolgáltatták.

Bevezetésül *Szendi Flóra Dóra* 9.B tanuló *Kerekes Károly* apát úr: *900 éves életfánk, Cistercium* című versét szavalta el.

Majd *Szvorényi Józsefnek*, aki 1849-től 1892-ig a gimnáziumnak tanára, huszonhat éven keresztül igazgatója, huszonnégy éven át a rendház perjele volt, „*Gyakorlati tanácsok a házi és köznevelés körében*” c. munkájából hallottunk idézeteket *Tóth Eszter* 10.A, *Szendi Flóra Dóra* 9.B, *Tompa Fruzsina* 10.K, *Nagy Lilla* 11.A osztályos tanulók tolmácsolásában.

Az idézetek között az énekkar *Zengjiünk Jézus szent Nevének* c. (Jesu dulcis memoria), Szent Bernátnak tulajdonított himnusz ihletéséből származó egyházi éneket adta elő az iskola énekkara.

Végül *Ágoston Júlián* „*Vagyunk még, testvér!*” című költeményét hallottuk, melyet *Tóth Eszter* 10.A tanuló szavalt el. Befejezésként közösen a *Boldogasszony Anyánk* -at énekeltük el.

Mi, öregdiákok nagy örömmel, hálás szívvel él-tük meg ezeket a volt iskolánk falai között töltött órákat. Úgy éreztük, hogy a visszakapott Szent Bernát Gimnáziumnak nemcsak a régi falait újították fel, hanem áthagyományozzák ősi Alma Materünk szellemiségét is. Köszönet érte dr. Pisákné Balogh Éva igazgatónak, Kovács Ottó tanár úrnak és a „nevelő testületnek”.

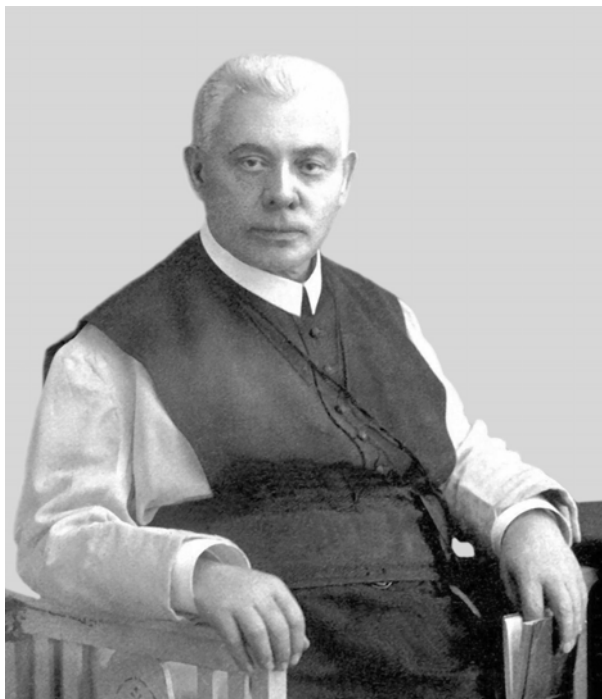
(A képeket Kovács Ottó tanár úr készítette)

Dr. Palos Bernardin: Rendtörténeti feljegyzések

Folytatjuk Bernardin atya kéziratban fennmaradt írásának közlését az egri gimnáziumunkban működött tanárainkról. E számunkban *Kassuba Domokosról* olvashatunk. Nevét a ma élő egri ciszterci öregdiákok is már csak a régi értesítőkből ismerhetik.

* * *

Kassuba Domokos (1851 – 1931)

Gyöngyösön született 1851. augusztus 3-án. Csak tizenhét éves, amikor a rendbe lép. 1874-ben szentelték pappá, a még ugyanezen évben kezdi tanárkodását a pécsi főgimnáziumban. Öt év múlva már Egerben találjuk Szvorényi József oldalán, akinek bizalmas jobbkeze, hűséges követője és tanítványa. 1892-ben mesterének utóda lesz az egri konvent perjeli és a főgimnázium igazgatói székben. Még Zirc-Pilis-Pásztói fogadalmas.

Származása, neveltetése és későbbi élete a Mátravidék népéhez kötötték elválaszthatatlanul. Szülővárosában utca őrzi emlékezetét, ő maga pedig egész lényével, egyénisége legjellegzetesebb vonásaival őrizte és képviselte azokat a jellemtulajdonságokat, melyek e táj emberének annyira sajátjai: ősi, életet formáló katolicizmusát, önérzetes magyarságát, töretlen életkedvét és gyakorlatias életbátorságát, amiben e vidéken mindenki egy, akár látástól vakulásig verejtékező „kapás”, akár közülük kinőtt, de róluk soha meg nem feledkező „úr”.

Munkásságára az jellemző, mint kiváló utódjára, Kürti Menyhértre is, hogy – az egri főgimnázium történetírójának szavai szerint – „A múlt nemes hagyományaira építi jövő programját”. De ugyanez a sablonosnak látszó mondat magyarázza meg az egri gimnázium országos hírnevét csakúgy, mint egész történetét. A „múlt” ugyanis Egerben két olyan rendkívüli magyar ciszterci,

mint Juhász Norbert és Szvorényi József, a „jövő” pedig csupán az a folyton termékenyítő, egyre magasabbra ösztönző hagyomány, amit a két szerzetes ma is korszerű egyénisége jelent. Mindkettejük nagysága abban a fölöttebb fejlett képességükben rejlett, hogy nem váltak soha maradvá, de nem lettek a divat áldozataivá sem, hanem egységbe tudtak fogni minden értéket és ideált, akár áthagyományozott volt az, akár újszerű.

Igy vitte át, és őrizte meg Kassuba Domokos a Rend egri intézetének legnagyobb értékeit: a növendékek iránti férfias, kemény szeretetet, a pedagógiai időszerűséget és a didaktikai mérsékletet. Ez értékek kivirágzása volt az iskola pompás fegyelme, a tanítványok életreszóló hűsége és a kiváló tanulmányi eredmények.

Ezeket az értékeket azonban Kassuba Domokos gyarapítani is tudta.

Ahhoz a szerzetestanári réteghez tartozott, amely már a századfordulón megérezte egy új, vallásosabb és hitvallóbb korszak hajnalát. Egyéni buzgósága, példás szerzetespapi élete belső ösztönzést adott neki arra, hogy mind az ifjúsági lelkipásztorkodás, mind a konvent templomát megtöltő hívőseleg igényeit a múltnál gazdagabban elégítse ki. Vele kezdődik Egerben az a korszak, amelyben rendtársaink jórésze kezdi szűknek érezni a tanár iskolai nevelő szerepét, s vonzani kezdi tanítványait a rendszeres gyónás, az eucharisztikus élet, a kongregációs buzgóság felé, ugyanakkor megkísérli több élettel megtölteni a „cikrák” formákba merevedett vallásosságát, s megtörni a város értelmiségének közönyét, sőt vallástalan ridegségét. A konventi templom nemcsak a szerzetesek misézőhelye és a diákmisék színhelye immár, hanem kapui egyre szélesebbre tárulnak lelkészkezdő feladataik ellátására.

Nem volt olyan tudós-nevelő, mint elődje, de gyakorlati pedagógiai leleményesség terén nem maradt el mögötte. Feltűnő érzékkel előtte járt korának, amidőn az ének, zene és természetjárás úttörőjeként nagy szerepet juttatott a nevelésben mindannak, amiről hivatalosan csak évtizedek múlva fognak az Utasítások szólni, s amit éppen ma „musische Bildung” néven a nevelés legkorszerűbb feladatai közé szokás sorolni. Küzdi Aurél segítségével rendkívül magasra emelte iskolája ének-tanításának és egyházi zenéjének színvonalát, meghonosította a városi eseménynek számító ifjúsági énekes színelőadásokat, majd Mátrai Rudolf kezdeményét elősegítve, kirándulási alapot hoz létre, és iskoláját a rendszeres, külföldet is járó tanulmányi kirándulások bölcsőjévé teszi.

Am huszonöt esztendő munkájának bő termése nem fért meg az elődeitől örökölt keretben, szétfeszítette ezt, s elodázhatalanná tette az iskola és a konvent épületének újjáépítését. Ez az új épület Kassuba Domokos álmainak

szülötte, sürgetéseinek, ösztönzéseinek eredménye. 1900 tavaszán leteszik és megáldják az új konventi épület alapkövét, s 1902 január elején Ödön apátúr már átadhatja az új iskolaépületet is a nyilvánosságnak, hogy – „Alma Mater-je, nevelőanyja legyen a haza ifjúságának és benne elsősorban Hevesvármegye és Eger városa jelen és jövő nemzedékének”.

Nehéz dolog volt olyan előd nyomába lépni, akiről – a Szvorényi-emléktábla leleplezésekor – Vajda Ödön apátúr Rendje nevében ezt a vallomást tette: „Te voltál köztünk a legnagyobb.” S nem volt könnyű a másik elődöt sem követni, akinek deákferencien bölcs magyarsága egy főispán beiktatásakor ilyen fájdalmas szavakban tört ki: „... kemény és keserű harcot vítt keblünkben az elénk szabott kötelességek érzete és a szív azoktól elűtő hő vágya”. Hogy Kassuba Domokos elődeit követni tudta, ahhoz erőt emberségének meleg mélységeiből merített. Atya volt mindig: rendtársainak is, tanítványainak is atyjuk. Mintha jelmondattá tette volna Juhász

Norbert tanítványaiért remegő mondatát, amivel az elnyomás alatt fordult egyszer a katonai hatóságokhoz: „Én 440 gyermeknek vagyok atyja!” Kassuba Domokos is úgy élt, úgy dolgozott, mint az apák szoktak a nekik legdrágábbakért. S ezek: szerzetes-családja és diák-fiai voltak.

Mint szerzetes pap is méltó volt elődeihez. Pedig ezek egyike – gondoljuk meg, milyen nagydolog ez a 19. század végén! – egy egri ciszterci, aki gyóntatója a fiatal Szmrecsányi püspöknek, Samassa kardinális koadjunktornak. Másika pedig az a Juhász Norbert, aki „a szent Regula alapjára” helyezkedve az elsők között fogadta el az ötvenes években megvalósulásra váró szerzetes-reformot. Ilyen szerzetesősök és elődök lelkiülete élte az egyszerű, imádságos és alázatos egri perjelt, Kassuba Domokost.

Meghalt a szombathelyi kórházban, mint a szentgotti hárdi konvent alperjele, 1931. szeptember 14-én.

EGY TANULMÁNYÚT KEZDETE (1950) – III. rész

Folytatjuk Nagy Menyhért Mózses atya írását huszonegy ciszterci 1950 szeptemberi menekülésének történetéről. Az első két részét 2006. Veni Sancte-i és a Karácsony-i számunkban közöltük.

A drótsövény tövében

Rövid gyaloglás után megálltunk az erdő szélén. Ezúttal nem veszély állított meg bennünket. Előttünk egy simára kaszált pázsit feküdt, egy kicsikét odább egy mesterseges dombocska takarta szemünk elől a drótsövényt.

Bár még mindig sötét volt, a terepet és a tárgyakat – a látottakat – elég könnyen fel lehetett ismerni. Itt már tanácsot tartottak a vezetők. Félkör alakban leültünk, mint egy cserkészcsapat az erdőszélén, s a fővezér röviden elmagyarázta a határon való „átkelés” módját. Nyilvánvaló volt, hogy közöttünk és a drótsövények között, nem volt portyázó határőrség.

Tudnunk kellett, hogy a sövényt két drótfal alkotta. A két fal között, a fűben, egy aknadrót is el volt rejtve. Arra tehát nagyon kellett vigyázni, hogy valaki meg ne húzza lábával a drótot. Ezek után elmondták, hogy a három puskás közül az egyik a magyar (határ)oldalon, a dombocska tetején fog majd őrt állni puskával a kezében; a második a két sövény között helyezkedik majd el: az ő feladata lesz az egyik kezével az aknadrótot fogni (tartani), hogy „föl ne robbanjunk”, a másik kezével pedig megnyitja az osztrák oldali falat (szétfeszíti a drótot). A végén az én feladatomban lett a magyar oldalon szét húzni a drótot. Természetesen szóba se jöhetett az, hogy a drótot esetleg elvágják; a vezetők igyekeztek a legkevésbé nyomot hagyni maguk mögött.

Amikor a tájékoztatót befejezték, a vezetők felkértek, hogy a megegyezett összeget mindannyian fizessük ki

(fejenként ezer forintot fizettünk). Azt is kérték, hogy adjuk oda nekik az aprópénzt, amit Ausztriában nem használhattunk volna. Arra is figyelmeztettek, hogy miután a határ nagyon közel lévén, jó lesz a lábukat felemelni, minden lépésre külön vigyázni, stb.

Nyomasztó lassúsággal el is indultunk. Minden öt-tíz méterre megálltunk, körülnéztünk; a végén már csak meghajolva, majdnem guggolva haladtunk.

Hihetetlen volt, hogy a hosszas, egész éjszakai gyaloglás után a fáradságot már nem éreztem, bár éreztem, hogy végtagjaim mereven mozognak. Imádkoztam, s azzal biztattam magamat, hogy ha már idáig kibírtam, a többi már nem okozhat komoly nehézséget. Az előttem levőtől megkérdeztem, hogy látja-e a drótot, amire nemmel válaszolt. Nemsokára a vezetőktől megkaptuk a „jó hírt” miszerint a határ az erdő szélén húzódik el. Még fokozottabban kellett tehát vigyázni. Felmértem, amennyire felmérhettem a távolságot: száz méterre lehettünk a határtól. Most már a tuskésdrótkerítésnek tűnő drótsövény is fel tudtam ismerni.

Pillanatok alatt megelevenedett lelki szemeim előtt mindaz, amit el kell hagynom. Szívem összeszorult. Szüleimre, barátaimra, a Ciszterci Rendre gondoltam. Mennyi szép álmomat zúzták szét az utóbbi idők eseményei! De csodálatos, hogy az illúziók legszebbje és a legnemesebbje mindig életben maradt: hivatásom soha egy pillanatra nem ingott meg.

Most azonban úgy látszott, hogy minden összeomlik. Amit idáig lélekben építettem, ma elvesz, belefolyik a múltba, eltűnik, s én maradok a csupasz énemmel, amit a határon túlra igyekszem menteni. Erre az új valóságra kell majd az idegen földön ismét építenem. Talán soha nem mondhattam volna ki ilyen nyugodt lelkiismerettel, hogy

„Ecce, nos reliquimus omnia...” („Íme, mindent elhagytunk...”)

Anyagi javaim, amit hátra kell hagynom, nem okoznak semmi gondot: nem először történt meg, hogy egyszerre „szegény” lettem. Zord idők már ismételtel segítettek abban, hogy a szegénységi fogadalmam értelmét átérezzem. Ezekben a pillanatokban sokkal jobban féltem a lelki szegénység ama formájától, amit kishitűségnek hívunk. Tudtam, mit jelentett külföldre kerülni; tudtam, mit jelentett hazámat elhagyni. Majdnem azt mondhatom, hogy emigránsnak születtem, aminek az íze sohasem édes, s amely soha nem adja meg azt, amit az ember vár. Az egyszerű közmondás szellemét, miszerint „Mindenhon jó, de legjobb otthon”, már sokszor átéltem.

De mégis miért megyek? És hová megyek? Azért megyek-e el, mert nyugodtabb és kellemesebb életet keresek? Ha ez lenne az igazság, akkor nem mondhatom, hogy „Ecce, nos reliquimus omnia.” Azért megyek, mert „követni akarok”, Téged, Krisztust. – „Et secuti sumus te?” Azon a napon, amikor kimondtam a „Promitto”-t (az „Igérem”-et), nem gondoltam volna, hogy az áldozatnak ilyen formája is létezik és hogy Krisztus követése ilyen nagy áldozatot is megkövetelhet.

De itt, a határon nincs idő panaszkodni, most el kell fogadni, hogy Krisztusért vállalt áldozat mindig édes. Krisztus követésének nincsen „határa”, még akkor sincs, ha három, vagy négy, vagy öt esztendőről lenne szó. Isten útjai az örökkévalóságba vezetnek. „Aki jobban szereti atyját, anyját, testvéreit, mint engem, nem méltó hozzám...” Igen, „reliquimus omnia.” és most a hontalanság zászlaja alatt vonulunk, hogy tanúságot tegyünk az igazságról: mindennél jobban szeretjük Krisztust, aki kiválasztott bennünket a sok közül.

Már csak egy-két lépés választ el bennünket a határtól. Legszívesebben hason csúsztam volna a határig, hiszen az erdő és s drótsövénnyel között a simára tarolt réten, a kora hajnali világosságban félelmetesen láthatóvá lettünk. Huszonegy kísérteties alak! Egy lesben álló határőr mind a huszonegyünket lesöpörhette volna az élők listájáról.

Úgy kapaszkodtunk a kis dombocsákra, mint a hangyák, amelyek igyekeznek elérni hangyabolyukat valamilyen vihar előtt. A töltés (domb) tetején az egyik kísérő puskánk „Büszkén” őrt áll! Nekem az otléte több riadalmat okozott, mint bizalmat. A másik kettő a drótokat próbálta szelídíteni: ezek munkájához csatlakoztam én is.

Mi történe, ha lábunk alatt felrobbanna egy akna, vagy ha valaki felakadna a drótokon? A kettős drótsövénnyel nagyon erősen meg volt alkotva. Én azon csodálkoztam, hogy két soron annyit tudtam feszíteni, hogy azon a lyukon valaki át tudott bújni. Hogy nadrág, vagy kabát került-e ki rongyosan és szakadozva, azt nem tudtam megmondani. Az átbújtatás egyesével történt. Idegölő munka volt. A két drótfal között álló nem győzte hangsúlyozni, hogy először az egyik lábat, utána a testtörzset, majd a lábat kell átrakni, mert majdnem mindenki a fejet próbálta átdugni először, ami természetes volt: nem az a legfontosabb testrész?!

Amikor mindenki átbújt, rajtam volt a sor. Sietni kellett, s az egyik kabátomba kapott és megrántott: így próbálta tudtomra adni, hogy nekem is menni kell.

Siessen! Mire vár? – mondta türelmetlenül; úgy látszik, hogy nem volt tudatában annak, én is segítettem nekik. Annyi időt adott, hogy magamat összehúzzam, s én is átbújok, de azért egyszer megéreztem a tuskés drót éles fogait. A nagy sietség ellenére sem felejtettem el, hogy én az érettségi ruhámban szökök; nem tehettem ki semminemű szakadásnak, azért óvatos maradtam mind végig. A második falon is sikeresen átbújtam, s már szedtem is a lábamat a csatorna felé.

A drótsövénnyel és a csatornán túl: Ausztriában

A csatorna partján már nem volt semminemű tolongás. Mindenki maga határozta el, hogyan jut a másik partra. A látottakból az ember mindjárt megbizonyosodott a víz mélységéről. Voltak akik merészen nekivágtak a bizonytalan „tengernek”, úgy ahogy voltak, ruhástól. Pedig a víz nyakig ért. Azok, akik úgy határozta, hogy ruhástól ússzák át a csatornát, utána többszörösen is megbánták, mert a vizes ruha elég hideg volt.

Nekem az érettségi ruhám obszessziómmá vált: később abban akartam Párizsba menni; de ekkor igazában csak Bécsig jutott el. Elhatároztam tehát, hogy teljesen levetkőzőm, s a csatornán a ruhámat a fejemen szállítom át. Így is történt!

Sem a vetkőzés, sem az öltözés nem vett sok időt igénybe. Hanem mire én is átjutottam, egyesek már unottan vártak a továbbindulásra. Én már akkor sajnáltam azokat, akik egész nap saját magukon kellett, hogy szagolják a csatorna szagát. Az egyik novícius társam azt csinálta, hogy cipőjét lehúzta, zsebre vágta, s mezítláb ment át a csatornán; a másik oldalon a cipőjét a zsebéből kihúzta, a vizet kiöntötte belőle, felhúzta, és így ment tovább. Amikor partot értem s zsebórámat elő tudtam kaparászni, láttam, hogy az idő hajnali 1/2 4 volt (1950. szeptember 6-án).

Először „szabad földön”

A csatorna nyugati partja egy cserkész tábor látszatát keltette: mindenki igyekezett összeszedni magát: „mosakodtunk” és öltözködtünk. Nekem a ruhámat sikerült ugyan megmentenem, de a táskám egy kicsikét „beázott”, soha nem tudtam megérteni, miért a hónom alatt vittem a táskámat, amikor a ruhámnak elég helyet találtam a fejemen. Ezek után el lehet képzelni, mi lett Dávid vécepapírnak a sorsa.

A könyve is elázott? Valószínűnek tartom, bár nem tudom, mi történt vele; erre a részletre figyelmem nem terjedt ki, őszintén mondom, nem emlékszem!

Én a csatornától egy kicsikét távolabbra húzódtam meg, a tartalék alsóneműmet magamra húztam, a többivel megtörültem magamat, felöltömet felvettem és csatlakoztam a csoporthoz, ahol közben mindenki nyelve feloldódott, s igyekezett elmondani az éjszakai élményének legjavát. Annyira szabadnak éreztük magunkat, hogy társalgásunkat a legkisebb feszélyezettség sem zavarta.

Számomra, mondtam, a kutya-história volt a legizgalmasabb. Olyan komolynak láttam a dolgot, hogy már mindenről lemondtam, s azon gondolkodtam, mit fogok Kistarcsán csinálni azon hónapok alatt, amiket az ávó ki- szab majd rám szökés kísérlet miatt.

Meglepo volt megtudnom, hogy egyesek ismerték az

őzbika bögését: nekik könnyű volt az én félelmemet elkönyvelni. Egy kicsikét szégyelltem is magam, hogy pont akkor ijedtem meg a legjobban, amikor igazában nem volt semmi okom rá. „Hej, a kutyafáját annak a szarvasbikának!”.

Két társunk lemarad

Mialatt így szórakoztattuk egymást, mindenki elkészült, kivéve Menyhért társunk, aki éppen az előző napon operáltatta meg nagy lábujját. Határozottan emlékszem: ott dédelgette és kötözgette a lábát, a legnagyobb nyugalommal, mintha más dolga sem akadt volna. Emiatt maradt ő hátra. Apor vele tartott, sorsközösséget vállalt vele. Mi meg megkaptuk az első „parancsot”, hogy induljunk. A parancsuk mindenki engedelmeskedett, kivéve az említett két klerikus. Ez volt különben az első eset, hogy mindenkiben tudatossá vált a tény, hogy mi nem „huszonegyen” szöktünk; majdnem az egész zirci klerikátus kivonult, hiszen a tizenkilencel együtt jött a zirci Prefektus is. Ott volt még Ányos atya is, de ő nem is volt „zirci”!

Hanem a két felszentelt papnak a szerepe nem volt jogilag tisztázva, főleg a Prefektusnak a szerepét nem láttuk tisztán, bár önmagában nem okozhatott semmi nehézséget. Ugyanakkor korán lett volna ezzel a jogi kérdéssel ott és abban az órában foglalkozni. A Prefektus atyának – jelen lévén – engedelmeskedni kellett. De így volt ez már eldöntve Zircen? Tény az, hogy amikor megkaptuk a parancsot, mindannyian elindultunk északnak.

Nem hiszem, hogy egy kilométernél többet mentünk, amikor beismertük, hogy két embert lehagytunk, elvesztettünk. Elég sötét volt még ahhoz, hogy teljesen elváljanak útjaink. Megálltunk tehát, s úgy tanakodtunk, valakinek vissza kellene menni. De ki menjen vissza? A végén én kaptam meg az utasítást: Mójzes, menjen vissza és keresse meg őket!

Se só, se beszéd, a nadrágom szárát feltúrtem, s elindultam a térdig érő harmatos fűben. Szaladtam, amennyire szaladni tudtam a sötétben. Alig szaladtam száz métert, amikor füttyszó ütötte meg fületem. Ekkor már az elmaradtak is rájöttek, hogy útjaink elváltak, és hogy irányt vesztek. Néhány pillanatig hallgattam a füttyülést, de nem mertem utamat folytatni. Így gondolkodtam: ha a határőrség füttyül, s a közelükbe kerülök, könnyen bajba keveredek. Ugyanakkor a füttyülés, sajnos, csak távolodott.

Ha Menyhérték füttyültek, akkor valóban rossz irányba mennek. Mitévő legyek? Visszasiettem a csoporthoz, hogy jelentsem terepszemlélem eredményét, ami eredménytelennek bizonyult. A hivatalos reakció viszont ennél is szerencsétlenebb volt:

– Ha elveszték, az ő bajuk; mi megyünk tovább.

Közben egy kicsikét méltatlankodtam, hiszen két emberről volt szó, akiket nem is egészen véletlenül hagytuk hátra, s akiket ezáltal nagyon komoly veszélynek tettünk ki. A füttyszó után ítélve, meg voltam győződve, hogy keleti irányba haladtak, holott északi irányba kellett volna menniök. A körülményekből kitűnt, hogy időközben mások is megpróbálták őket visszaterelni az akolba, de az ő kísérletük is sikertelen maradt. Ekkor jött az a gondolatom, hogy engedélyt kérek, s még egyszer visszamegyek.

Szerencsére valaki csatlakozott hozzám, s így merészebben vágtam neki az ismeretlen terepnek. Tudtam körülbelül, hogy merre menjek. Most már én is egy hasonló jelet agyaltam ki: egy bizonyos ponton megállok, s egy magyar nótát fogok füttyülni mindaddig, amíg a másíkok nem válaszolnak rá. Miután már bent voltunk Ausztriában, a magyar határőrség nem közelíthet meg bennünket, mi sem őket, mert nem fogok mozdulni! A füttyszót előbb-utóbb meg fogják hallani.

Meg is hallották! A nóta, amit elég sokáig füttyültem, a „Széles a Balaton vize, keskeny a híd rajta...” volt. Nagy volt az öröm, amikor végre mindketten megérkeztek a nóta forrásához. Menyhért egy kicsit sántikált. Soha nem tudtam megérteni, hogyan bírta ki az egész éjszakai gyaloglást.

A csoport időközben jó messzire előrehaladt, s igyekeznünk kellett tehát őket beérni. Megérkezésük mindenkiben nagy örömet váltott ki, hiszen végre mindannyian megint együtt voltunk. Valaki, azonban, másképp gondolkodott. Amikor igyekeztem elmondani, megmagyarázni, hogyan sikerült a két embert megtalálnom, egy „HALLGASSON EL!” parancssal elnémított, mintha valami rossz fát tettem volna a tűzre.

Ezt a kis „incidenst” leszámítva, a menekülés virradat utáni szakasza diadalútnak tekintendő.

A csalódás első jelei

Persze, nem mindenki osztozott naiv érzelmeimben; egyesekben most jelentek meg a félelem jelei. Míg én táncolni tudtam volna örömmel, – mert szabadok voltunk! – mások (ők talán realisabban gondolkodtak) remegtek a félelemtől: nem tudták elképzelni, hogy innen hová vezet utunk. Természetesen, mindenki holtfáradt volt, éhes, szomjas és rongyos. Még a gondolkodás is nehezükre esett.

Valóban, ilyen állapotban hová mehetünk? Bécsbe? – Rómába? – Párizsba?

Az ideális megoldás? – az óvatosság lett volna. De óvatosnak lenni, hol? Miért? Az orosz zóna miatt? Az osztrák rendőrség miatt? Ezekről a lehetséges veszedelmekről soha nem hallottunk, senki nem tudott róluk. Mi már „Nyugaton” éreztük magunkat! S ha diadalívet nem is vártunk, szeretünk volna megpihenni, reggelizni (egy csésze meleg tejről, teáról, kávéról álmodozott mindenki). Megmosakodni!

Az aki néhány perccel ezelőtt összeszidott és lehurrogott, most azt kérte Alajostól és tőlem, hogy menjünk előre és jelentsük a falu plébánosának, hogy huszonegyen érkeztünk. A falu (Moson)tétény volt. A nagy érdeklődés, amit úton-útfélen tapasztaltunk a mezőre menő parasztek körében, nekem nem tetszett. Nem éreztettek semminemű idegenkedést velünk szemben, de azon már csodálkoztak, hogy mi ilyen szabadon merünk mozogni. Ők tudták, hol járunk, milyen világban élnek, de nem igyekeztek bennünket felvilágosítani, mert nagyon féltek. De letörni sem igyekeztek.

Számomra az is érthetetlen volt, hogy a mi csoportunk nem állt meg a mezőn, hogy ott bevárják a plébános üzenetét; inkább követtek minket, s miután mi sem szaladtunk – még csak nem is siettünk! – egy-kétszáz méterrel maradtak csak el mögöttünk.

Megérkeztünk Tétényre

Amikor Alajossal beléptünk a plébános szobájába, a magyar szó hallatára a plébános nagyon megörült. Hanem amikor hallotta, hogy mi járatban vagyunk, és megtudta, huszonegyen vagyunk, egész lénye megremegett; elsápadt, homlokát összeráncolta, látszott rajta, hogy nagyon megijedt.

– Mit csináljak magukkal? – voltak első szavai. Feltűnő lenne, ha ennyi ember egyszerre lépne át a plébánia küszöbét; menjenek tehát először a templomba, – utasított bennünket.

Kiléptem az utcára, a plébánia elé, ahová már majdnem mindenki megérkezett. Amikor tudtul adtam a plébános kívánságát, egyesek hallani sem akartak erről a megoldásról.

– Ilyen ruhába menjek be a templomba – panaszkodott valaki, a csoport már elindult a plébánia felé. Jőmagam egyedül voltam kénytelen a templomba menni; Alajos bent maradt a plébánossal.

Rövid imádság után a templomból kijövet láttam, hogy a társaság tagjai kettesével jöttek ki a plébániáról: a plébános meggyőzte őket, hogy a társaság egy része menjen át a másik faluba (Moson)szentandrásra. Én is megkaptam az utasítást, hogy tartsak ezzel a csoporttal. Mindjárt hozzátették, hogy ez a falu egészen közel van Tétényhez. A táskát megint a hónom alá fogtam, s a többiekkel együtt elindultam Szentandrás felé. A teljes nappali világosság mintha új erőt öntött volna a fáradt emberekbe. Egy néhány kilométert még kibírok, gondoltam magamban. Kilenc óra lehetett, amikor megérkeztünk. És hová kellett mennünk?

– A templomba! A plébános itt is a templom „menedékjogára” hivatkozott. A templom ajtókat bezárta: utána se ki, se be! Beültünk a padokba, én elővettem a rózsafüzéremet, de még az első tized alatt elaludtam. De hamarosan jött a plébános. Ő is mesélt, mi is, s ez a zárt ajtókon belüli szellemes és tréfás beszélgetés mindenki szeméből kiverte az álmot.

A délelőtt legfontosabb esemény a sekrestyében zajlott le. Miután a plébános is rájött, hogy éhesek voltunk, és hogy egy kis tisztálkodás is ránk férne, megszervezte a plébánia idősebb hölgyeit, hogy gondoskodjanak a szükséges javakról. Az ajtók zárva maradván, megnyílt a sekrestye ablaka. Egymás után érkeztek a kancsók (forró tejjel, teával és vízzel), kis kenyeres kosarak, stb. Most már a „jókedv” is felébredt (visszatért) bennünk. Az ázott verebeket csiriplő madarakká varázsolta a helyzet. Először komoly témákról beszélgettünk.

– Még ma Bécsben leszünk – mondta valaki.

– De ha valaki Bécsbe akar menni, jól gondolja meg magát, mert akármilyen „Anzugban” oda nem mehet, – mondogatták mások.

S bár mindenki igyekezett megőrizni komolyságát, nem volt olyan téma, ami nevetést ne váltott volna ki. Néhány perc alatt olyan hangulatot teremtettünk, hogy mindenkit nevetőgörcs fogott el. Egyesek már túlzásnak is vélték a tréfás hangulatot; elvégre templomban voltunk, s a szent helyre hivatkozva próbálták a kedélyeket csillapítani. Hanem mindenkinek igaza volt: egy hosszú, álmatlan, idegfelesztő nagy csendben töltött éjszaka után, a kedélyeknek ki kellett tombolniuk magukat.

A következő számban folytatjuk

Szabó „Franci”

A Ciszterci Rend egri kath. főgimnázium 1919–1920. iskolai évi Értesítőjében olvashattunk első alkalommal Róla: „Folyó iskolai évben tornatanárt is sikerült szerezni Szabó Ferenc okl. tornatanár vette át a tornatanítást, aki a háború előtt a székelyudvarhelyi kath. főgimnázium tornatanára volt s most az olasz hadifogságból tért vissza.” Ekkor már tíz évi tanári munka állt mögötte.

Hosszú éveken keresztül mind a nyolc osztályban egyedül tartotta a testnevelés órákat, 1936–37 tanévben hetente 26 órája volt. 1938–39 tanévben kapott segítséget Oltai Rudolf tanár úr személyében, aki azonban két év után sok sportkedvelő diák bánatára megvált az iskolától.

De egy év múlva, 1941-ben itt hagyott bennünket vitéz Szabó Ferenc is. Az 1941–42 évi Évkönyvben kedves méltató írást olvashatunk a Marosvásárhelyre távozott tanár úrról. Erdély egy részének visszatérésével sietett vissza szűkebb hazájába 22 évi egri tanári munka után. Helyére Rédei Rezső tanár úr lépett.

Ezt a „motoros” képet, mely 1937-ben készült, Lénárt Zoltán diáktársunk őrizte meg.

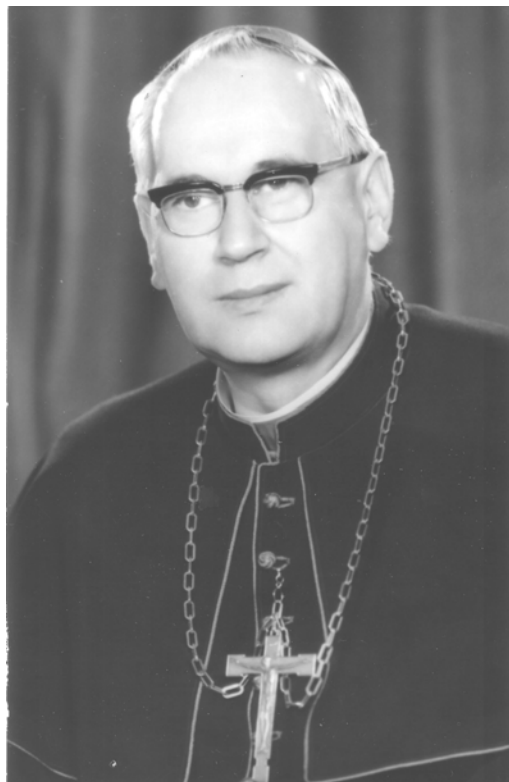
Egri ciszterci diákok voltak...

A régi értesítőkből olvashattuk "Intézetünk tanulói voltak a közélet és az íróvilág jelesei közül" c. fejezetet. – Ennek nyomdokain haladva, de azért egy kicsit tágitva a kört, közlünk írásokat elhunyt diáktársaink életútjáról.

Kádár László Gábor OCist, egri érsek (1927–1986)

Idén lenne 80 éves, a húsz esztendővel ezelőtt elhunyt egri egyházmegye 79. főpásztora, aki iskolánkban végezte 1937–41 és 1944–1945 között gimnáziumi tanulmányait.

Egerben, 1927. szeptember 2-án született, tizenegy-gyermekes családban. Középiskolai tanulmányait 1937-ben, édesapját követve, a Szent Bernát gimnáziumban kezdte. 1941-ben, mivel a család Szatmárnémetibe került, tanulmányait itt folytatta. A háborús események miatt Egerbe visszaköltözve, az utolsó évet 1944–45-ben ismét a cisztercielnél végezte. (Ebben a tanévben őt Kádár testvér járt a ciszterci gimnáziumba.) 1945-ben érettségizett jeles eredménnyel, majd ez év szeptemberében Zirce lett novícius, a Rendben Gábor nevet kapta. Teológiai tanulmányait a zircei Hittudományi Főiskolán végezte. 1950. február 16-án tett ünnepélyes fogadalmat. Pappá 1950. június 16-án (még a rend szétszórátása előtt) szentelték, Budapesten a Rózsafüzér Királynéja templomban. Középiskolai tanárrá már nem képezhette magát, pedig hazájának és rendjének történelme is foglalkoztatta, és történelem szakos középiskolai tanárnak készült. Történelem iránti érdeklődését az egri főegyházmegye szolgálatában is megtartotta. 1966-ig káplánként működött Felsőtárkányon, Bélapátfalván és Egerben, a Nagyboldogasszony plébánián. 1966-ban érseki jegyzővé és másodtitkárrá nevezték ki. 1968-tól 1970-ig egyháztörténeti tanulmányokat folytatott a párizsi Institut Catholique-on. 1972. február 8-án VI. Pál pápa kinevezte veszprémi segédpüspökké, majd 1975. január 7-én lett veszprémi megyéspüspök. A szerény, magát minden körülmények között szerzetesnek valló, imádságot és könyveket szerető ember rendkívüli megpróbáltatásnak érezte a püspöki méltóságot. Csak úgy tudta vállalni, hogy szolgálatnak fogta föl és engedelmességet követelő jelet látott benne – írja róla rendtársa. Egri érsekké 1978. március 2-án nevezték ki. Püspöki jelmondatául ezt választotta: *Fidelitas in ministerio Christi* – Hűség Krisztus szolgálatában.

A fiatalon történelemtanárnak készülő Kádár László 1950 után az egri főegyházmegye múltjával foglalkozott. Tervezett nagy műve lett volna a csak töredékekben ránk maradt *Eszterházy Károly egri püspök élete és munkássága*, ami nem csupán történelmi kutatásainak volt tárgya, de valamiképpen főpapi eszményképe is.

Az ő buzdítására jelentek meg olyan történeti összefoglalók, mint Sugár István könyve az egri püspökökről és Soós Imre műve az egri plébániák történetéről. Életének utolsó évében is a közlegő Pyrker-jubileum, a székesegyház felépítése 150-ik évfordulójának előkészítésén buzgólkodott, a főegyházmegye lelki megújulásának szánva a jubileumot. Ő maga ezt – sajnos – már nem érthette meg. Halála után megjelent Pyrker János Emlékkönyv az ő útmutatása nyomán készült.

Főpásztori tevékenysége korántsem látványosan, de annál komolyabban és hitelesen épült bele korának egyházpolitikai adottságba. *(Körleveleiről, melyet a főegyházmegye papságához és híveihez intézett, szerettünk volna egy rövid áttekintést nyújtani, sajnos erre majd csak később kerülhet sor.)*

1986. december 20-án hunyt el. Szerény, egyszerű életpéldájára, imádságos szerzetespapi lelkületére, Isten akaratát mindig elfogadó nemes életére még sokáig fognak emlékezni mindazok, akiknek megadatott, hogy megismerhessék Eger második ciszterci szerzetes érsekét.

(Hölvényi Györgynek az Új Ember és Palos Bernardinnak a Szolgálat c. lapokban megjelent írásai alapján.)

EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN

KARÁCSONYTÓL - HÚSVÉTIG ...

JANUÁR.

4. Megbeszélés a tornaterem tervezőjével és építőjével.
6. „Ki mit tud?” általános iskolásoknak kiírt verseny döntője.
8. Wass Albert emlékműsor a díszteremben a kollégium tanulói számára.
10. „Ki mit tud?” általános iskolásoknak kiírt versenyének eredményhirdetése.
13. Próba felvételi matematikából Békési Zoltán tanár úr koordinálásában.
18. Félévértékelő osztályozó konferencia. A második félév kezdete.
- 22–26. Az ellenőrző könyvek kiosztása a félévi eredményekkel.
23. Próba felvételi matematikából Békési Zoltán tanár úr koordinálásában.
- 18 *Jáki Sándor Teodóz* atya OSB és *Cs. Varga István* irodalomtörténész rendhagyó irodalomórája a Magyar Kultúra napja alkalmából. Az előadásból a Himnusz elemzését közöljük

„...Befejezésül az Úr imádsága felől közelítjük meg a Himnuszt, amelynek az első szava: „Isten”, mint a Miatyánkban a „Pater Noster”. A második szó: „áldd meg”, az Úr imádságában ennek felel meg a „szenteltessék meg”

Kérdezhetjük: kire vonatkozik az áldáskérés? Válaszunk: a „Magyarra”. A kéziratban nagy „M”-mel van írva. Mutasanak nekem tankönyvet 50 év óta, amelyben a Kölcsey-kézirat szerint van kinyomtatva a „Magyart”! Affirmatív, vagyis megerősítő iróniával mondom: Istent kénytelenek voltak nagybetűvel írni, mert ezzel kezdődik Himnuszunk. De ha nem első helyen lenne, akkor kicsivel írták volna, mert emlékezzünk csak, hogy azt erőltették, hogy nem is létezik. Kérdezzék meg a szüleiket, mikor a mi nemzedékünket vezényelték ki május elsején, s vinni kellett a Marx, Engels, Lenin és Sztálin képeket, meg akkori pártvezetők képeit is. Ezek kultuszát akarták művelni, megalapozni. Ezzel szemben azt mondja a Himnusz költője, hogy „Isten, áldd meg a Magyarot”, mert ez volt neki a legfontosabb.

A Miatyánk kompozíciójában az első három kérés Istenre, isteni dolgokra vonatkozik: „szenteltessék meg a te neved, – sanctificetur nomen tuum”, mert ez a legfontosabb, hogy a Teremtőt dicséret illeti, hogy a kultusz őt dicsőítse. Utána azt kérjük, hogy „jőjjön el a te országod, – adveniat regnum tuum,”. Tudjuk, Isten országa a mennyben teljes, de jó lenne, ha itt a földön mennél több megvalósulna belőle, az Újszövetség legfőbb üzenetéből: a szeretetből.

Az Ószövetség népének a Kánaán adta az Úr, a magyarságnak a Kárpát-medencét. „Értünk Kunság mezején ért kalászt lengettél, Tokaj szőlővesszein nektárt csepegtettél,” – mert ez az ország az volt, s az maradt; s van mit féltünk földben, értékben, erkölcsben, minőségben, az agyunkban. Az oktatásügy – nem véletlen – nehéz helyzetben van. Magukon múlik, hogy sikerül-e elérniük azt, amit szeretnének, hogy terjedjen a piacuk, s nem a lényeggel törődnek, hogy a magyar műveltségi szint olyan legyen, mint volt.

A harmadik kérés: „legyen meg a te akarod – fiat voluntas tua”. Ez után jönnek az emberi vonatkozású kérések. Első helyen: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma; – Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Nem azt kérjük, hogy milliárdosok legyünk, hogy aztán akkor elfelejtkezzünk arról, hogy honnan jöttünk, melyik nép nevelt bennünket, és mit kell tennünk, hogy elfelejtkezzünk a közjóról, s a mindennapi kötelezettségről...

Az imádság folytatása: „bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek; – dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitorius nostris”.

Cs. Varga István és Jáki Sándor Teodóz OSB

A Himnuszban ott van a balsors okozójának, a bűnnek, bűnösségnek a bevallása is: „*Haj, de bűneink miatt*” lett, amit most is érzünk, a jelenkorban is. Tatár, török és más idegen hatalmak után most a belső viszályok okozzák a romlást, a fogyó-pusztuló nemzet kohéziós erejének a rombolását.

Az Úr imádságának zárása: „*szabadíts meg a gonosztól. – libera nos a Malo.*” A kérés – a latin és magyar nyelvben – egyaránt vonatkozik a gonoszra és a gonosz emberre is.

Hangsúlyozom: Himnuszunk énekelt strófájának minden sora bibliai igehely. Az egész műben ott van az a csodálatos alapállás, ahogyan imádkozni szoktunk. Amikor imádkozunk, lélekben nem a földi, hanem az égi Jeruzsálem felé fordulunk. A Himnuszt is úgy énekeljük, amint imádkozunk: lélekben fordulunk ahhoz, akit megszólítunk: „*Isten, áldd meg a Magyart...*” Számunkra ez a nemzeti imádság, amelyben ott érezzük az Úr imádságának számos inspirációját, sugallatát..”

24. Dr. Pisákné Balogh Éva igazgatónő és Köböl Zsolt tanár úr, pályaválasztási felelős mutatta be iskolánkat az Egri Városi Televízió pályaválasztási műsorában..

26. A ciszterci alapító atyák ünnepe.

27. Előzetes felvételi írásbeli vizsga a 8. osztályos tanulók részére.

30. Dr. Nagy Menyhért Mójzes atya temetése Zircen. Iskolánkat dr. Pisákné Balogh Éva igazgatónő, Varga B. János igazgatóhelyettes úr és Csák György tanár úr képviselte.

31. Pályaválasztási műsor a Szent István Katolikus Rádióban.

FEBRUÁR

1. A felvételi eljárást megelőző írásbeli vizsga pótnapja.

Félévi tantestületi értekezlet.

3–9. Iskolánk 27 tanulója Némegy László tanár úr szervezésében és vezetésével Szlovákiában, a Pribylínán (Pribilina) sítáborozáson vett részt.

9. Tanári farsang.

12. Manchester közelében lévő Bolton városában a szalézi rend fenntartásában működő középiskola vezetősége látogatott iskolánkba.

16. A kisgimnázisták jelmezes farsangi bálja a tornateremben. Farsangi bál kollégistáknak a Bartakovics Béla Megyei Művelődési Központban. A nyitótáncot a kollégiumok 9. évfolyamos tánciskolába járt tanulói táncolták.

20. Az A osztályosok bulija.

22–23. Szóbeli felvételi vizsgák.

23. A kommunista diktatúra áldozatainak emléknapja alakalmából dr. Renn Oszkár, iskolánk volt diákja tartott megemlékezést. A bevezető gondolatait közöljük.

„Életem során egy nagyon érdekes pillanathoz érkeztem, abban a gimnáziumban tartok most előadást, ahol gimnáziumi éveim egy részét töltöttem. Egy élménybeszámolót olyan eseményekről, amelyek engemet olyan életútra tereltek, amelyet én nem képzeltem el magamnak. Ebben az életútban ott vannak az egyetemi évek, a börtön évek, a segédmunkás évek, a munkás és az igazgatói évek is. Ez a hosszú élet is azt bizonyítja, hogy a Jóisten megáldott jó néhány évtizeddel, amelyről most nem a történész, nem a szakember szájából hangzanak el majd a szavak, hanem egy történelmet megélt magyar ember, akinek minden emléke tanulságos lehet.

Gimnáziumi tanulmányaimat tízévesen a váci piaristáknál kezdtem, a háború elől menekülés és visszatérés után Egerben, családkunk városában, a cisztereknekél, a Szent Bernát gimnáziumban folytattam. A „fordulat éve” után jöttek egymás után a proletárdiktatúra intézkedései. Az egyházi iskolák államosítása, a szerzetesrendek

Dr. Renn Oszkár

erőszakos feloszlatása, 1948-ban a ciszterci gimnázium államosítása, egy állami Gárdonyi Géza gimnázium (az első) létrehozása.

Ezekre az évekre úgy emlékszem vissza, hogy mindig egy meghirdetett valóság és egy valóságos valóság el-
lentétében éltem. Az államosított ciszterci gimnázium után kaptunk egy „szuper ideológiát”, amely egy ideális
társadalmat festett elénk, amelyben érvényesül a demokrácia, a humanizmus, az igazságosság, a jogegyenlő-
ség, a jólét, a gazdasági felemelkedés, egyszóval egy idealizált szovjet-kommunista modellt. Ezt az akkori politi-
kai rendszer teljes mellszélességgel hirdette. S ezzel szemben állt a valóságos valóság, amely pillanatok alatt
ellenpontokat teremtett, amelyeket nem lehetett nem látni. Ilyen ellenpontok: a terrorisztikus diktatúra, a kuláklista,
az államosítás, a kitelepítés, a koncepciós perek, beszolgáltatások, az erőszakos szövetkezetesítések, az élet-
színvonal csökkenése, a jogbiztonság felbomlása.

Mi az, amit bemutathatok az ifjúságnak abból a szempontból, hogy minden rendszer hordoz magában olyan
erőket, amelyek a kérdéseket feltehetik, feleletet várnak, s a megváltozást táplálják. Milyen nyomást gyakorolt ez
a kommunizmus elmélete és a gyakorlata az én gyermekkoromra és az én korosztályomra? Néhány élményt és
tapasztalatot mondok igazolásként.

A ciszterci gimnázium és a cserkészcsapat felszámolása után az új gimnázium nyáron ún. lelki gyakorlatos tá-
bort szervezett a Bükkben a hitoktató ciszterci tanár vezetésével. Ennek a tábornak az ürügyén, bár a törvények
szerint a hitélet gyakorlása jogos volt, a tanárt az ÁVH meghurcolta, internáltatta.

Az államosító hatalom egyik egri kísérlete volt az első Gárdonyi gimnázium létrehozása, amelyben az oktatás-
irányítás, az iskolairányítás igyekezett kemény kommunista befolyást gyakorolni, először igen kevés sikerrel. Ké-
sőbb kényszerhatásokkal sikerült az iskolát rávenni a választási manipulációban való részvételre, de minden
igyekezetük és törekvésük ellenére sem sikerült megakadályozni a ciszterci szellem fennmaradását. Akkor „fel-
robbantották” ezt a gimnáziumot, s beintegrálták a diákokat és a tanárokat a Dobó Gimnáziumba. A jól megkevert
osztályokkal feltöltött gimnáziumot mozgósították Mindszenty hercegprímás ellen, teljes létszámmal részt kellett
venni a tüntetéseken, s a hatalom mindent elkövetett azért, hogy az egyházi befolyás teljesen megszűnjön az
iskolában.”

25. A Fertálymesteri Testület gyászmisét mondott dr. Nagy Menyhért Mózses atya lelki üdvéért a Szent
Bernát templomban.

MÁRCIUS

1. A Kemény Ferenc Városi Sportcsarnokban a British Council program keretében sportrendezvény.
14. Ünnepi megemlékezés a rádióban március 15-éről, amelyet *dr. Loboczkyné Hársasi Ibolya* tanárnő
készített.
15. *Varga B János* oktatási igazgatóhelyettes úr és *Csák György* tanár úr az iskolát képviselve koszorú-
zott a Petőfi-szobornál
19. Kapor (Apor) Elemér 100. születésnapja alkalmából emléktáblát leplezett le iskolánkban *dr. Cífrus*
István úr, Kapor Elemér szülővárosának, Rimaszombatnak a polgármestere és *Habis László* Eger
Megyei Jogú Város polgármestere.
22. Tantestületi értekezlet, a pedagógusok teljesítményértékelésének ismertetése és elfogadása.
24. A Palotás József és Kertész Andor megyei matematika verseny megrendezése az iskolánkban.
28. Az intézmény nyugdíjas dolgozóinak találkozója..
30. Nagyböjti lelki nap. Az iskola dísztermében passiójáték (*dr. Loboczkyné Hársasi Ibolya* tanárnő),
diameditáció (*dr. Ivádyiné Vincze Márta* tanárnő), közös éneklés (*Bisztriczky Zoltán* tanár úr) és a
szentgyónási lehetőség mellett *Kiss Csaba* atya tartott előadást az 5-8 évfolyam tanulóinak.

ÁPRILIS

3. Nagyböjti lelki nap. Az iskola dísztermében passiójáték, a diameditáció, a közös éneklés és a szentgyó-
nási lehetőség mellett *Balczó András*, az öttusasport kitűnősége tartott előadást a 12. évfolyam tanuló-
inak. Ebből egy bekezdést közlünk.

Balczó András

1972-ben egyéniben olimpiát szerettem volna nyerni. De akarás nélkül, szorgalom nélkül nem fog menni. Le fognak győzni, le fognak százalékolni, ki fognak túrni a csapatból – gondoltam. S akkor ijedten kezdtem keresni, hogy hol lehet akarást szerezni. S ha valaki ijedten kezd keresni valamit, nagy valószínűséggel megtalálja. A Bibliában találtam egy mondatot, amely életem egyik fordulópontja volt. Jézus azt mondta: *„Mert aki meg akarja menteni az életét, elveszíti, aki pedig elveszti az életét én értem, megmenti azt.”* Nagyon sokszor olvastam korábban, de nem érttem. Ebben az állapotomban 1969 őszén, 1970 telén megértettem, hogy ez mit jelent. Azt jelenti, hogy ha valaki azt hiszi, hogy ha a vágyai, céljai teljesülnek, s attól megkapja a teljes boldogságot, az be van csapva. Az a halál állapotában marad, mivel nincs semmi olyan cél, amit az ember kítűz maga elé, eléri, s megadná azt a boldogságot, amelyre tulajdonképpen teremtve vagyunk, amelynek a hiánya emészt bennünket mindaddig, amíg bele nem kerülünk abba az állapotba, amire teremtve vagyunk. A siker és a győzelem nem ennek az állapotnak a záloga. Rájöttem arra, hogy nem arra kell figyelni, hogy mit csináljak, hanem arra, hogyan csinálom. Tehát a mikéntekben van elásva a titok.”

4–5. Nagyböjti lelki nap. Az iskola dísztermében a passiójáték, a diameditáció, közös éneklés és a szentgyónási lehetőség mellett *Maczkó Mária* népdalénekes tartott előadást a 10–11. évfolyam tanulóinak. Ebből is egy bekezdést olvashatunk.

„Aki énekel, nem magára gondol elsősorban. Azért énekel, mert az ének kitárulkozás, az ének vallomás, az ének vigasz. Eszköz egy másik emberhez, egy nagyobb közösséghez. Az ének azért van, hogy a szívünk el ne hervadjon. Őseink kiénekeltek magukból örömeiket, bánatukat. Így van ez most is. Van miért fohászodnunk, soha nem éreztem nagyobb szükségét a közös éneklésnek, a közös imádságnak, mint mostanában. Kérem, hogy imádkozzunk egymásért, amikor egy picit távolabb vagyunk egymástól. Az ének hűség otthonunkhoz, hűség múltunkhoz, édesapánkhoz, édesanyánkhoz, hűség történelmünkhöz, hűség az anyanyelvhez, hűség önmagunkhoz. Vissza kell tanulnunk a saját kultúránkat, a huszonötödik órában vagyunk ehhez. Otthon faggassátok ki idősebb rokonaitokat, a nagymamákat, a nagypapákat, hogy mely énekekkel gazdagították ők a lelküket, a szívüket ennyi idős korukban, mint most ti. Ezek az énekszövegek irodalmi, lírai értékűek. Az énekeken keresztül meg lehet szólítani a másik ember szívét, a lelkét. Szebben lehet udvarolni egymásnak ezen a nyelven. Tanuljátok vissza a szép szerelmes dallamainkat is, dalainkat is. Hiszen abban a szép, csodálatos korban vagytok, amikor a fiú keresi a lányt, a lány keresi a fiút, s ez így egészséges. És egymás tekintetében fürödjetek meg, s kapaszkodjatok a harmadikba, Jézusba, aki mindig ve-lünk van, és mindig segít nekünk...”

6–10. Tavaszi szünet.

„1963-ban nyertem először egyéni világbajnokságot. Az utána következő 5 világbajnokságot is megnyertem. Így eggyel többet, mint bárki más a világon. Béke, nyugalom, öröm, elmúlt egy hónap, elmúlt két hónap, és a maradéktalanul teljes boldogság, amit Nyíregyházán egyetlen árva világbajnokság megnyerésétől reméltem, az ötödik után sem volt a birtokomban. Eltanácstalanodtam. Eddig a szorgalmamnak a gyökere az a hit volt, hogy maradéktalan és teljes boldogságot fogok élni. S ha ez nem adatik meg, akkor mi a csodának edzem olyan sokat. Kétségbe estem, mert a szorgalmam eltűnt. Nem voltam tehetségesebb, mint a többi versenyző, egyetlen talentumban voltam felettük, több volt bennem az akarás, a szorgalom. Sokan azt hiszik, hogy az akarást, a szorgalmat lehet csinálni, ha nincsen. Persze vannak kényszerítő körülmények, apuka pofonja vagy csokoládéja, de ha valakiben nincs akarás, akkor nem megy. Vagy akarok, vagy nem akarok. Akarom akarni, ez fából vaskarika. Nagyon megijedtem, mert

Maczkó Mária

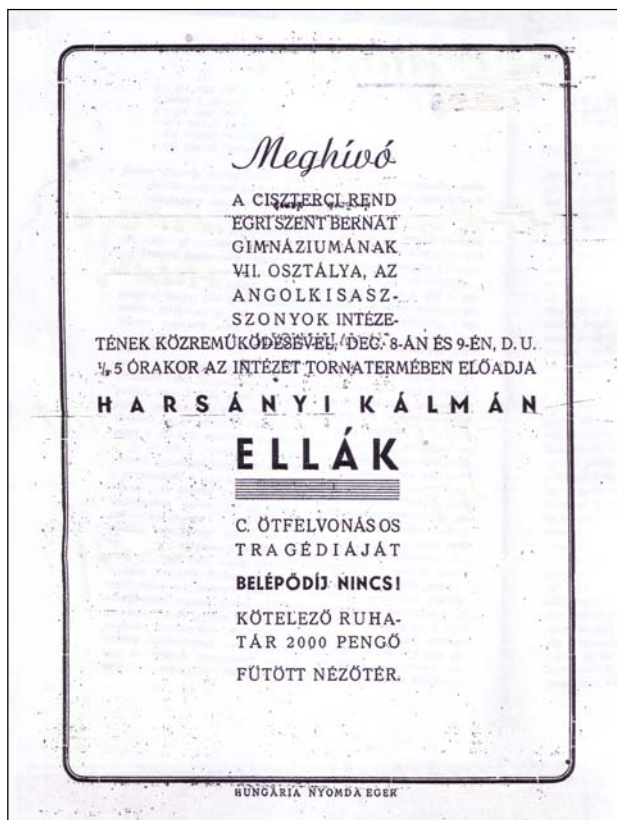
NÁSZÁGYAM FELETT SÍRRÓL BESZÉLNEK...

Emlékek egy nagyszerű diákszínjátszásról

Az iskolánkban nagy hagyományai voltak a színjátszásnak, ezt az évkönyvekben is jól nyomon követhetjük. A 1945-46 évi, igen vékony füzetecskényi Évkönyvben, pár szavas figyelemreméltó híradást olvashatunk: *Dec. 7. és 15. között a VII. osztály tanulói hét alkalommal nagy sikerrel adták elő Harsányi Kálmán: Ellák c. ötfelvonásos tragédiáját. Dobrányi Zoltán, az akkori Ellák, szedte össze emlékeit, és – tanárember lévén – a színházról szóló gondolatait is papírra vetette.*

A háborús rémségektől bénán, az ablaktalan lakásokban tévelyegve jön-megy, aki él. 1945 még fagyos hetei.

Ezt a bénaságot rázza fel Kelecsényi Ákos ciszterci tanár és M. Balogh Mária, az angol-kisasszonyok tanárnője. Az az ötletük támad, hogy a még füstölgő romok között rendezzenek valahogy színpadi előadást. Választásuk a kevésbé ismert, a Nemzeti Színház műsorán is ritkán szereplő Ellák c. ötfelvonásos tragédiára esik. A színhely jobb híján a ciszterci gimnázium tornaterme, belépődíj helyett a 16° C körüli hőmérséklet kínálkozik, szereplői a VII. osztály tanulói.

A darab hátere a hun birodalom bomlása, Attilának Hildegunddal való kézfogója. Az esküvő előtt hun szokás szerint csontokból jóslnak. A jóslat közeli halálra mutat.

„Eh, bárgyú csontok! Fölrúglak! Szemétre e béna nyelvű néma fecsegőkkel, kik nászágyam felett sírról beszélnek. Ki hal meg? Én? Még az éjjel? Vagy holnap?

Özvegyl Hildegund, e hitvány csont megréfal! Nézd, mind merő üszök, fölpattant rostsövet. Kifolyt velő...

Aetius, röhögni fogsz, ugye? És Ardarik meg egy se-reg ripók: Kolduscászárok, cérnaszál-királyok, gyűszűnyi pápák, túfok hercegek veled röhögnek! Vége-hossza nem lesz a táncropásnak. Boldog Európa!

S a karddal mi lesz? Az ordas-falka közt ki üt szét aztán úgy, mint én vele?...

Ellák, tebened felismerem a hun vonásokat. Tiéd lesz majd a kard”

Akkor merész szólásnak számított ez az idézett mondat: „Sok nekem itt az idegen.”

Ezek a rézveretes szavak elhunyt osztálytársunk, a később ciszterci szerzetes, felejthetetlen Purszki Géza szájából hangzottak el. Az egri iskolák növendékei, majd a nagyközönség dermedten hallgatta Harsányi mesterművét, a halálra ítélt Attila monológját.

A jeles festőművész, Paczka Ferenc alkotásán a hun fejed-

lem holttestét és az örjögő Hildegund álló alakját látjuk.

Attila drámai mondataitól nem álltak messze a furfangos Onegesius szavai, melyeket másik elhunyt osztálytársunk, Bacskai Pista mondott el akkor.

Varga tanár úr szertárából kölcsönöztük Attila becses kardját. A vele való küzdelemben Ellák keze kisebb sebet kapott, melyet Szűcs Klári udvarhölgy kötözött be kendőjével.

A krónikás úgy emlékszik, hogy a kosztümök erős falá-dában érkeztek Budapestről. Akadt azonban olyan szereplő, ki saját két nadrágját húzta föl, mert azok otthon nem voltak biztonságban.

A felvonások közti szünetben a padok közt felszabadult csevegés folyt, miközben Donald kacsa kalandjait ismerhettük meg.

A rendezők nem riadtak vissza attól, hogy a darab feszült cselekményét tűzijátékkal tegyék látványossá.

A barátság a Ciszterci és az Angolkisasszonyok gimnáziumai között az előadás után sem szűnt meg. A szereplő fiúk egyike-másika az angolkisasszonyok udvarán segített a ritkán előforduló tűzifa aprításában. Ennek is volt köszönhető az a kétkötetes kétnyelvű Szent Ágoston Vallomásai c. mű, mely M. Balogh szép ajánló szavaival ajándékként a főszereplő könyvespolcára kerülhetett.

Néhány héttel a szereplés után egy-két látogatásra került sor. Ahogy illik, a fiúk vizitáltak a főszereplő hölgyeknél. Amikor a gyengébb nem egyik tagja úgy vélekedett, hogy rá méltatlanul, később került sor, ki is nyilvánította sértődését: Maradjanak még, ne rontsák el a hangulatot! Erre az a válasz hangzott el: Ezen már csak javítani lehet. . .

A hivatásos nagyok közül Timár József volt az, ki a Nemzeti Színházban a XX. század harmincas éveiben pikelyes páncélingben játszhatta el az Ellák címszerepét.

Staud Géza, a játék nagy szakértője több írásában is rávilágít, hogyan kell mozognia a művészi játék résztvevőjének. „Ha Csehov Sirályát olvassuk, érdektelenné látszó beszélgetés mondatai vonulnak el szemünk előtt. Látszólag nem történik semmi, a szereplők nem mondanak semmi érdekeset, a színpadon sincs semmiféle látványos mozgás. Mégis, mi minden van a mondatok mögött. Men??nyi szenvedély, indulat, szenvedés, vágy, lemondás. Mindezt csak a színész tudja felszínre hozni, vagy egy olyan olvasó, aki a színész szemével olvas.

A darab első bemutatóján, Szentpétervározt megbukott. Nyilvánvalóan azért, mert a színészek és a rendező nem vették észre a dialógusok síkja alatt élő drámát. A szöveget mondták a drámai helyzetek átélése nélkül. A Sirály valódi értékeit Sztanyiszlavszkij ismerte fel, s rájött arra, hogy lehet rejtett drámai tartalmakat felszínre hozni. Ehhez színjátszás kellett, olyan művészi elemzés, amely a legközömbösebbnek látszó szöveg mögött is fel tudja fedezni azt a lélektani állapotot, amelyet takar. Minél mélyebbre hatol egy színész, annál szélesebb összefüggéseket fedez fel, s meggyőződhet róla, hogy egy író minden mondata csak egy kis hullámtaraja az alatta háborgó tengernek. S a színésznek

a tenger mélységeit kell érzékeltetnie ebben a hullámtarajban, a mondatban.

Sztanyiszlavszkij felkutatva ezt a tengert, s ezáltal a Sirály szürke mondatai izzó szenvedéllyel teltek meg. Ez lett a Művész Színház első nagy sikere. A modern színház a Sirály sikerével kezdődött. –

Mikor hiteles a monológ? Vagyis mikor hisszük el, hogy egy ember a színpadon magában beszél? Akkor, ha a színjáték alkotói olyan lélektani helyzetet hoznak létre – az elmélyedésnek, önmarcangolásnak, tépelődésnek, az önvádának, a gyűlöletnek, a félelemnek vagy rajongásnak paroxizmusig fokozott lelki állapotát –, amikor természetesnek érezzük, hogy a színészen így oldódik fel a kialakult feszültség. A Hamlet például tele van monológgal, de ez egyetlen egyszer sem tűnik föl indokolatlannak vagy erőltetettnek. Éppen olyan magától értetődően folyik a drámai helyzetből, mint a darab többszereplős jeleneteinek dialógusai.

A századforduló naturalizmusa száműzte a színpadról a monológot, mint a régi teátralitás hagyományos ócskaságát. Ebben az elutasító magatartásban is az élet valóságára hivatkozott. Valóban, az életben nincsenek monológok, de nincs sok más egyéb sem, amit pedig még a naturalista színpad is elfogadott.”

E sorok írója Gárdonyi mélységesen legszebb lapjainak tartja, mikor a *Láthatatlan ember*-ben Emőke, anélkül, hogy egy szót is szólna, feláldozza magát az Attila temetését követő barbár szertartásban. Mint a legszebb udvarhölgyek egyike nem retten vissza a nyílzáportól, hogy megmentse Zétát. Zéta elveszti szerelmét, de hű kísérőt nyer Dzsidszia személyében.

Ma Gödöllőn Remsey Flóra azon fárad, hogy textíliába varázsolja egy titokzatos Ildikó alakját.

Harsányi Kálmán másik könyve, a *Színházi Esték* 1921-től 1927-ig foglalja össze a színházi élet eseményeit, a magyar és külföldi szerzők műveinek sorsát hazai színpadainkon.

Jó emlékezet és köszönet azoknak, kik még szereplőink voltak. Az akkori nehéz körülmények közt nem maradt fenn szereposztás, talán nem is készült.

Dobrányi Zoltán

2006. ÉVI PÉNZÜGYI HELYZETÜNKRŐL

Czél Iván diákszövetségünk gazdasági megbízottja készítette a jelentést.

Az Alapítvány pénzügyi helyzetét *Vékonyné Hevesi Mária*, az iskola gazdasági vezetőjének szíves tájékoztatása alapján közöljük.

CDEO pénzforgalma 2006. 01. 01-jétől – 12.31-ig

Ciszt. Alapítvány pénzforgalma 2006. 01. 01-jétől – 12.31-ig

Nyitó állomány 2005. 01. 01-jén	433 461Ft	Nyitó állomány 2006. 01. 01-jén	384 369Ft
Bevételek		Bevételek	
– Tagdíj- adomány-befizetések	467 616Ft	– APEH 1%	96 844Ft
– Banki kamatjóváírás és egyéb	488Ft	– Kamatjóváírás	2 099Ft
Összesen	468 104Ft	Összesen	98 943Ft
Kiadások:		Kiadások:	
– Fekete/Fehér újság	139 209Ft	– Bankköltség	16 880Ft
– Posta, nyomtatvány költség.	113 588Ft	– Egyéb költségek	7 606Ft
– Bankköltség	36 641Ft	Összesen	24 486Ft
– Jutalmak a Gárdonyi Gimnázium részére	30 000Ft		
– Egyéb kiadások (Koszorú, MCDSZ tám.)	18 000Ft		
– Ciszt. tanárok képtára	200 000Ft	Záró állomány 2006.12.31-én	458 826 Ft
Összesen	537 438Ft		
Záró állomány 2006.12.31-én	364 127Ft		

Emlékezetek és emlékeztesetek...*

Lénárt Andor (1925 – 1990)

A *Lénártok* – Zoltán, Mihály és Bandi – a harmincas-negyvenes években jártak a Szent Bernát Gimnáziumba. Kedves, szerény fiúknak ismerte őket az egész iskola, becsültük és tiszteltük édesapjukat is, aki a „keri”-nek volt az igazgatója, és akivel cserkészekként gyakran találkozhattunk.

Sokat hallottunk a család háború és a forradalom utáni években elszenvedett üldözéséről. Különösen Bandinak (aki nyolc éven keresztül volt osztálytársam, cserkésztestvérem) volt nehéz sorsa. Vele a forradalom utáni időkben igen kegyetlenül bántak. Életének története jól példázza a kommunista évtizedek valódi világát, amit *el kell mondanunk gyermekeinknek...*

Zoltán bátyját kértem, mondja el emlékeit öccséről. Levelében érthető keserűséggel szól az elmúlt időkről. Arra kért, hogy Bandi öccsére *Farkas András (Lupusz)* egri újságban, 1990-ben megjelent írásával emlékezünk.

Egedélyével azonban az ő leveléből is idézek:

„Mihály és Bandi öcsémmel a ciszterci rend egri Szent Bernát Gimnázium boldog diákjai voltunk. Felejthetetlen évek voltak ezek. A cserkészkirándulások, a táborok, a szombat délutáni osztály-foci mérkőzések a volt jégpálya tavasztól-őszig gazos területén. (Ma, a Stadion szép zöld fűvén pihen ott a szem.) A májusi litániák megható félórái az iskola kápolnájában, ahová mindig versenyt futva tettük meg az utat. Mondták is az ablakban könyöklő öreg néni-kék: mindjárt 1/27, mert rohannak a Lénárt fiúk. Tiszteltük és nagyon szerettük a szüleinket és tanárainkat. Édes, ahogyan anyánkat hívtuk, a Kárpátokban nőtt fel, a Vereckeai hágó alatti falucskában, ahol erdész volt a nagyapám. Lelkiileg el kellett viselnie, amit rá mért a sors. Férjét és három fiát várta haza a második világháborúból, két fiát és férjét várta vissza a háború után az internálótáborból és a börtönökből. Tizenhárom évig várta azokat, akik szerették őt, és akiket ő is szeretett. Imáit és kérését meghallgatta a jó Isten. Édesapám feldebrői parasztfiú volt, korán lett félárva.

A boldog diákevek hamar elfutottak, Mihály testvéremmel hivatásos katonák lettünk, Bandi öcsém édesapám pályáját választotta, tanár lett.

Az 1956-os forradalomban Bandi öcsém a Nógrád megyei munkástanács tagja lett. A salgótarjáni acélgyár munkásai és a volt diákjai, valamint a pedagógusok delegálták. A megtorlás idején, 1957-ben 12 évi fegyházra ítélték. Az ügyész, R. „elvtárs” (a vádlottak hozzátartozói szerint akkor harmadéves éves joghallgató), a legsúlyosabb ítéletet javasolta: halált kért. Édesanyámmal egymás kezét szorítottuk a

tárgyalóteremben és a jó Isten segítségét kértük. Segített, az ítélet nem lett halál, „csak” 12 évi. Hat év után szabadult...”

Farkas András (Lupusz) így emlékezett róla:

Két évszám és tengernyi megalázás közé szorult Lénárt Andor (1925 – 1990), pedig élete szabályosan kezdődött. Dr. Lénárt János, a mai napig köztisztviselőként álló tanárember fiaként érettségizett 1944-ben a ciszterci gimnáziumában, felveszik az egyetemre, a Pázmányra, hogy majd a köztársasági fordulat után Eötvössé vált egyetemen megszeresse a történelem-földrajz szakos tanári diplomát. Első munkahelyén, a salgótarjáni Gépipari Technikumban 1957-ig működhetett. Miért? Az '56-os forradalom okából tizenkét évi fegyházra varrták a nyakába, jöllehet, az egész bírósági bizonyítási eljárás anyagában egyetlen mondat nem volt található, amely a tételes jog bármely szakasza szerint vádolhatóvá tette volna. Tanúk természetesen akadtak csöszül, hangoztatták, hogy restaurálni akarta a régi rendet, megdönteni a demokráciát. Ebből a tizenkettőből leült hatot, ez alatt az évek alatt még két gyermekét sem láthatta.

Ma már talán elkoptatottnak tűnik felháborodni azon, hogy minden gátlás nélkül megtorolni akaró hatalom úgy vágott rendet, a visszavágást annyira komolyan vette, hogy a családok ezrei rokkantak bele. Pedig csak itt annyi történt, hogy a fiatal tanár együttértett, együttgondolkodott azokkal, akik a napnál világosabban látták, mekkora erkölcsi teher a nemzet nyakán a diktatúra, amit el kell viselnie. Ő a maga szelíd határozottságával ki merte mondani, hogy keresztény ember, hogy katolikus, hogy eszméi, neveltetése, tudása, jelleme szerint odaáll azok mellé, akik az új rendet szeretnék megteremteni.

Hat év fegyház után szabadult. Két évig segéd munkás az Állami Építőipari Vállalatnál, majd nem elleneztek, hogy a Vármúzeum restaurátorként dolgozhasson. Szeretett volna tanítani, ezért Füzesabonyban, a gimnáziumban kaphatott beosztást, majd a naponta történő kiutazás terhe miatt is Egerben, a Petőfi kollégiumban nevelőként helyezkedett el. A buzgó szemlélők, a túlteljesítők a *ref*-alattiság (rendőri felügyelet) miatt is úgy találták, hogy veszélyes befolyást gyakorolhat a fiatalságra, ezért innen is mennie kellett. A következő állomás a megyei levéltár. Itt befogadták, de aztán kiderítették, hogy oda erkölcsi bizonyítvány nélkül nincs, nem lehet bebocsáttatás – 1972-t írunk ekkor! – Hát toltak egyet rajta némi jóakarattal, és mert történészdiplomáját előszedhette, visszajuttatták a várba muzeológusnak. '56-tól '72-ig félelemben, a teljes anyagi és erkölcsi veszélynek kitéve bolyonghatott tizenhat esztendeig, míg végre viszonylagos nyugalma támadhatott. Írta is értekezéseit, kisebb-nagyobb tanulmányait sorozatban, baráti jóindulattól támogatva nyomdafestéket is kaphattak azok a témák, ame-

*Ezzel a mottóval avatott emléktáblát a Ciszterci Diákszövetség a budai gimnáziumban a II. Világháború és az 1956-os forradalom és szabadságharc hősi halottainak, valamint a terrorizmus által üldözött tanárainak és volt diákjainak emlékére.

Újságunkban mi is szeretnénk azoknak az egri ciszterci tanároknak és diákoknak emlékét megőrizni, akik ennek az időnek szenvedői és áldozatai voltak.

lyeket maga válogatott az egri és megyei XVIII. századból. Kutató elme volt, rendszerező, pontosan, szabatosan foglalta össze mondanivalóját, akár az egri céhek és a magisztrátus vitáiról tudósította a kései kor egri emberét, akár Husszein egri pasa és Csáky Ferenc felvidéki főkapitány levéltárát mutatta be. Látszólag parányi pontok érdekelték a mindennapi élet nagy folyamából, mint a Heves megyei kézműiparosok termékeinek árszabása a XVIII. században, a tanulmány szövegéből mégis a kor szélesebb képlete is kibontakozott. Izgatta a konfraternitások problémaköre, a vallásos társulatoké, levéltári szorgalmának eredménye egy ilyen tanulmány a gyöngyösi XVII–XVIII. századból. Terjedelmére nézve is figyelemre méltó, a feldolgozott anyag tekintetében pedig alaplátásnak minősíthető az a munka, amelyet az egri vár feltárásának szentelt. 1949-ig, az állami bonyolításig tárta fel ennek a nagyszerű vállalkozásnak sokrétű és sok fejezetre osztható történetét. Kezdve azzal a levéllel, melyet édesapja, dr. Lénárt János, mint cserkészparancsnok írt a városi hatóságoknak 1925-ben: engedélyeznék nekik, mármint a helyi cserkészcsapatnak, hogy a Bolyki bástyában otthont teremthessenek magunknak. ...

A várasatás hőseit mértéktartással, a történész pragmatikus szemléletével kezelte. A fellelhető dokumentumok és leletek birtokában, térképek előteremtésével a vártörténetben visszanyúlt addig, ameddig a nyomok vezettek.

Lénárt Andor rehabilitációs papírja csak halála után érkezett meg a családhoz. És milyen a feledés törvényszerű-

sége? Ez a szerény, tudására és tudósnak született ember nem élvezhette a felvirradó szabadságot. Sem elismerést, sem kárpótlást nem kapott. A még kialakulmányozó hazai demokráciában annyian nyújtogatták már kezüket-nyakukat 1990-ben, és nem hiába... Hányan furakodtak e sorban méltatlanul Lénárt Andor helyett! S egyszer azt is meg kell írni, milyen melegszívű ember tudott lenni, Mintha napfényben fürdött volna...

Zoltán így fejezte be levelét:

„Nem beszélgettünk a hat évről, csak egyszer, úgy igazán a feldebrői búcsún – ahová mindig gyalog mentünk Édesapámmal kis korunktól – a Tarna patak partján a fűben ülve. Bandi így zárta mondandóját: a történelmi eseményekben benne lenni szép, de nehéz dolog. Utólag értékelni könnyű, főként azoknak, akik csak olvastak, vagy hallottak, pl. a háborúról, a forradalomról, stb.

Nem haragudott senkire, pedig megkínózták, megverték, lelkileg nem tört meg.

Két hete felhívott volt tanártársa, akivel együtt raboskodott, és arról értesített, hogy Tarjánban emléktáblán szerepel Bandi neve. Édesapám neve az egri várban az emléktáblán, Miska öcsémé pedig Körmenten, a hősi emlékművön.

Szenvedést, fájdalmat, szomorú emlékeket idéz már a *Lénárt* név betűje...”

(Összeállította Oláh Gy.)

hírek...hírek...hírek...

• **20 ÉVE INDULT ÚJRA DIÁKSZÖVETSÉGÜNK – 1987. február 13-án** Tárkányi László (1939), *Mezey Zoltán* (1939) és *Urbán Gusztáv* (1942) kezdeményezésére 18 egykori Szent Bernát-gimnáziumi diák jött össze a Budapestben, a Kiss János altábornagy utcában álló **Makk Hetes** vendéglőben, azzal az elhatározással, hogy kezdeményezik a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának újjászervezését. Megválasztották az egyesület tisztikarát: az egyesület elnökének Tárkányi Lászlót, és még további négy tisztségviselőt is. Megbízták *dr. Farkas András* (1938) egri ügyvéd diáktársunkat, hogy az így megalakult egyesületet a fennálló jogszabályok figyelembe vételével, az egykori alapszabály „korszerűsítése” mellett mielőbb vétesse nyilvántartásba a Heves Megyei Bíróságon.

Ezen az alapító gyűlésen távolabbi célkitűzéseket is megfogalmazódtak (amint azt a jegyzőkönyvben rögzítették): 2000-ig mind az öt volt ciszterci gimnázium székhelyén keltsék életre régi minta alapján a Ciszterci Diákszövetség „osztályait”; hogy 2005-ig valamennyi volt egyházi iskola visszaadása megtörténjék, és valamennyi általános és középiskolában heti két órában kötelezően, de választhatóan vezessék be a hittan, ill. erkölcsstan oktatását; valamint szorgalmazzák a keresztény főiskolai egyesületek visszaállítását.

A találkozások a budapesti Dohány utca 23. alatt levő Metró Clubban indultak nagy lelkesedéssel. A Heves Megyei Bíróság azonban a megalakult egyesület nyilvántartásba vételét elutasította, így a diákszövetségünk Egri Öregdiákok Baráti Társasága „fedőnéven” végül is 1998 október 1-jén, Egerben tartotta az alakuló ülését.

• **A DOBÓ ISTVÁN VÁRMÚZEUM** gyűjteményének hagyományozta több családi emléktárgyát közelmúltban elhunyt diáktársunk *dr. Hibay György*, Eger városához szorosan kötődő polgár szép példáját mutatva. Az emlékdarabok átadása a múlt év őszén történt a Megyeháza udvarán levő kiállítóhelyen a múzeumigazgató és Hibay György özvegyének, Aliznak jelenlétében, aki ekkor férje szavait idézte – „*Csak az marad meg nekünk, amit jó szívvel odaadunk.*” A nagy értékű darabok mostantól fogva a helytörténeti kiállítóhelyen láthatók – olvashattuk a Heves Megyei Hírlapban, – melyben az adomány legértékesebb darabjának, egy címeres karosszéknek a képét is láthatjuk.

• **NAGY MENYHÉRT MÓJZES** atyára emlékezett az Egri Fertálmesteri Testület február 25-én a lelkiüdvéért mondott misét követően a Szent Bernát templomban. Az Alsó-Károlyváros fertálmesterei nevében *Sziklai Ákos* tanár a következő szavakkal emlékezett

„2004. március 21-én találkoztunk itt, amikor Veres Árpád pápai prelátus úr, volt ciszterci diák mondta a szentmisét dr. Nagy Menyhért Mójzes atya mielőbbi felgyógyulásáért. Kérte a Mindenható segítségét, hogy „Barátunk Urunk” felgyógyulása után közösen imádkozhassunk Vele újra. Ez sajnos nem adatott meg.

Lelki szemeim előtt újra megjelenik a vele történt elő találkozásom. Húsvét vasárnapján a Minorita templomból mentünk hazafelé, barátom uram pedig a szeminárium felől közeledett. Ráköszöntem: „Krisztus feltámadott!” „Valóban feltámadott” – felelte. S kérdőn nézett rám... Jó félórát beszélgettünk. Ezzel a húsvéti beszélgetéssel kezdődött – most már így kell mondjam – haláláig tartó barátságunk.

Mint a Ciszterci Rend egri prefektusa a Szent Erzsébet kollégium igazgatója 4 évig képviselte a rendet itt, Egerben, a Felvidék kapujában. Legtöbbször a reggel 8 órai szentmisét mondta, ahol lényéből fakadóan igazi közösséget teremtett, közvetlen kapcsolatot alakított ki az ide járó hívekkel. A beteget, elesetteket bajaikban szorgosan és elhivatottan vigasztalta. Szentbeszédeiben, igaz hittel hirdette az evangéliumot, úgy, hogy azt mindenki megértette, úgy hogy annak gondolatai bárki nyitott szívébe eljuthattak... Jó sorsa Egerbe vetette, s amíg engedték, hogy itt legyen, aktív részese volt a város kulturális és társadalmi életének. Külsőségében is megmutatta hogy ismét jelen vannak Egerben a Ciszterciok. Nemzeti ünnepeinken fehér-fekete reverendát öltött és ebben, a cisztercieket annyira megkülönböztető öltözetben koszorúzott. Itt tartózkodása alatt igazi egrivé vált. Amit az is bizonyít hogy elődeihez – Kürti Menyhérthez, Hegyi Kapisztránhoz és Palos Bernardinhoz hasonlóan – 2001-ben vállára vette a százcímű köpenyt, kezébe a szalagos botot, hisz tagjai közé emelte az Egri Fertálmesteri Testület. Egri munkálkodása alatt, míg egészsége engedte, rengeteget tett ciszterci gimnázium és a Szent Erzsébet Kollégium szellemi és hitéletének megújulásáért. Elvégzett munkája nem marad nyom nélkül, hisz őt és szellemét emlékezetében őrzik diákjai, kollégái, rendtársai, fertálmester barátai, Eger város polgárai, mindazok, akiknek a Mindenható megadta a lehetőséget, hogy ismerhessék Dr. Nagy Menyhért Mójzest, az igaz embert, akitől most, itt búcsúzni kényszerülünk.

Az ünnepségen részt vett dr. *Pisákné Balogh Éva* igazgató is, aki így emlékezett Mójzes atyára:

„Abban a kegyelemben volt részem, hogy négy éven át, 1998-tól 2002-ig együtt dolgozhattam dr. Nagy Menyhért Mójzes atyával, aki mint ciszterci házfőnök igazgatója volt a Szent Erzsébet Kollégiumnak és spirituális vezetője volt a Ciszterci Gimnáziumnak. Munkálkodása meghatározó volt az éppen tíz esztendeje újrainduló intézmény életében. Széles látókörű műveltsége, professzionális tudása és kifinomult eleganciája követendő példát mutatott tanárnak és diáknak egyaránt. Mójzes atya a megjelenésével is tiszteletet parancsolt, mert amikor ő végig vonult a fehér-fekete habitusában az iskola folyosóján, bölcs és mindenkor biztató mosolyában – olykor egy-egy fejbólintásában – benne volt a szeretet, a tisztaság és az egyetemes tudás. Fáradhatatlanul dolgozott a kollégium felújításán, korszerű konyhát épített, felújította a szobákat. A virágos udvar szépsége, benne a Szent Bernát szoborral, mind az ő munkáját dicséri, az Ő emlékét hirdeti.

Egyik alkalommal a heti vezetőségi értekezlet után kérdeztem tőle, Atya, nem kellene nekünk cserélnünk, hiszen férfi létére a leánykollégium igazgatója, én pedig nő létemre a ciszterci gimnáziumot igazgatom. Azt válaszolta, hogy Ő a kollégiumban tehet legtöbbet a jövőért, ugyanis a lányok azok, akik a jövőt alakítják, mert ők édesanyák lesznek, gyermeket nevelnek, s ő azért dolgozik, hogy a Szent Erzsébet Kollégium leányai jó édesanyák legyenek, jó gyermekeket neveljenek. S hozzátette: ez a világon a legszebb és legnemesebb feladat. Ekkor értettem meg, hogy mi a titka korát meghazudtoló fiatalos lelkesedésének, örömeinek.

Hálás vagyok a Jó Istennek, hogy ismerhettem és vele dolgozhattam”.

- **IRLANDA DEZSŐ**, a Gárdonyi Gimnázium nyugdíjas fizika-kémia szakos tanára kapott „*Rátz Tanár Úr Életműdíj*”-at múlt év októberében. Ezzel a díjjal a kiváló szaktanári munka mellett a tan- és szakkönyvszerkesztői, -írói munkában elért eredményeket jutalmazták. A díjat október 31-én a Magyar Tudományos Akadémia épületének kupolatermében vehette át. Irland Dezső a debreceni Református Kollégiumban érettségizett, majd a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen szerzett kémia-fizika szakos középiskolai tanári diplomát 1955-ben. Pályája elsősorban az egri Gárdonyi Géza Gimnáziumhoz kötődik, ahol 1962-től 1995-ig tanított kezdetben fizikát, kémiát és matematikát, majd 1965-től csak kémiát. 1963-ban – az országban másodikként – aktív közreműködésével alakították ki a Gárdonyi Géza Gimnáziumban a kémia tagozatot. Az 1980-as években kolleganőjével, dr. Orosz Ernőnével könyvet írt *Kémiai kísérletgyűjtemény a gimnázium I-III. osztálya számára* címmel, amely igen sok kiadást megélt.

Tanári munkásságában mindig központi helyen szerepelt a tanítványok sokoldalú (nemcsak szaktudományos) nevelése, és a tehetségek felkarolása, támogatása. Tanítványai rendszeresen szerepeltek a középiskolai kémiaversenyek országos döntőjében, közülük többen helyezést is értek el. Tagja a Magyar Kémikusok Egyesületének és a TIT Kémiai Választmányának. Munkásságát több kitüntetés is fémjelzi: Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1972, 1977), Szent-Györgyi díj (1990), Bugát Pál Emlékérem (1993), Eger Kiváló Pedagógusa (1997).

Hogy iskolánkat Egerben ma is megbecsülés övezi, nagy szerepe van annak, hogy az évszázados falak között voltak méltó folytatói ciszterci tanáraink tanító-nevelő munkájának. Irland tanár úr oktató-nevelő munkája öregbítette Alma materünk tudós tanárainak sorát. Kissé megkésve, mi is szeretettel gratulálunk e szép elismeréshez, köszönve tanár úrnak áldozatos tanári munkáját. Örülünk, hogy erre Kerey György diáktársunk felhívta a figyelmünket.

- **AHOL A HŐSÖK SZÜLETNEK** – az egri magyar királyi „Dobó István” 14. gyalogezred a második világháborúban címen megjelent könyvre hívjuk fel a figyelmeteket. „A 24. órában íródott e könyv, amikor még beszámolhatott néhány derék, idős szemtanú arról, amit a lövészárokban megélték a Donnál, a Kárpátokban vagy Tordánál...” olvashatjuk a könyv előszavában Nickl Károly diáktársunk írását, aki egyik támogatója volt a kötet megjelenésének. Többünk családja, és az iskolánk

is sok szállal kötődött az Egerben állomásozó honvédséghez. A könyvben is rátalálhatunk számos ismerős névre és képre. (*Puedlo Kiadó [Bp.] é.n. – megvásárolható a Fókusz Könyvárúházbán Bp. Rákóczi út 1540 Ft*)

- **KAPOR ELEMÉR** – 100. születésnapja alkalmából emléktáblát leplezett le iskolánkban *dr. Cifrus István*, Kapor Elemér szülővárosának, Rimaszombatnak és *Habis László* Egernek polgármestere. Kapor Elemér 1917-től járt a Ciszterci Rend Egri Főgimnáziumába. 1925-ben érettségizett jeles eredménnyel. A 213. sz. Koháry István cserkészcsapat alapító tagjai közé tartozott. Tanárai közül nagyra becsülte *dr. Werner Adolfot*, a későbbi zirci apátot, aki hét osztályon keresztül volt a magyar tanára. 1933-tól az *Egri Újságnak*, majd pedig jogutódjának, az *Egernek* – a két háború között a város egyetlen lapjának – volt a szerkesztője. 1945 után alaptalan vádakkal börtönbe zárták. Kiszabadulása után megtürt emberként kellett újrakezdenie életét. Kálnoky István, egri származású költőtársa, ciszterci diáktársa fedezte fel őt újra. Ettől az időponttól számítható visszatérése az irodalmi életbe. 1991-ben Eger városa díszpolgárrá választotta.

- **KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ ADOMÁNYOKÉRT!** – Diákszövetségünket az alábbi diáktársaink támogatták adományukkal: *dr. Tóth Sándor* (1935) Gödöllő – 20 000 Ft, *dr. Lakatos István* (1949) Budapest – 10 000Ft, *dr. Székely György* (1944) Debrecen – 10 000 Ft, *N. N.* Franciaország – 5200 Ft, *Fluk Ottó* (1947) McLean, Amerikai Egyesült Államok – 150 dollár.

- **AZ EGRI FEHÉR/FEKETE** – Interneten a www.ciszterciekegerben.hu honlapon található [Újságunk](#) linken. A honlap gondozója *Kaibás Gábor Márk*, a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumban 2001-ben érettségizett diáktársunk, akinek köszönhetően újságunk 1994 óta megjelent valamennyi száma olvasható, ill. letölthető.

HALOTTAINK

Versényi György (1926–2007)

Türellemmel viselt betegsége után életének 81. évében március 20-án elhunyt *Versényi György* diáktársunk otthonában, Balassagyarmaton. Temetésére április 4-én a balassagyarmati temetőbe eljöttek barátai, tisztelői, volt tanítványai, – ami azt jelentette, a fél város. Hiszen 35 éven keresztül volt tanára, 18 éven át igazgatója a város elismert iskolájának, a Balassi Bálint Gimnáziumnak. Tanítványai búcsúztatták: az iskola igazgatója, és a város polgármestere. Beszédük tisztelgés volt egy nagyívű oktató-nevelői pályának, egy klasszikus műveltséget sugárzó igaz pedagógusnak.

Mert Gyurka már diákkorában is pedagógus volt. Jól emlékszem, ahogy, a Foglárban, mint „instruktor” maga köré gyűjtötte alsós tanítványait, akik rajongó szemmel hallgatták magyarázatait, s feleltek kérdéseire. De nagy elismeréssel voltunk irányában mi is, osztálytársai. Felsősként jött az iskolánkba, és hamar felismertük ragyogó intelligenciáját, egyre bővülő, sokszor tanárainkhoz hasonlítható tudását, s mindenkivel szót értő, szeretetteljes természetét. Az osztályközösség mindig meg találja és elismeri maga között a valódi értékeket, s őt magunk közül a legjobbnak tekintettük.

Élete munkáját látva lemérhető, mit jelent egy igazi nevelő egyéniség a közösség számára, milyen mély nyomot hagy az ember életében a fiatal korban kapott tanító-útmutatás. (O.Gy.)

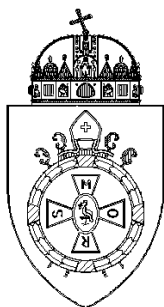
Requiescat in pace!

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál *Homonnay József*, 3300 Eger, *Tittel Pál* u. 6. fsz. 2. tel.:(36) 413 482 ill. *Oláh Gyula*, 1114 Budapest, *Bartók Béla* út 25. III. 5/A tel.:(1) 386 2295 vagy E-mail: olah@hcbc.hu – címére.

A „HÍREK a GÁRDONYI-ból” lapjait Kovács Ottó tanár úr készítette.

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya. (3300 Eger, Széchenyi utca 17.)
Megjelenik ez évben Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején.

Felelős szerkesztő: Oláh Gyula
Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja
a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola hírei

KÖZGYŰLÉSÜNK és TALÁLKOZÓINK 2007-ben

Jó kezdeményezésnek bizonyult három évvel ezelőtt diáktársunk, **[Pók Tibor]** javaslata: minden tanév vége felé közös szentmisére jöjjenek össze az öregdiákok, hiszen a lassan elfogyó osztályok már nemigen tartanak találkozót. A kezdeményezést folytatva **[Kovács Endre]**, szövetségünk elnöke idén is hívott mindnyájunkat. A Diákszövetségünk elnöksége a találkozót összekötötte a már esedékes közgyűléssel.

Július 7-én a közös szentmisén ismét megtelt templomunk. A közös szentmisén együtt celebráltak *dr. Kerekes Károly* ny. apát, és *dr. Gonda Imre, Deli János, Jéger Károly, dr. Zsurkai János* diáktársaink. A templomból a diákkorunkból ismert útvonalon – a sekrestyével szembeni termen keresztül – átvonultunk az iskolába. Itt mindnyájan megcsodálhattuk a szépen felújított folyosó falain elhelyezett tablóinkat, a régi iskolazászlót, és volt tanáraink képeit.

Mielőtt a közgyűlést elkezdtük volna a régi I. osztályos teremben, *dr. Pisákné Balogh Éva* igazgatóasszony szolt az összegyűlt öregdiákokhoz. Igen meggyőző helyzetértékelést hallottunk az iskola mai helyzetéről és terveiről, melyet a jelenlevők lelkes tetszéssel fogadtak. S mint később az igazgatóasszony hozzáfűzte: „*Bizom benne, hogy a találkozás egy további gyümölcsöző együttműködés kezdete volt. Kértem Kovács Ottó tanár urat, hogy beszélje meg a diákszövetséggel az osztályok patronálását, alakítsák ki az osztályfőnöki órák látogatásának rendjét.*”

RÉSZLETEK AZ IGAZGATÓI TÁJÉKOZTATÓBÓL

Nehezíti munkánkat a társadalomban eluralkodó erkölcsi válság. Azt tapasztaljuk, hogy tavaly ősztől átszakadt a társadalom erkölcsi gátja. Sajnos az iskolánkba is beáramlik az éرتéktelenség, az erkölctelenség, amit mi szeretnénk kívül tartani. Nagyon figyelünk arra, hogy ebben az iskolában rend és fegyelem legyen. A közelmúltban hallottam egy prédikációban, hogy a ciszterci iskolában *fegyelemmel* és *kegyelemmel* neveltek, – mi is erre törekszünk. Ma is ilyen alapokra lehet építeni a tanító munkát. Az iskolánkban tanuló diákok elfogadják és betartják az általunk közvetített keresztény értékrendet és fegyelmet, de az iskola falain kívül már nem ennek megfelelően viselkednek. Ez aggaszt bennünket.

Jöjjenek el az osztályfőnöki órákra!

Arra kérem önöket, hogy segítsenek bennünket. Jöjjenek el az osztályfőnöki órákra, beszéljenek a diákoknak az egykori ciszterci iskoláról, a ciszterci szellemiség embert formáló erejéről. Vállalják fel egy-egy osztály patronálását. Önök már elérték a „bölcesség” korát, ezért hitelesen tudnak szólni arról, hogy a ciszterci atyáktól kapott útravaló mire volt elég az önök életében. Tantestületünk minden tanára nap mint nap elmondja diákjainknak, hogy mi a helyes magatartás, viselkedés és értékrend, de amikor kimennek az iskola kapuján, mással találkoznak. Mi úgy gondoljuk, hogy nekünk kötelességünk nap mint nap az igazságra és az egyetemes értékekre felhívni a figyelmet, de a választás joga már a diákoké. Abban bízunk, hogyha diákjaink megtapasztalják a jót és a rosszat egyaránt, különbséget tudnak majd tenni az értékes és az éرتéktelen között, és mint ahogy önök is, tiszta forrásból merítenek.

Az önökkel való találkozás arról győzött meg engem, hogy az egykori ciszterci diákok is ilyen tiszta forrásból merítettek, ezért járnak ide vissza olyan nagy szeretettel.

A TARTALOMBÓL

Beszámolók 2007 évi érettségi találkozókról | Egy tanulmányút kezdete – IV. rész
Húsvéti Sándor: Egy hajdani ministráns emlékezik... | Emlékezzetek és emlékeztessetek...
Emléktöredékek Kádár László Gábor egri érsekről | hírek...hírek...hírek...

EZ TÖRTÉNT a Gárdonyiban 2007 Húsvéttól Veni Sanctéig...

Nemcsak a falakat kellett építeni, hanem a tanulók lelkét is

Éppen tíz éve lesz annak, hogy ezt az iskolát a ciszterci rend visszakapta. Tíz évre visszatekintve azt kell mondani, hogy az idő gyorsan elröpült, nagy része építkezéssel telt el. Az épület igen rossz állapotban volt, amikor visszakerült a ciszterci rend birtokába. *Nemcsak a falakat kellett építeni, hanem a tanulók lelkét is.* Ez utóbbi sokkal nehezebb volt.

A falakat, az épületet látják. Hogy a gyermekek lelkében mit építettünk fel, azt akkor fogják látni, ha eljönnek az osztályfőnöki órákra, személyesen találkoznak a mai ciszterci diákokkal. Biztos vagyok benne, hogy Önök tudnak útravalót és hiteles mintát mutatni nekik. Tegyék ezt meg! Tegyék könnyebbé a munkánkat!

Ami a jövő építkezését illeti, tovább szeretnénk erősíteni gyermekeinkben a keresztény értékrend elmélyülését. Mert azt már elfogadják, hogy úgy kell köszönni: "Dicséretessék a Jézus Krisztus!" –, de nem látom azt, hogy egész életüket áthatná a keresztény életvitel. Sokszor úgy érzem, hogy én kevés vagyok arra, hogy a keresztény életvitelt kialakítsam és elmélyítsem bennük. Ehhez atyák is kellene, ehhez több hiteles ember kell. Erre kérem a főpát urat, ezért imádkozom, s kérem az Istent, küldjön nekünk olyan embereket, akik a keresztény értékrendet teljes egészében át tudják adni a diákjainknak.

Új tornatermet fogunk építeni

Legfontosabb feladatomban a közeljövőben, hogy egy új, kétszintes tornatermet építsünk. A jelenlegi tornaterem elavult, korszerűtlen, lassan életveszélyessé válik. Diákjaink egy része a folyosón tornázik. Két éve küzdünk a tervezés munkálataival. Sajnos a műemlékvédelmi hivatal nem engedélyezte, hogy a főépület magasságához fölemeljük a tornatermet, véleményük szerintük akkor az túl nagy tömeg lenne. Így a tornaterem szintjét kell lesüllyeszteni, ami a kőzetvíz miatt többletmunkát és többletkiadást eredményez. Jelenleg ott tartunk, hogy az engedélyt megkaptuk, várhatóan szeptember végén megkezdődik a tornaterem építése. Köszönöm a főpát úrnak, hogy jelentős összeget bocsátott a rendelkezésünkre a tornaterem építéséhez. Az iskola költségvetésével 6 éve takarékoskodunk, így sikerült 100 millió forintot összegyűjteni. A vízvezetési munkálatok miatt ez a pénz valószínűleg nem lesz elegendő, ezért tovább folytatjuk a pénzgyűjtést. Kérünk mindenkit, hogy ha teheti, támogassa iskolánk tornaterem építését.

Mindenféle segítséget szívesen fogadunk. Örömmel és köszönettel fogadtam a hírt hogy, *Bartha István* diáktársuk felajánlotta közvetítését annak érdekében, hogy az építkezéshez szükséges téglát ingyenesen megkapjuk. Köszönöm, hogy eljöttek és meghallgattak. Kérem, jöjjenek máskor is, szeretettel fogadjuk önöket.

Az iskola falainak építése mellett egy pillanatra sem feledkezünk meg diákjaink szellemiségének építéséről. Dobó István szavaiból tudjuk, hogy az erő nem a falakban, hanem a védők lelkében van. Ennek az iskolának az ereje is tanáraink és diákjaink lelkében található.

A Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának (CDEO) XI. Közgyűléséről

A betegsége miatt távollévő dr. Kovács Endre elnök megbízásából dr. *Zsurkai János* ny. plébános diáktársunk köszöntötte a közgyűlés résztvevőit. Külön megemlékezett a jubiláns, 70, 60, 65 és 55 éve végzett osztályokról, majd a közgyűlés levezető elnöke, *Oláh Gyula* diáktársunk előzetes tájékozódás alapján előterjesztette javaslatát az új elnökségre. Kiegészítésül dr. *Molnár Miklós* dr. *Pisákné Balogh Éva*, a Gárdonyi Gimnázium igazgatójának megválasztását javasolta a CDEO tiszteletbeli társelnökként, továbbá előterjesztette javaslatát a Felügyelő Bizottság tagjaira. A Közgyűlés a kiegészített javaslatot egyhangúan, tartózkodás nélkül elfogadta.

A CDEO elnökségének tagjai:

Tiszteletbeli társelnökök:

Dr. Seregély István ny. egri érsek
Keszthelyi Ferenc Jeromos OCist ny., megyéspüspök
Dr. Pisákné Balogh Éva, a Gárdonyi G. gimn. igazgatója
+ *Dr. Kovács Endre Gergely* OCist., ny. püspök

Elnök:

Dr. Molnár Miklós ny. orvos

Ügyvezető elnök:

Dr. Kovács Jenő c. egyetemi tanár

Ügyvezető elnökhelyettes:

Dr. Kerekes Lajos ny. bírósági elnök; *Dr. Renn Oszkár* ny. gépészmérnök

Alelnökök:

Szemző Gyula ny. műszaki előadó

Titkár:

Homonnai József ny. tanár,

Jegyző:

Czél Iván gazdasági szakember,

Gazdasági vezető, pénztáros:

Kovács Ottó tanár

Iskolai összekötő:

Oláh Gyula ny. gépészmérnök (elnök), *Bartha István* ny. banki o.v.

ACDEO Felügyelő Bizottság tagjai:

Beszámolók a 2007. évi érettségi találkozókról

**Jubilánsaink a közös találkozón, július 7-én:
Károly apátúr 70, öccse Lajos 65 éve érettségiztek**

70 és 65 éve végzett – jubiláns – osztályokról a múlt években is külön megemlékeztünk, számba véve és köszöntve a ma is élő tagjaikat.

A **70** éve végzettek közül – kiknek osztályfőnökük *Sántha Olivér*, *Baghy Osvát* voltak – a július 7-i összejövetelünkön megjelent *dr. Pataky Árpád* és az osztállyal öt éven át együtt járt *dr. Kerekes Károly* ny. zirci apátúr. Rajtuk kívül a következő ma is élő diáktársainkról tudunk: *Várszegi (Trein) Zoltán*, ebbe az osztályba járt *Andrássy János*, az I–VI és *Szegő Ferenc*, a III–V. osztályokban.

A **65** éve érettségizettek közül – *Tobákos Kilit* osztálya – *dr. Forgács Mihály*, *dr. Kerekes Lajos*, és *dr. Szalóczy György* jelentek meg a találkozón, a közös találkozón. Rajtuk kívül a következő ma élő diáktársainkról tudunk: *dr. Acsádi György* (USA), *Kruppa Zoltán Dénes*, *Kurczveil Ödön*, *Mészáros János* [?] (Ausztrália), *Somos János*.

Dicsérettel kell szólnunk az osztály elhunyt tagjainak az özvegyeiről, akik a közösség szellemét őrizve szervezték a találkozókat. *Berta Ferencné Magdi*, *Detky Barnabásné Edit*, *Érsek Dénesné Jutka*, *Farkas Endréné Magdi*, *Koroncai Ádámné Éva*, *Lukinics Lászlóné Pipi*, *Molnár Tamásné Márti*, *Nyizsnászkó Tiborné Gabi*, *Szikora Mihályné Otti*, *Wahlner Aladárné Irike*, *Wolszky Lászlóné Anikó* és a fő szervező *Nagy Ivánné Cini* és az őt mindenben segítő *lánya Györgyi*.

* * *

62 évesek – (1936–1944) – *Falubiró Győző* osztálya 2007. július 7-én tartotta találkozóját Egerben.

Sajnos halottaink száma ismét nőtt: *Dobrányi Laci* és *Versényi Gyurka* és *Horváth Lajcsi* egy éve még – lélekben – velünk voltak. A távollévők legtöbbje jelzést adott, így majdnem mindenki „igazoltan” volt távol.

Akik ott voltak: *Fügedi István* (Budapest), *Lieszkovszky Gyula* és felesége, *Marcsi* (Budapest), *Mohi György* (Budapest), *Oláh Gyula* és felesége, *Mandi* (Budapest) és a házigazda: *Tóth Ferenc* és felesége, *Margó* (Eger).

Akik hírt adtak magukról: *Grenda Bandi*, *Intze Pista*, *Kakuk Jenci* mozgásukban igen korlátozva, nem tudtak eljönni. *Juhász Tibi* Nizzából, *Kékesi Gyurka* Torontóból küldött levelet. *Kis Pista* eljövését bizonytalannak ítélte, és sajnos nem is jött el, *Papp János*, alias „Jim” sem tudott eljönni, őt is mozgásszervi betegsége akadályozta. *Sági Lali* jókívánságait küldte Zánkáról. A júliusi forró nyárban *Sávoly Titi* és *Turcsányi Tibi* sem vállalkoztak az útra (jövőre hűvösebb időpontot kell választanunk), *Szemerédi Dini* telefonon jelentkezett, de *Tatabányáról* a hosszú útra ő sem vállalkozott. *Székely Gyurka* ugyan ígéretes levelet küldött, de sajnos nem jött el Egerbe. Örültünk *Tóth Albin* és *Lőcsey Iván* levelének is. *Kalapos Jóskától*, *Szabó Gábitól* nem jött válasz, *Oláh Elemér* meghívóját visszahozta a posta.

A közös mise után meghallgattuk az igazgatóasszony tájékoztatóját és részt vettünk a Diákszövetség közgyűlésén. Baráti beszélgetésre és ebédre a közeli *Szanthofer* étterembe ballagtunk át. (Oláh Gyula)

60 évesek – (1939–1947) – *Vajk Atanáz* osztálya 2007. május 21-én tartotta találkozóját Egerben.

Igen, bármennyire is hihetetlen, de már 60. éve annak, hogy nagy tervekkel és lelkesedéssel elhagytuk az *Alma Mater*. Most ismét összegyűltünk, hogy a nagy sikerek és tragédiák után ismét együtt lehessünk.

Nem kis gonddal fogtam a szervezési munkához, mert előrehaladott korunk és az elhatalmasodott érdektelenség miatt azt hittem, hogy csak kudarc lesz a munka eredménye. Figyelembe véve, hogy már sokan végleg eltávoztak, és a még életben levők is messzi országokban élnek, mindez nem egyszerű feladatnak ígérkezett.

Az információkat kutató leveletem 28 diáktársamnak küldtem meg, melyre 26 válasz is érkezett. Az a hatalmas lelkesedés és összetartozás ami a válaszlevelekből áradt, azonnal eloszlatta minden aggodalmamat.

A szervezés további eseményeiről nem szólok, mert az eredmény mindent megvilágít és igazol. A találkozón ugyanis 21 volt diák, 12 feleség, 7 özvegy és 8 vendég volt jelen.

A teljesség kedvéért a vendégek kivételével, felsorolom a megjelenteket: *Bérces Imre* feleségével, *Bódvai Vince* feleségével, *dr. Bordás Béla*, *vitéz Botár Elek* feleségével, *Bőjte Tamás*, *Endrényi Olivér*, *dr. Fazekas István* feleségével, *Raggambi Fluck Ottó* feleségével, *Gajotto Silvio* élettársával, *dr. Gál József*, *dr. Goots László* feleségével, *Győry Iván* feleségével és lányával, *Ignác Lajos* fiával, *dr. Kertész Pál*, *Kiss J. Ferenc* lányával, *Mischinger Gábor* feleségével, *Mohai Lajos* feleségével, *Pázmány István* feleségével, *Spolecnyi Sándor*, *Szommer István*, *Tóth Bendsa Andor* feleségével, valamint *Simon Istvánné*, *dr. Egres Jenőné*, *dr. Elek Emilné*, *dr. Juhász Lászlóné*, *Kádár Emilné* fiával, *Szelényi Györgyné*, *Toronyi Józsefné*.

A ciszterci templomunk előtt régen nem látott lelkesedéssel gyülekeztünk, majd a program szentmisével kezdődött, amit diáktársunk, *dr. Gál József* apát úr celebrált orgonakisérettel. Szentmise után *dr. Pisákné Balogh Éva* igazgatóasszony kalauzolt el minket a régi gimnázium épületében, ahol megtekintettük a folyosón kiállított tablónkat és a régi tanáraink fényképkiallítását. Ezek után az igazgatóasszony adott rövid ismertetést a gimnázium jelenlegi helyzetéről. Az igazgatóasszonynak ezután is szeretnénk köszönetet mondani az önzetlenségéért.

Ezek után a primusz udvaron átsétálva gépkocsikkal a Hatvani temetőbe mentünk, ahol a Ciszterciek sírboltjánál két koszorút helyeztünk el tanáraink és a már eltávozott osztálytársaink emlékére. Itt osztálytársunk *dr. Gál József* apát tartott rövid kegyeleti megemlékezést.

Végül a szépasszonyvölgyi Kulacs csárdába indultunk, ahol egy pohár pezsgővel köszöntve egymást, névsorolvasás következett, majd minden osztálytársunk sorsáról röviden tájékozódhattunk. Fél kettő táján tálalták az ebédet, utána a jó egri fehér és vörös bor mellett folytatódott a baráti beszélgetés, melynek hangulata a vidámság, egymás iránti megbecsülés és az összetartozás régen nem tapasztalt összhangját sugározta. A messzebbre utazók nehezen váltak meg a társaságtól. Akiknek nem kellett elutazni, estig kitarítottak. Mindnyájan egyetértettünk abban, hogy az utóbbi harminc év legjobban sikerült találkozásán vettünk részt, és az ilyen találkozót három év múlva meg kell ismételni.

(A beszámolót összeállította *Mohai Lajos*)

Néhány gondolat Vajk osztályfőnök úr ballagó osztályának 1947 májusában adott útravalójából:

„Fiúk! Ti most küszöbön álltok! Mögöttetek nyolc év emléke, elöttetek az élet. Bár egy ajtót hagytatok el, gyermek és serdülőéveitek műhelyét, s bár a küszöb átlépése után másfelé ágazik mindőtök útja, azért én mégis azt mondom, hogy *utatok egyenes*.

Az emberek igen kicsiny hányada örvendhet azoknak a javaknak, melyek a ti rendelkezésetekre állottak. Mert ne felejtsetek el: nyolc hosszú esztendő alatt az iskola minden tanára értetek fáradozott, nektek segített, a ti keze-teket fogta, a ti lelki javaitok megszerzésén munkálkodott akkor is, mikor az oltárnál misézett s akkor is mikor a katedrán beszélt. Éppen azért nektek mégsem szabad fölényesen felülről nézni az embereket. Vessétek össze magatokat, a szerencséseket, az élet mostoha fiaival, s úgy lépjétek ki ezen a kapun. Tudjátok meglátni az üvöltő szegénység mellett a szerény és finoman hallgatag lelki gazdagságot. Ha a szegényeket úgy tudjátok felkarolni, istápolni és tanítani, s ha a gazdagoktól úgy tudtok kérni, ahogy azt Krisztus tette, nem féltetek benneteket: *utatok egyenes marad*.

S most fáj a búcsúzás az iskolapadtól, s ha azt mégegyszer utoljára végig tudjátok simogatni, ha a ciszter sapkát nem dobjátok hetyke gesztussal a sarokba, hanem elteszitek szépen fiókotok mélyére, ha a kis kápolnánk illatos csendjére visszaemlékezve, – hová nehéz órák előtt még nehezebb izgulással besurrantatok – az örömöket boldog perceiben és más kápolnáknak is megérezitek a krisztusi szeretet vigasztaló melegségét, nem féltetek benneteket, *utatok egyenes marad*.

S ha a diákcsínyek józú emléke mellett tanáraitok iránt a köteles tisztelet és a hálás szeretet érzése nem halványodnak el bennetek, a szeretetet hirdető Szent Bernát szobornak – mely nemcsak kőszobor, de igenis élő szimbólum, melynek hangja ez épületnek minden zugában meghallható –, mondom, ha ennek a szobornak legalább a sziluetttjét meg tudjátok őrizni lelketekben, nem féltetek benneteket, *utatok egyenes marad*.

Hát most búcsúznunk kell: menjetek, de ne gondoljátok azt, hogy örökre elváltunk. Emléketek továbbra is itt él e falak között és azt hiszem, az emlékezés titeket is megragad csodálatos szelíd erejével majd sokszor, s akkor ez az erő, úgy gondolom, újra boldog, gondoktól mentes gyermekiesen tiszta embereket varázsol belőletek. – Tudjátok sokszor gyermekek, gyermekiesen tiszták lenni. Ezt kérem is tőletek, és kívánom is nektek, fiúk! a gyermekesség varázsa sok férfiterhet megkönnyít.

Most elballagtok, mert megerősödtek arra, hogy felvehessétek az élettel a harcot. Csak egyre kérek benneteket: maradjatok mindig a kapun túl is azok és olyanok, mint amivé és amilyenné ebben a gimnáziumban érlelődtek. Akkor minden bizonnal hiszem és hisszük, hogy *utatok egyenes marad*.”

(*Vajk osztályfőnök úr gépírátát Simon István őrizte meg, kinek özvegyétől Bőjthe Tamás vette át a 60 éves találkozón.*)

58 évesek – (1941–1949) – Az 1949-ben érettségizett osztály melynek osztályfőnökei *Erdélyi Guidó*, *dr. Bartók Egyed*, *Vajk Atanáz* és *dr. Habis György* tanár urak voltak, május 19-én Egerben tartották az 58. éves találkozójukat, illetve találkoztak azok a diákok is, akik 1941 és 1949 között osztálytársak voltak.

A találkozás a korábbi évekhez hasonlóan a Dobó téren, a minorita templom előtt kezdődött. Szokás szerint 10 órakor meglátogattuk az atleplomban nyugvó, minket minden évben tanító, tisztelt és szeretett tanárunk, két évben osztályfő-

nökünk dr. Habis György tanár Úr sírját. Itt mondtunk köszönetet és fejeztük ki hálánkat Neki és a név szerint felsorolt volt tanárainknak, akik szerte az országban és a világban nyugszanak és imádkoztunk értük.

A sírlátogatás után átsétáltunk a ciszterci templomba, ahol két volt diáktársunk, *Veres Árpád* és *Zsurkai János* közösen mutattak be szentmisét meghalt és élő tanárainkért, meghalt és élő diáktársainkért és a hozzátartozóikért.

A meghitt hangulatú misén tartalmas és szép szentbeszéddel Veres Árpád osztálytársunk ajándékozott meg minket. A virágokkal díszített templomot *Rácz Pelbárt* perjel úr bocsátotta rendelkezésünkre. Ezúton is köszönjük.

A sírlátogatásra és a szentmisére eljött és jelenlétével az emlékezés hangulatát emelte Habis tanár úr kedves felesége Magda asszony. Köszönjük fáradságát!

Mise után felkerestük a gimnáziumot. Örömmel konstatáltuk, hogy az épület visszanyerte régi, patinás szépségét, ismét megvan a primusz udvar. A földszinti folyosón sorakoznak a volt nagynevű ciszterci tanárok fényképei, és méltó helyre kerültek a megmaradt és rekonstruált érettségi tablók.

Mivel az iskolában rendkívüli tanítási nap volt, beszélgetésre a dísztermet kaptuk meg, mely régen a rajztermi órákat szolgálta. Igazán kellemes meglepetés volt, hogy az iskolához méltó, belsőépítészeti szempontból szép és izléses dísztermet alakítottak itt ki.

Egy kellemes beszélgetés után az eljött családtagokkal átmentünk a gimnázium szomszédságában lévő Szanthofer étterembe, ahol kellemes kerthelyiségben izleltük meg a most is izletes és bőséges kínálatot.

A találkozón részt vettek: *v. Botár Sándor*, *Böjthe Laci* és kedves felesége, *Fecske Laci*, *Fikár Laci* és kedves felesége, *Kékesy Tibi*, *Kovács Jenő* és kedves felesége, *Molnár Laci*, *Nickl Karcsi*, *Póta Béla*, *Szalmási Pali*, *Szedlacsek Józka*, *v. Szemző Gyuszi*, *Veres Árpád* és *Zsurkai János*. Kimentették magukat: Homonnay Tibor, Kovács Géza, Pozder Miklós, Tanyi Laci.

Szomorúan vettük tudomásul, hogy az elmúlt találkozó óta meghalt Bánházi Jancsi és Varga Béla. Nyugodjanak békében! Egy év múlva reméljük újra találkozunk.

A beszámolót összeállította dr. Póta Béla

56 évesek – (1943–1951) – *dr. Ágoston Julián* (I-V.) osztálya június 30-án tartotta érettségi találkozóját Egerben. Mi belekerültünk az államosításba, egy évet a Gárdonyiba, két évet a Dobó I. Gimnáziumba jártunk és ott is érettségiztünk. Ciszterci indíttatásunk, az iskolában kapott szellemi, erkölcsi neveltetésünk eredményeként Alma Materünknek mindig is a Ciszterci Szent Bernát Gimnáziumot tartottuk. Találkozóinkat is ott rendeztük, ezt a Dobósok is elfogadták.

Az ötven éves találkozón a felgyorsult előregedés, létszámcsökkenés miatt úgy döntöttünk, hogy az elkövetkezőkben minden év júniusának utolsó szombatján találkozunk, melyre értesítés nélkül mindenki hivatalos.

Ez volt most esedékes június 30-án szombaton. A Barátok (Ferencesek) Rendházában gyülekeztünk, majd 10órákor átmentünk a templomba ahol osztálytársunk *Valuch István* plébános, apátkanonok mutatott be hálaadó szentmisét, szentbeszédében megemlékezve elhunyt tanárainkról és osztálytársainkról.

Szomorú aktualitást adott találkozóknak, hogy összejöveteleinknek mindig otthont adó Valuch Pista 75. életévét beöltöztetve szolgálata alól felmentést kapott, és augusztus 1-jével Miskolc mellé, Helyőcsabára a papi otthonba költözik.

A szentmise után átmentünk a rendház volt éttermébe, közösségi termébe, ahol Pista barátunk fejedelmi vendéglátásban részesített bennünket. A szép nyári napon, az ódon öreg falak, boltívek nyújtotta kellemes környezetben sokáig elbeszélgettünk, örültünk egymásnak. Mindenki beszámolt az elmúlt év történéseiről, mely többnyire már gyermekeink, unokáink és romló egészségi állapotunkra vonatkozott.

Sajnos a vártnál kevesebben jöttünk össze, többek eljövételét romló egészségi állapota akadályozta. Így Marczis Döme váratlanul kórházi ápolásra szorult, Dr. Csikváry Pistát kisebb baleset érte, Vargha Laci és Kristóf Laci feleségeik gyengélkedése miatt nem tudtak eljönni. Dr. Jobbágy Aladár, Kocsis Tóni, Gödl Karcsi telefonon jelentkeztek, és mindenkit szeretettel üdvözöltek. Váratlanul ért bennünket, hogy Kovács Béla, alias Kovax eddigi főszervezőnk nem jött el közénk.

A találkozón részt vettek *v. Bartha István* és felesége, *Bogdán Kálmán* és felesége, *Demeter László* és felesége, *Jéger Károly*, *Kádár János* és felesége, *Kárpáti Jenő* és felesége, *Szemző János* és *Valuch István*, kinek ezúton is hálásan köszönjük a szíves vendéglátását, a találkozók létrejöttében való tevékeny részvételét, nyugdíjas éveire jó egészséget kívánunk, további életére Isten áldását kérjük

Részt vettek találkozókon az elhunyt osztálytársaink özvegyei közül Beniczky Miklós felesége, Hegyi Géza felesége unokájával. Megállapodtunk, hogy az elkövetkező években minden külön értesítés nélkül csatlakozva a Diákszövetségünk elnökének felhívásához, és minden év július első szombatján találkozunk templomunkban 10.30-kor a szentmisén.

v. Bartha István

54 évesek – (1945–1948–1953) – is szép számmal részt vettek a közös találkozón. Ez az osztály a Dobó István Gimnáziumban, 1953-ban, a IV. B osztályban fejezte be tanulmányait. Közülük többen az 1945–48 években a Ciszterci Rend egri Szent Bernát Gimnáziumba jártak, osztályfőnökük *dr. Kerekes Károly* volt. A közös misén a főcelebráns Károly apátúr szólott hozzájuk, egybefonva két iskolájuk névadóinak gondolatait, idézve Dobó Istvánnak az egri vár védőihöz intézett szavaiból: ... *a falak ereje nem a kőben van, hanem a védők lelkében...*, és Szent Bernát Keresztelő Szent János születésnapján mondott beszédéből: *Tantum lucere vanum; tantum ardere parum; ardere et lucere perfectum.* (Csak égni kevés, csak világitani hiú dolog, égni és világitani, ez a tökéletesség.)

ÁGOSTON JULIÁN

*Kalocsa, 1909. aug. 29. –
Budapest, 1969. márc. 18.*

1933-ban tett örökfogadalmat, és pappá szentelték. 1934-ben doktorált. 1935-ben lett magyar-latin szakos tanár. 1936–1948 között Egerben tanított, 1946-tól az ált. isk. igazgatója. 1950-ben Pécsről Kunszentmártonba száműzték, 1951–52-ben Kistarcsára internálták. Utána civil munkákból élt. 1963-tól torbágyi iskolában taníthatott. Költeményei „Fekete remeteségem” (1938, 1939, 1991) és „Kiadatlan versek” címen (2005) jelentek meg.

VARGA BENNŐ

*Eger, 1895. júl. 17. –
Debrecen, 1964. márc. 31.*

1905–14 között az iskolánkban járta a gimnáziumot. 1914-től 1918-ig hittudományi és az egyetemen földrajzi és természettudományi tanulmányokat végzett. 1918-ban örök fogadalmat tett, és pappá szentelték. Ezután egy-egy évig Hercegfalván, Előszálláson és Zircen volt segédlelkész. 1921-től 1924-ig tanár volt Pécsen. Ekkor a zirci apát Egerbe helyezte, és itt tanított 24 éven át az iskolák államosításáig. 1948-ban Debrecenbe rokonaihoz költözött.

KÁROLY ASZTRIK

*Felsőberkifalu, 1895. nov. 5. –
Békéscsaba, 1958. júl. 10.*

1914-ben lépett a Rendbe, majd teológiai és bölcsészeti tanulmányai végeztével 1919-ben örök fogadalmat tett, és pappá szentelték. 1921–25-ben Zircen apáti jegyző és szertartásvezető. 1925-től 1948-ig, 23 éven át az egri gimnáziumban mennyiségtan-termesztan szakos tanárként tanított. Az iskolák államosítása után két évig a Lajosvárosi templomban kisegítő lelkész. 1951-től haláláig Békéscsabán tanított a Vízműépítő Technikumban.

VAJK ATANÁZ

*Beszterce, 1908. febr. 22. –
Jászberény, 1991. febr. 13.*

1926-ban lépett a Rendbe. Hittudományi tanulmányait 1930-ig Zircen és Budapesten végezte. 1931-ben örök fogadalmat tett, és pappá szentelték. Az egyetemen latin-német szakból tanári oklevelet szerzett 1933-ban. Tanárként 1937 és 1948 között Egerben tudta igazán kifejteni oktatói és nevelői tehetségét. Diákkorától cserkész, cserkészvezető volt és maradt élete végéig. 1948-tól az egri egyházmegyében segédlelkészi feladatokat láthatott el.

PATAKI VIDOR

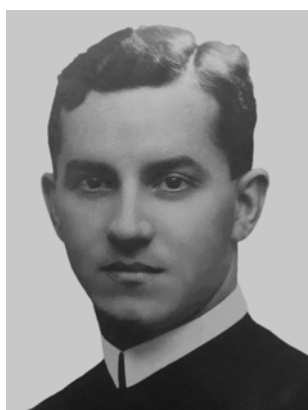
*Pécs, 1901. febr. 19. –
Budapest, 1973. okt. 5.*

1918–20-ban Egerben végezte el a gimnáziumot. A budapesti egyetemen magyar-történelem szakon végzett, magyar történelemből doktorált. 1925-től 1938-ig első kinevezése Egerbe szolt. Az egri vár feltárási munkássága által iskolája is, Rendje is gazdagodott. 1938–48 között Budán tanított. Történelmi előadásait külföldre sodródott tanítványai kiadták. 1948–1971 között a budapesti XI. kerületben volt kisegítő lelkész.

ERDÉLYI GUIDÓ

*Sopron, 1893. május 14. –
Székesfehérvár, 1984. május 20.*

Teológiai és történelem-földrajz szakos egyetemi tanulmányok után 1917-ben tett örök fogadalmat és pappá szentelték. 1933–1934-ben a pesti a Bernar-dinumban a rendi növendékek lelki vezetője volt. 1934–1945 között Egerben tanított. 1947–1949-ben pécsi egyetemi kollégium, a Maurinum igazgatója. 1950–1956-ig Budapesten civil munkakört vállalt. 1956–1964 között kisegítő lelkész. 1964–1974-ig gyóntató a belvárosi Föplébánián.

FALUBÍRÓ GYŐZŐ

*Muraszombat, 1908. nov. 10. –
Dallas, 1975. jún. 4.*

1931-ben tett örök fogadalmat, és pappá szentelték. 1935-ben lett történelem-latin szakos tanár, majd Hercegfalván segédlelkész, 1938–1944 között Egerben tanított. Átszervezte és vezette az iskola szimfonikus zenekarát és énekkarát. 1944–1950-ben tanár, majd segédlelkész, innen Kunszentmártonba száműzték. 1950–64 között Vaskúton volt kántor. 1964-ben az Egyesült Államokba utazott, és 1965-től haláláig a Dallasi Apátság szerzetese.

RÁSSY PAULIN

*Budapest, 1883. aug. 4. –
Eger, 1954. aug. 5.*

Az utolsó két gimnáziumi évet Egerben végezte. 1903–07 között teológiát, mennyiségtant és természetant tanult. Ekkor örök fogadalmat tett, és pappá szentelték. 1907–1915 között Székesfehérváron és Pécsen tanított. Az I. világháborúban táborigazgató volt. 1919–20-ban Zircen házgondnok. 1920-ban az apát úr Egerbe helyezte, itt tanított 1948-ig. Ő vezette a gimnázium fúvós zenekarát és nagy létszámú énekkarát is. 1950-től egri rokonánál lakott.

EGY TANULMÁNYÚT KEZDETE (1950) – IV. rész

Folytatjuk Nagy Menyhért Májzes atya elbeszélését huszonegy ciszterci 1950. szeptemberi menekülésének történetéről. Az első három részt előző számainkban közöltük.

Az első tízes csoport elindul Bécsbe

Dél felé elhagytuk a templomot, s észrevétlenül átsurrantunk a plébániára. A vonat indulása előtt még volt annyi időnk, hogy megebédelhettünk, s az elmaradt tisztálkodási szükségleteket is elvégezhattük. A plébánostól megkaptuk az útiköltséget, s kettesével elhagytuk a plébániát. A plébános még azt is lelkünkre kötötte, hogy az állomáson ne sokat tereferéljünk: csak annyit mondjunk, hogy „Zwei nach Wien”.

Johann plébános kijött a kapuig, s ott búcsúzott el a társaság tagjaitól, könnyes szemmel. Ha valaki csak ránk tekintett, látván siralmas külsőnket, már biztosra vehette, hogy „szökevények” vagyunk.

A kis motoros vonat, mely késelem nélkül „berobogott”, mindannyiunk számára kellemetlen meglepetés volt: a MÁV feliratot mindenki gyanakodva fogadta. Mit keres ez a „magyar vonat” itt, Ausztriában. Ide tévedt, vagy mi tévedtünk el? Még a kalauz is magyar volt!

Személyes megfontolásokra nem volt idő, gyorsan fel kellett szállni, s már indultunk is.

– Magyarország felé? Igen kellemetlen érzés fogott el, mert ezek után én nem tudtam, hol és hányszor kell majd átszállni Bécsig. Abban bíztam, hogy a többiek jobban tudják.

– Megkérdezni? Mit és kitől; és milyen nyelven? A kalauztól? – A német tudásomat nem lett volna célszerű elárulni.

– Magyarul? – Nem lett volna okos dolog egy ilyen buta kérdéssel felfedni kilétemet. Figyelnem kellett tehát a többieket.

A végén Bécsben megtudtam, hogy a kalauz nemcsak a vonaton „kalauzolt”, hanem minket is eligazított: s amikor felismerte a társaság egy-két tagját, diszkréten meg is kérdezte tőlük:

– Ugye maguk magyarok?

S utána finoman tudtukra adta, hogy időben figyelmezteti őket, mikor kell leszállni Bécs felé. Normális körülmények között csak egy helyen kellett volna átszállnunk, de Neusiedl-nél éppen azokban a napokban szedték fel a vasúti síneket, s emiatt egy zsúfolásig tele (szerencsére!) autóbusz szállította tovább az utasokat, ami Neusiedl-ben kétszeri átszállást jelentett; a harmadik átszállás pedig Pandorfban történt.

Azt tudtuk, hogy a Pandorfon áthaladó vonatot, amely Hegyeshalomról jött, már a magyar oldalon nagyon tüzetesen átkutatták, majd az első osztrák állomáson ismét, még alaposabban átvizsgálták. Hanem azon az állomáson, ahol nekünk kellett átszállnunk, sem az osztrákok, sem az oroszok nem tartották már érdemesnek az ellenőrzést.

Az utolsó átszállások zökkenőmentesen megtörténtek, s így vonatunk robogott Bécs felé. Abban reménykedtem, hogyha már többé nem kellett átszállni, ezen a vonaton nem érhet semmi kellemetlen meglepetés. Főleg, ha nem kell beszélnem!

– Hogyan is tudnák bennem felismerni a menekültet?

– Meglepetés? Majdnem saját magam teremtettem meg. Egy óvatlan pillanatban észrevettem, hogy a zakóm bal zsebében még mindig ott volt a magyar újságom, szépen összehajtva, ahogy akkoriban „divatos” volt egy újságot zsebben hordani. Megrettenve gondoltam a lehetséges következményekre; kimentem tehát a kocsiból és egy óvatlan pillanatban a két kocsi között ledobtam a magyar újságot.

S ha már kint voltam, kivettem zsebemből a doboz cigarettát, s rágyújtottam. Hanem a doboz is magyar volt! S miután a cigarettát meggyújtottam, a csomagot is a két kocsi közé dobtam; nem akartam, hogy legközelebb megint magyar cigaretta kerüljön a számba, mások szeme láttára.

Abban a pillanatban, hogy meggyújtottam, egy orosz katona lépett ki a kocsiból, s mintha én lettem volna az egyetlen személy a vonaton, akitől tájékoztatást szerezhetne, azt kérdezte tőlem németül, hogy milyen messzire vagyunk még Bécsből. Mit sem gondolván a helyzetről, félvállról azt válaszoltam neki, hogy „Ne znan”. De, hogy megmutassam neki, mennyire osztrák vagyok, németül azt vágtam oda neki: „Es gibt noch etwa vierzig km bis zum Wien”. Ha a mondat nem is teljesen tökéletes, gondoltam magamban, hadd javítsa ki ő, ha jobban tud németül, mint én! Hanem a válaszzal meg volt elégedve, s másra érdeklődése nem terjedvén ki, engem békén hagyott, s visszament a kocsiba.

Megérkezünk Bécsbe

Szeptember 6-án, a kora délutáni órákban, befutottunk Bécsbe, a Déli pályaudvarra. Szerencsére nagy tömegben érkeztünk az állomásra, s így az orosz katonák nem tudtak minden utast leigazoltatni: a tömeg kisodort bennünket az utcára. Ott a „D” villamosra kellett felszállnunk. Közben a jelszó pedig már kialakult: minden feltűnés ellenére „együtt kell maradnunk”. Bár már csak tízen voltunk, mindenhol feltűnést keltettünk. Ha nem tétovázunk, a felszállás könnyen megtörténhetett, de akárhová mentünk, már a határ óta ránk ragadt – s ebből egy általános szokás alakult ki – mindig hezitáltunk, mindig haboztunk. Főnöküinktől ragadt ránk ez a viselkedés! Soha nem tudtunk időben semmit elhatározni, elhatározásainkból mindig hiányzott egy dimenzió.

A kalauz hölgy, akit én elegánsnak véltem, s akinek orcája szépen ki volt pingálva – nekem akkor nagyon feltűnt, hogy egy villamos kalauznő szépen fel legyen öltözve, s orcája ki legyen festve! – sejtette, hogy menekültek vagyunk, megnyugtatóan, hogy ő majd megmondja, hol kell átszállni az „F” villamosra, amely a Boltzman Strasse közelébe visz bennünket.

Nyolcan szerencsére meg is érkeztünk egy nagyon elegáns palota közelébe, ami nem a Pázmaneum volt, hanem az Amerikai Követség. A csoportból ketten, sajnos, lemaradtak az átszállásnál, illetve nem is szálltak át.

Róluk egy egész krónikát lehetne írni. Annyit megtudtunk, hogy amikor látták elhagyottságukat, nagyon elkezd-

tek idegeskedni, bár a kalauznő nem hagyta őket cserben. Megmagyarázta nekik, hogy a következő megállónál még mindig átszállhatnak az „F” villamosra, és hogy még mindig odaérnek a Boltzman Strasse vidékére. Utasítását ugyan megértették, el is fogadták, de miután idegesek voltak, nem várták meg a következő megállót, hanem amikor a villamos lassított, ők leugrottak. Az egyik úgy gondolta, hogy ha a villamos előre megy, neki hátra kell ugrania. Az eredmény az lett, hogy mindenki nagy meglepetésére ő az utca közepén szépen elterült. Szerencsére a kocsiforgalom nem volt nagy; különben az egész tragikusan végződhetett volna, ha egy autó még el is gázolja őt.

A krónika még arról is beszámol, hogy az illető gyorsan összeszedte magát, felszállt az „F” villamosra, s bár volt neki egy átszálló jegye, biztonság kedvéért váltott még egy vonaljegyvet. Nem volt gazdag, de ennyire még futotta neki.

Megérkeztünk tehát a Pázmáneumba. Miután kaput nyitottak előttünk, én tátogattam a számat s ékes németséggel kb. ezeket mondtam:

– Zirci klerikusok vagyunk, kérem szépen, s most érkezünk Magyarországról.

– Ah! Maguk magyarok! – jegyezte meg magyarul a portás.

– Így már én is jobban tudok, – mondtam magamban.

Aztán egy kicsikét beljebb vezetett bennünket. Néhány perc múltán a Rektor úr is megjelent. Tőle tudtuk meg, hogy mi voltunk az első fecskék; idáig ugyanis abban reménykedünk, hogy a többiek már régen megérkeztek. Kissé elszomorított a hír, de bele kellett nyugodnunk, hogy a többiekre még várni kell.

Különböző vágyaink beteljesedését nagylelkűen kilátásba helyezték; meleg fürdőt kaptunk, ami után még egy rövid szieszta is lesz idő. Hozzálattam az előkészületekhez, hogy amire rám kerül a sor, semmi se hiányozzék, és hogy senkit se várassak meg. A fürdés után mindenki ugyanazt hajtogatta, hogy ti. „úgy fürödtem, mint egy kacska”. A fürdés teljesen új életet öntött belém. Elfeledtettem velem, hogy az utolsó négy nap óta állandóan loholtam: semmire sem volt időm, de most valóban még egy kis szieszta is adnak majd időt! A fürdés után mindjárt el is aludtam, s olyan mélyen aludtam, kb. két órát, hogy még álmodni sem tudtam.

Vacsorára mindenkit felébresztettek, közösen megvacsoráztunk, ami után elmondtuk a Completoriumot. Hanem még mindig csak tízen voltunk; tizenegyen hiányoztak.

– Hová lettek? Mi történt velük? Elfogták őket? Vagy csak eltévedtek?

– Majd megjönnek, mondogattuk. Még itt Bécsben fogunk velük találkozni.

Persze, mi mindnyájan meg voltunk győződve, hogy egynéhány napot az osztrák fővárosban fogunk tölteni, az Amerikai Követség árnyékában. Ők ráérnek megérkezni, mi meg ráértünk várni rájuk; s közben városnézéssel töltjük kellemes napjainkat. Semmi sem sürget!

A császármorzsa vacsora rendkívülien ízlett, bőséges is volt, meg könnyű is. Hogyha minden más főztük ilyen jó, akkor a bécsi tartózkodást könnyen el lehet viselni.

Bécsből hirtelen távoznunk kell

Ilyen és ehhez hasonló hiú gondolatok után el lehet képzelni, milyen nagy volt a csalódás, amikor vacsora után bejelentették, hogy másnap kora reggel tovább kell mennünk. Az egészben nem láttunk rációt.

– Hát nem voltunk biztonságban? Még az Amerikai Nagykövetség szomszédságában sem? – A tizenegy embernek a késése még aggasztóbbá vált. Mindenki gondterhelten feküdt le. Hanem lefekvés után néhány perccel jelentették, hogy a tizenegyből hárman mégis megérkeztek, köztük a Prefektus. Tőlük értesültünk, hogy nyolc emberre nem számíthatunk, mert őket elfogták.

Másnap kora reggel tehát csak tizenhárman indulhatunk tovább. Az irányt is megsabták: Wiener-Neustadt, Peggau, Fridberg, Graz, Innsbruck és Stams.

Miért kellett olyan hirtelen elhagynunk Bécsot? Azokban az órákban nem volt könnyű megérteni. Nem a logika hiányzott, inkább a mi fantáziánknak volt nehéz elfogadni a valóságot, pedig az egész történet nagyon egyszerű volt. Ha azt a néhány embert elfogták, az oroszok azt is meg fogják tudni, hogy a csoport egy része Bécsben szállt meg. S ha Bécsben vannak, akkor csak a Pázmáneumban kaphattak szállást és menedéket. Ha tehát az oroszok sietnek, huszonegy órán belül elkaphatják az egész társaságunkat. Minden perc fontos volt.

Pihenés helyett, reggel öt órakor már mindenki útra készen állt, s egy korai gyorsvonattal lementünk Wiener-Neustadtba, onnan az orosz-angol zónahatáron kellett átszöknünk. Az egész ugyan cserkészkirándulásra emlékeztetett, de az oroszok akkor sokkal komolyabban vették zónájuk védelmét, mint azt az elején elképzeltük.

A vonatról autóbuszon folytattuk az utunkat, fel a kiránduló hegyekbe. Ott fentről egy nagyon szép kastély uralta az egész vidéket, minden bizonnyal szálloda volt. De ha valóban az volt, akkor nem olyan vendégekre várt mint mi lettünk volna. A szállodát szépen kikerültük, s kacsaringós kis utakon a völgy felé vettük utunkat. A völgy mélyén egy patakocska jelezte a határt az orosz és angol zóna között.

– A „keleti demokráciák”, gondoltam magamban, itt érnek véget; kár, hogy egy ilyen patakocska nem egy-két ezer kilométerrel keletebbre jelzi az orosz zóna végét.

A vezetőnk nagyon jól ismerte a terepet, minden lépése pontosan ki volt számítva. Néha előrement, bennünket hátrahagyva, s amikor megbizonyosodott, hogy mi is haladhattunk, intett, hogy kövessük. Így haladtunk egészen a hegy lábáig, ahol 1950. szept. 7-én, fél tizenegy előtt három perccel átléptük az utolsó veszélyes határt, s végre szabad földre léptünk. Táncolni, énekelni tudtam volna örömben, hogy kijutottunk a „pokolból”.

Az egyetlen gondolat, ami örömünk egét sötét homálylyal borította az volt, hogy azoknak a száma, akik otthon maradtak messze fölülmúlta a mi számunkat, és hogy a mi kis számunk a nyolc ember letartóztatásával még jobban megcsappant. Ki tudja, hány esztendeig kell majd az otthon maradtaknak az igát viselniük!

De mi lesz a lemaradt nyolc embernek a sorsa, ha valóban fogságba kerültek?! Ezen a napon csak annyit tudtunk, hogy az osztrák rendőrség kezébe kerültek, de ha az osztrákok átadják őket az oroszoknak, akkor előbb-utóbb a magyar államvédelmi rendőrség veszi át őket...

Néhány kilométeres gyaloglás után beérkeztünk Pinggauba, ahonnan már csak sötétedés után érkeztünk meg Grazba autóbusszon. Első utunk a vasút állomásra vezetett.

Sajnálattal vettük tudomásul, hogy Innsbruckba csak másnap reggel megy vonat, az éjszakát tehát Grazban kellett töltenünk.

– De hol? És másnap, szeptember 8-án nagy ünnep volt, a Szűzanya ünnepe! Jó lett volna azt a napot már a ciszterci monostorban tölteni, például Stamsban.

– Stamsban? – Az Ausztria másik végén volt!

Hanem, Graz szépen ki volt világítva, a kirakatok roskadozásig tele voltak minden jóval és széppel! Ennek ellenére a mi vágyaink egyszerű és alázatos nívón maradtak. A kirakatokat röviden ugyan megcsodáltuk, de nekünk szállás után kellett néznünk. A domonkosokat kerestük, mert úgy tudtuk, nekik nagy konventjük van Grazban. Miután egyszer-kétszer rossz helyre kopogtunk be, tizenegy óra felé rátaláltunk a domonkosok konventjére. Hosszas csengetés után kaput nyitottak, s mi bevonultunk, szám szerint tizenhárman. Egy kis gyenge vacsora után ágynak dőltünk: másnap egy egész napos út várt ránk.

Még mindig a bizonytalanság útján Graztól Stamsig

Már az ötödik napja, hogy utazom, s minden arra mutat, hogy még két napot fel kell vállalnom; a hatodik nap már biztosítva volt: egy pénteki nap, amit ki kellett böjtölnünk, nekem is és az egész társaságnak.

Kisboldogasszony napján korán keltünk, misét hallgatunk, kilenc órakor indultunk Innsbruckba. Úgy határozunk, hogy a vonat indulása előtt egy órával beszállunk, hogy jó helyet biztosítsunk magunknak.

A vonat pontosan, menetrend szerint indult. Az út szépnek, kényelmesnek, de hosszúnak ígérkezett: tizenkét órás útról volt szó.

Az indulás pillanatától mindnyájan el voltunk ragadtatva a természet szépségétől: mintha csak azért szervezték volna számunkra az egész utat, hogy élvezzük és csodáljuk Stájerországot. Az Alpések igyekeztek a legszebbet nyújtani: az égig érő hegyeket sötétzöld fenyvesek, majd békés legelők váltogatták. Az egész úton szép verőfényes napsütés kísért, amit nagy ritkán egy kis záporosó váltott fel. Sokszor nem tudtuk, melyik ablakon nézzünk ki, hogy a sok szépből a legtöbbet megőrizhessük emlékezetünkben.

Az utazó közönség, rajtunk kívül majdnem állandóan változott, kivéve egy fiatal hölgy, aki Bruck a. d. L-ben szállt fel. Alajos és az én közelemben foglalt helyet. Mindjárt mondtam Alajosnak, hogy a signorina egészen Innsbruckig fog bennünket kísérni. Mind kettőnkben, feltételesen, felmerült a kérdés, hogyan viselkedjünk vele szemben.

Hosszas dialógusról vagy „udvarlásról” szó se lehetett, hiszen nem volt közös nyelvünk. Amikor habitust kellett hordanom, azt tartottam, hogy az udvariaskodással vigyázni kell, s nem szabad azt szabadlábra engedni. De

némán sem nézhettük egymást órákon át: előbb-utóbb valamilyen formában meg kell törni a jeget. A végén ő kínált meg mindkettőnket cigarettával. En egyáltalán nem tartottam ezt feltűnőnek, de ugyanakkor nagyon zavarba jöttem. Próbáltam szabadkozni, de a végén el kellett fogadnom.

Ez az egy eset megbocsátható lett volna, de Innsbruckig, a hosszú nap folyamán, ez többször is megisméltődött. Sőt, néha még nápolyival is megkínált. Magatartása egyáltalán nem volt kihívó, úrilány modorán egy percig sem változtatott. Közben kiderült, hogy kicsikét beszélt franciául, s így német tudásunkat elég gyakran franciával pótoltam. Érdekesnek találtam, hogy nagyon keveset érdeklődött kilétünkről, vagy hogy honnan jövünk és hová megyünk. Egyszer megkockáztatta ugyan a kérdést, hogy nem vagyok-e orvos-tanhallgató, s amikor nemlegesen válaszoltam, még egyszer megpróbálta a kérdést tisztázni, amire csak annyit mondtam, hogy egyetemi „studensek” vagyunk.

Hans egy másik társunk volt, aki a fiatal hölgy mellett ült, utazásunk sok pillanatát nagyon kellemessé tette. Mint fiatal kamaszgyerek (tizenöt-tizenhat éves lehetett) érezte a helyzet komikumát: íme egy csinos fiatal hölgy két fiatalember társaságában, de közöttük semmi viszony nem alakul ki! Gyerekes tréfáival és megjegyzéseivel gyakran megnevetetett bennünket. Nagyon ügyesen ő oldotta fel mindannyiunkban a helyzet teremtette romantikus feszültséget. Majdnem Innsbruckig tartott velünk.

A mögöttünk ülő tizenegy – főleg a Prefektus! – gyakran igen furcsán tekintgetett felénk; egyesek talán már attól is tartottak, hogy az egyikünk „elkallódik” a fiatal hölgy varázslatos világában és kiválik a sorból... Az bizonyos, hogy a helyzet hasonlított minden mozzanatában a tipikus érzelmi kalandokhoz, amelyek utazások alkalmával jönnek létre, s szűnnek is meg. Egy alkalommal a prefektus atya meg is látogatott bennünket, s azt kifogásolta, hogy sokat dohányozunk, ami igaz volt. Mentségünkre szolgált, hogy „muszáj” volt szívünk, mert állandóan kínált bennünket. Arról viszont nem tehattünk, hogy együtt utazunk, hiszen ő „utánunk” jött. S különben is, egy fiatal csinos hölgygel utazni, elvégre nem volt olyan ördögös dolog. De hogy is hívták? Sajnos még a nevét sem jegyeztem meg. Ha legalább a címét jegyeztem volna fel, később megírtam volna neki, kik voltunk és mik lettünk.

Ilyen kis incidensek után érkeztünk meg Innsbruckba tizenkét órás utazás után, holt fáradtan és éhesen, hiszen egész nap csak azt ettem, amit a fiatal hölgytől kaptam, néhány nápolyi szeletet. Többször gondoltam rá, talán azért tömött cigarettával, mert látta, hogy semmink sem volt, s annyi ennilója nem volt, hogy bennünket eltartson. Furcsának vélhette, hogy ezek az emberek hosszú órákon át – egész napon át! – semmit sem ettek.

Első szállási lehetőséget a premontrei rendházban kerestük. Az állomáshoz nagyon közel volt a házuk, s így, csodácsolójára, egyenesen odataláltunk. Hárman mentek be szállást kérni, mi többiek kinn vártunk az udvaron. Tíz perces várakozás után a helyzet gyanúsra fordult: talán zárt ajtókra találunk. Míg mi kinn folytattuk a diskurálást, a követek, egy fehér reverendás premontrei kíséretében végre megjelentek.

Folytatjuk.

EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN

HÚSVÉTTŐL – VENI SANCTÉIG

ÁPRILIS

6–10. Tavaszi szünet.

12–13. Diáknapok.

17. *Réti Árpád* színművész rendhagyó irodalomórja a költészet napja alkalmából.

25. A holokauszt-emléknapi alkalmából a 11. évfolyam tanulói megtekintették a Hibay Károly utcában lévő zsinagógában megrendezett emlékkiállítást.

26. Az esti tagozat vizsgáinak záróértekezlete.

A Bartakovics Béla Művelődési Központban a Mlinkó István Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménnyel közös jótékonyági műsor.

28. Iskolánk *Köves Eszter* tanárnő által vezetett diákszínjátszó csoportjának előadása a Forrás Szabadidő Központban.

MÁJUS

2. Az érettségi felügyeletével, lebonyolításával kapcsolatos teendőkről *Varga B. János* igazgatóhelyettes előadása.

Ballagási ünnepély a kollégiumban.

A búcsúzó osztályok szerenádját adnak osztályfőnökeiknek.

3. A végzős évfolyamok tanulóinak osztályozó konferenciái.

Közös szerenád. A búcsúzó osztályok az iskola nagyudvarán búcsút vesznek tanáraiktól.

4. Az utolsó tanítási nap a végzős évfolyamon.

5. A végzős évfolyamos tanulók ballagása.

A Himnusz eléneklése után *Nagy Dóra* 12. E osztályos tanuló elszavalta *Tamási Lajos Ha azt hallod majd...* című versét. Néhány mondat *Dr. Pisákné Balogh Éva* igazgatónő búcsúztató beszédéből:

„Kedves Vendégek, Kedves Kollégák, Kedves Búcsúzó Diákok!

Amikor a napokban a gyönyörű és számomra megható búcsúzó éneketeket hallgattam, a ballagási meghívó egyik üzenete jutott az eszembe: „Találkozás és búcsúzás, az élet annyi csak, valaki jön, valaki megy, s az emlék megmarad.” ...

Kedves Szülők!

Önök ránk bízták gyermeküket életük legfontosabb szakaszában, s mi igyekeztünk megszolgálni bizalmukat. Munkánk során arra törekedtünk, hogy felvértezzük őket képességeiknek megfelelő tudással, hogy hittel és szeretettel tisztességre és becsületre neveljük őket. Most, hogy számvetést készítettünk, az eredményeik birtokában büszkék lehetünk. Százharmincnolc végzős diákunk sikeresen fejezte be középiskolai tanulmányait, átlageredményük: 4,4. Közülük tizenhatan kitűnő eredménnyel végeztek, hatvannégyen nyelvvizsgát szereztek, és nyolcvanegyen egy vagy két tárgyból már előrehozott érettségi vizsgával rendelkeznek. Számosan sikeresen szerepeltek tanulmányi és sportversenyeken is. Büszkék lehetünk

arra, hogy a katolikus iskolák ünnepén érseki jutalomban részesül kiváló tanulmányi munkájáért és példamutató magatartásáért Szeles Éva 12. A, Kecse-Nagy Csilla, Pál Noémi és Zakkar Klaudia 12. B, Józsa Péter és Hufkó Boglárka 12. E, Kovács Réka, Szecskó Petra és Molnár Máté 13. K osztályos tanuló. Büszkék vagyunk Flaskay Gábor, Kovács Zita, Ludányi Nándor, Mayer Attila, Petrovai Márton, Petrovai Panna,

Bodnár Pál és Hócza Gréta *sporteredményeire, akik többször is álltak a győzelem dobogóján. Büszkék vagyunk arra, hogy a 12. A osztályosok közül igen sokan részt vettek a kölni katolikus ifjúsági világtalálkozón, hogy a 13. K osztályosok pályázatukkal Svédországba utaztak, hogy a 12. B osztály sportolói Spanyolországban öregbítették hírnevünket, hogy a 12. E osztályosok éveken át felejthetetlen karácsonyi koncertet adtak számunkra.*

Kedves Diákok! Kedves Vendégeink!

*Hagyomány iskolánkban, hogy a ballagási ünnepségen azok a diákok, akik 4-5 éven át kitűnő vagy jeles tanulmányi eredményt értek el, versenyeken, kulturális rendezvényeken sikeresen szerepeltek, öregbítették iskolánk hírnevét, ezért Gárdonyi-díjat kapnak. Többéves hagyománya iskolánkban, hogy ezen az ünnepségen Gárdonyi-díjban részesül iskolánk azon pedagógusa, aki több évtizeden át kiváló pedagógiai, szakmai munkát végzett. Ebben az évben Gárdonyi-díjban részesül **Vizkeleti Anna 12. A, Denk Zsófia 12. B, Viraszko Anett 12. E, Bajzáth Daniella 13. K, Galambos Erika 13. K, Hócza Gréta 13. K, Szívós Tímea 13. K, osztályos tanuló, valamint Csák György tanár úr.** ...*

*Megható és kedves kötelességemnek teszek eleget akkor, amikor bejelentem, dr. Hibay Györgyné megboldogult férje, dr. Hibay György egykori ciszterci diák végakaratóból jutalomban részesíti azokat a tanulókat, akik történelem tantárgyból kiemelkedő eredményt értek el. A történelem-munkaközösség javaslata alapján jutalmat kap **Vizkeleti Anna 12. A és Zay Orsolya 13. K** osztályos tanulóknak.*

Tisztelettel felkérem dr. Hibay Györgynét, hogy adja át a jutalmat, és szóljon néhány szót diákjainkhoz!"

„Örömmel és szeretettel adom át nektek ezt a nagyon kiérdemelt szép, jutalmat. Gratulálok, és büszkék vagyunk rátok. S tudom, hogy büszkék most az előttek végzett, hajdani ciszterci diákok is, akik közül már sokan az égi hazából tekintenek most rátok, késői utódjaira. Ők is ebből a nagy múltú intézetből indultak el, és egész életüket meghatározó útravalót vittek innen magukkal. Az iskola lelkeségét, a tanáraiktól kapott szellemi javakat, a tudást, a hitet, az erkölcsi alapállást, a haza- és emberszeretetet és a végtelen hűséget iskolájukhoz. Ezek a hajdani diákok most a búcsúzásotok pillanatában azt kérik tőletek, hogy vegyétek át tőlük a régi stafétabotot, s fussatok vele a szép életutatokra, és ne feledjétek el a Szent Bernát-i jelmondatot: ardere et lucere! Lángoljatok és világítsatok, hogy igazabb és jobb legyen a világ! Segítsen és óvjon benneteket új útjaitokon a Jóisten és az iskolátok féltő szeretete! Isten veletek!"

A „Kell még egy szó...” kezdetű énekkel búcsúzott az énekkar, amelyet Árvainé Kovács Krisztina tanárnő vezényelt, Bisztriczki Zoltán tanár úr pedig gitáron kísért. Részletek Szabó Edina 11. C osztályos tanuló búcsúztató gondolatiból:

„... az a lehetőségem maradt, hogy nálatok egy évvel fiatalabb diákként segísek nektek emlékezni a gondtalan, emlékekkel teli boldog diákéveitekre, amelyek erőt adhatnak számotokra a jövőre. A búcsú pillanatában biztasson benneteket diáktársaitok egy-egy mosolya, gondoljatok az itt eltöltött vidám perceitekre: a tankönyvetek lapjaiból előbukkanó kis leveleitekre, a közös munkátok eredményeként létrejött diáknapi programokra, az osztálykirándulások vidám napjaira, a versenyek izgatott hangulatára, a polcaitokon felsorakozó érmekre, oklevelekre.

„... nem hullhat romba bennünk, Amit a jó iskola épített!”- írta Tóth Árpád. Igen, ezekből az emlékekből erőt meríthettek az előttek álló megpróbáltatásokhoz, nehézségekhez.”...

Múlnak az évek... énekelte búcsúzóul Denk Zsófia 12. B és Szecsó Petra 13. K osztályos tanuló Bisztriczki Zoltán tanár úr gitárkíséretével. Majd Zakkar Klaudia 12. B osztályos tanuló így kezdte búcsúzó beszédét:

„Megérkeztünk. Kicsit még felfoghatatlan, hogy újra itt állok, azon az udvaron, ahonnan pár évvel ezelőtt elindultunk az első közös Veni Sancténkra. Félve, de izgatottan vágunk bele életünk új fejezetébe. Tudtuk, hogy kemény munka vár ránk, és hogy az elkövetkezendő évek nem lesznek könnyűek. Rengeteget dolgoztunk azért, hogy most újra itt állhassunk kiöltözve, virággal a kezünkben. Nem sokára kilépünk a kapun, magunk mögött hagyva a középsiskolás éveket, diáktársainkat, tanárainkat. Csak az emlékeinket és a megszerzett tudást visszük magunkkal. Az itt eltöltött évek alatt felfedeztük a világot. Nemcsak körülöttünk, hanem leginkább magunkban. Márai Sándor szavaival élve: „Önmagunk megismerése a legnagyobb utazás, a legizgalmasabb felfedezés, a legtanulságosabb találkozás.” Mi elértünk életünk legnagyobb fordulópontjához. Ráébredtünk, hogy kik is vagyunk valójában, s találtunk magunknak célt, amit meg kell valósítani.

A Szózat közös eléneklése után végzős diákjaink elindultak bejárni az iskola folyosóit, udvarait, és le-tették a hála virágait a Szent Bernát-templom oltára elé.

MÁJUS

- 7-9. Igazgatói szünet. Írásbeli vizsga magyar, történelem és matematika tantárgyakból közép- és emelt szinten.
- 10-18. Közép- és emelt szintű írásbeli érettségi vizsgák.
- 15-17. *Dr. Pisákné Balogh Éva* igazgatónő és *Luca Enikő* tanárnő látogatása a boltoni (Nagy-Britannia) iskolában.
15. Ünnepi szentmise a bazilikában Eger város katolikus iskoláinak részvételével, amelyen *dr. Seregély István* érsek atya megjutalmazta az iskolák legkiválóbb tanulóit.
16. A 9. K osztály írásbeli osztályozó vizsgái angol nyelvből.
19. *Csák György* tanár úr szervezésében iskolánkból 22 tanuló vett részt a nagymarosi találkozón.
21. Írásbeli szakmai vizsga a számítástechnikai szoftver-üzemeltető, számítógép-kezelő (-használó), és a gyermek- és ifjúsági felügyelő I. OKJ-s szakképzésben.
22. *Szabó József* atyának, a Hittudományi Főiskola spirituális tanárának előadása a díszteremben Szent Erzsébetről.
- 24-28. Tantestületi kirándulás Csíksomlyóra, igazgatói szünet.
30. Kompetenciamérés 6. C, 8. C, 10. A, 10. B, 10. C, 10. E, 10. K osztályokban szövegértésből és matematikából.
31. Pedagógusnap az iskolában.

JÚNIUS

1. Szóbeli szakmai vizsga a számítástechnikai szoftver-üzemeltető, a számítógép-kezelő (-használó) a gyermek- és ifjúsági felügyelő I. OKJ-s szakképzésben.
Mándy Zoltán helynök úr 17 diákunknak kiszolgálta a bérmálás szentségét.
4. Osztályozókonferencia az esti tagozaton.
6. A 9. K osztály szóbeli osztályozó vizsgái angol nyelvből.
A 8. C osztály vizsgája történelemből.
Az írásbeli érettségi dolgozatok megtekintési lehetősége.
8. A 10. C osztály vizsgája történelemből.
Előzetes érettségi konferenciák.
- 7-14. Emelt szintű érettségi szóbeli vizsgák.
14. Osztályozó konferenciák.
15. Úszóvizsgák a Bitskey Aladár Uszodában az 5., 6. és 9. évfolyamos tanulók számára.
Utolsó tanítási nap a nappali tagozatos tanulóink számára.
Te Deum – tanévzáró ünnepi szentmise a bazilikában.
- 18-27. Középszintű szóbeli érettségi vizsgák az iskolánkban.
22. Az elsősök beiratkozása.

AUGUSZTUS

- 11-18. *Hildegard Kaufmann* tanárnő és *Arnold. Stracke* tanár úr vezetésével 16 fős olpei diákcsoport látogatása városunkban és iskolánkban.
- 24-31. *Dr. Szabóné Kállay Ágota, Bozóné Tóth Gabriella* és *Papp Valéria* tanárnők vezetésével 16 tanulónk meglátogatta testvériskolánkat, az olpei St. Franziskus Gimnáziumot.

- 27-31. Erdei iskola Felsőtárkányban.
29. Az iskola tanári karának alakuló értekezlete. Írásbeli javító-pótló és különbözeti vizsgák.
30. Szóbeli javító-pótló és különbözeti vizsgák.
31. Tantestületi évnnyitó értekezlet. Tanári ebéd.

SZEPTEMBER

3. Veni Sancte - ünnepi szentmise a bazilikában. Az első tanítási nap az iskolában.

A *Rácz István Pelbárt* atya által celebrált szentmisében az evangélium Szent Lukács könyvéből volt (22,24-30). A szentmisét záró áldás után *Weörös Sándor*: Faiskola versét a *Kaláka* együttes feldolgozásában *Fekete Krisztina* és *Révész Virág* 7. C osztályos tanulók énekelték *Bisztriczki Zoltán* tanár úr gitárkísérével. *Dr. Pisákné Balogh Éva* igazgatónő tanévnyitó beszédében így szólította meg az elsősöket és a szülőket:

"A tanévnyitó ünnepén a legtöbb diák és tanár lelkében kettős érzés jelenik meg. Az egyik a szomorúság, hiszen véget ért a gondtalan szabadság, a másik az öröm érzése, hogy újra együtt lehetünk mi, gárdonyisok és újult erővel kezdhetünk neki az olykor nehéz és fáradtságos, de mégis csodálatos tanító tanuláshoz. Népes a táborunk, közel 900 diákunk kezdi meg az új tanévet. Megkülönböztetett figyelemmel és szeretettel köszöntöm középiskolai tanulmányaikat kezdő 150 fős 5. és 9. gimnazistákat.

Szemetek fényében látom a várakozó tekintetet és hallani vélem halkán megfogalmazódó kérdéseket, vajon milyen is lesz a Gárdonyi Ciszterci Gimnázium. Erre a kérdésre az idő adja majd meg a választ. Ezért most csak annyit mondhatok, ne féljete, legyetek nyitott szívűek, kitartóak és türelmesek. S akkor magatok is megtapasztaljátok, amit Pál apostol írt: „Ha mindig a kötelességteljesítés útján jártok, az eredmény és a jutalom nem marad el. Jót cselekedve nem csüggedünk, mert annak idején aratni fogunk, ha kitartunk.”

Önöknek pedig köszönöm a bizalmat, hogy ránk bízzák gyermekeik tanítását és nevelését. Kollégáim nevében biztosíthatom Önöket, hogy a ciszterci nevelés értékrendje szerint kegyelmekkel és fegyelmekkel, de a legnagyobb szeretettel tanítjuk gyermekeiket. Munkánk során nemcsak tanítunk, hanem nevelünk is, tisztességre, becsületre, hazaszeretetre és igazmondásra. Mi nem csak okos, hanem jó embereket is szeretnénk nevelni. Olyan embereket, akiket bárhová sodor az élet, megállják helyüket, akik szeretik és tisztelik szüleiket, tanáraikat, akik képesek másokon segíteni és életüket Jézus Krisztus tanítása szerint élni. Kérem Önöket, legyenek ebben munkában segítségünkre.

Szeretném továbbá bejelenteni, hogy ettől a tanévtől kezdve a pedagógiai igazgatóhelyettesi feladatokat Köböl Zsolt tanár úr látja el. Kívánok az új munkájához jó egészséget és sok sikert. ...

A 2007 /2008. tanévet ezennel megnyitom.”

Húsvéti Sándor:

EGY HAJDANI MINISTRÁNS EMLÉKEZIK...

Húsvéti Sándor 1945-ben Baghy Osvát osztályában érettségizett. Orvosi diplomát nyert 1952-ben. Tagja volt a nyitott szívűtétet Magyarországon bevezető munkacsoportnak. 1970-ben kivándorolt Kanadába. Az orvosi gyakorlat mellett autodidakta módon több képzőművészeti technikát sajátított el; akriláttal és olajjal fest, fametszeteket készít. Szobrászati munkáinak anyaga fa, cement és bronz. Több nemzetközi kiállításon szerepelt és antológiák ismertették művészeti munkáit.

A következő írás tisztán emlékezetből fogant, hosszú időrendi és földrajzi távolságból. Sok adatot nem volt módomban ellenőrizni. Az akkori megfigyeléseim most megsűrűve, új világításban jelennek meg előttem, az öregkori memória fókuszában, amely élesen rajzolja ki a múlt döntő benyomásait, ugyanakkor elködösíti a jelen mindennapi jelentéktelenségeit. Amiben nem voltam biztos, igyekeztem elkerülni. Ha mégis előfordulnak pontatlanságok, szeretnék az olvasók javítására, kiegészítő megjegyzéseire számítani. Tudom, hogy egyre kevesebb lehetőség akad, kortársaink sorra elhagynak bennünket.

Nyolc éven keresztül, 1937 és 1945 között koptattam a Ciszterci Szent Bernát Gimnázium és Rendház köveit, nemcsak mint tanuló, hanem egyidejűleg mint a ministránsok kiváltságos kis csoportjának tagja. A ministránsok tandíjmentességet élveztek, reggelit kaptak, ingyen kölcsönvehették a könyveket, a nyári szünetekben használhatták a nyitva hagyott tornaterem szereit. Hogy időnként csodálatos őszibarackot is lophattunk a rendház mögötti orgonásban, nem illő a kiváltságok közé sorolni.

A legnagyobb kiváltságnak azt lehet tekinteni, hogy tanárainkkal közelebbi kapcsolatba kerültünk, láthattuk őket a saját otthoni környezetükben, nem csupán a tanteremben. Időnként apróbb szívességekre kértek meg, bejáratosak voltak lakosztályukba. Az ilyen kapcsolatokat mostanában szokás némi gyanúval szemlélni, különösen az észak-amerikai földrészen. A sajtóban egyre másra jelennek meg a vádak a tanár-tanítvány viszony hagyományos erkölcsi törvényeinek megszegéséről, vélt vagy valóban megtörtént visszaélésekről. A mi generációnk idejében ez a probléma ismeretlen volt, fel sem merült.

Tanulótársaink között egyesek irigyelték a valóban kiváltságos helyzetünket. Amikor azonban kötelességeinket is megtudták, már korántsem tartották irigylésre méltónak. Csak kevesen lettek volna hajlandók korán kelni a téli hidegben is, és reggel fél hat és hat óra között jelentkezni a sekrestyében.

Ekkora már András bácsi, a harangozó befűtött a folyosóról tüzelhető kályhába, és háttal nekitámaszkodva nyomogatta vissza a kizáródással fenyegető lágyékszivét. Írástudatlan volt, de sokszor elkápráztatt bennünket matematikai képességeivel, hosszú számoszlopot tudott fejben összeadni.

A ministráns szó jelentése az értelmező szótárak szerint: valaki, aki miniszterként tevékenykedik; a latin minister szó eredeti jelentése: szolgáló, segédkező. Tehát a ministráns tágabb értelemben vett jelentését Isten szolgálataként értelmezhetjük. Feladatunk lényege segíteni az áldozópapokat liturgikus tevékenységükben. Meggyújtottuk az oltár gyertyáit, ellenőriztük, fel vannak-e töltve az ampolnák borral és vízzel, van-e ostya a patenában és ciboriumban, előkészítettük a misekönyvet, stb. A papok öltöztetése betanult ügyességet kívánt: az albát, a hosszú fehéringet karunkon felgöngyölve kellett átbújtatni a pap fején, anélkül, hogy a gondosan ápolt frizurát összekuszálnánk, majd deréktájon a cingulussal átkötni, a redőket tetszetősen elrendezni, ha túl hosszúnak bizonyult az alba, a fölösleget a cingulus fölé húzni. Ezután következett a misepalást.

Nagyobb ünnepek alkalmával a ministránsoknak be kellett öltözniük hosszú csuhába, karingbe, körgalérba, ügyelve az aznapi előírásra a gallér színére vonatkozólag. Gyászmisékhez segítettünk a tomba (katafalk) felállításában. Mindezekben a feladatokban együtt kellett működni a sekrestyessel, aki történetesen az édesapám volt. A ministránsok felügyeletét és irányítását a felső osztályokból választott főminiszterre bízták: ő intézte a ministránsok kijelölését, ki melyik tanárnak fog segédkezni. A főminiszterek közül különösen Gallai Lacira és Bíró Jóskára emlékszem, mindketten példásan látták el feladatukat. Időnként igénybe vettük Bíró Jóska kivételes latin nyelvtani tudását a pár perces szünetekben. Sokat segített az accusativus cum infinitivo és az ablativus absolutus megértésében.

A sekrestye egyébként fontos találkozóhelynek is bizonyult, több nem-ministráns társunk is megjelent időnként egy kis eszmecsere-re, vagy a házfeladatok összehasonlítására. Egyeseket az ostyahulladékok vonzották, ezt a csemegét mindenki szívesen ropogtatta. Molnár József, a későbbi híres festőművész is betoppant néha, egy remek portrét rajzolt édesapámról. Péntek László, a későbbi neves onkológus itt haladt át az orgonához igyekezve, egyenes tartással, tekintetét az ég felé fordítva, nem sok szót váltott velünk, valószínűleg Bach valamelyik orgonaműve zsongott a fejében, – kiváló orgonista volt.

A ministránsok összekötőkapocsként működtek a sekrestye és a konyha között, onnan kapták az izzó paraszt a füstölőbe, amelyet azután brikett-pogácsát ráhelyezve tovább élesztettek egy hosszú nyéllal ellátott fémtartályban forgatva. Ünnepi misék, délutáni litániák alkalmával gondoskodni kellett arról is, hogy elegendő tömjén legyen a díszes szelencében.

A konyhában vettük fel az ostyasütéshez használt finomlisztet is. Magában az ostyasütésben rajtam kívül más ministránsok nem vettek részt, a melléktermék, ostyahulladék fogyasztásában annál inkább. Manapság nem könnyű megérteni, miért volt az os-

tyahulladék olyan kívánatos; nem állt egyébből, mint liszt és vízkeverékből.

A misemondók közül elsőnek **Richter Mátyás** nyugalmazott tanár úr érkezett. Közeledtét a folyosó végén levő ajtó jelezte hatalmas dörrenéssel.

A tanár úr rendszerető ember lévén sokat bosszankodott az ajtók nyikorgása miatt, ilyenkor időnként magában dohogott, vagy a portást korholta: „már megint füttyöl az ajtó” és azonnali olajozást követelt.

Richter tanár úr pirosposztság, kicsattanó egészséget élvező idős férfi benyomását keltette, katonás léptekkel, feszes tartással közeledett. Időnként azonban rossz világitás mellett észre lehetett venni, hogy látása nem tökéletes, (szürke hályog? macula degeneráció?), mert a földre szegezett tekintettel igyekszik ellenőrizni, hová lép. Valószínűleg időskori álmatlanságban szenvedett, szívesen jött volna korábban is misézni.

A korán kelők és gyors misézők szöges ellentéte **Szalay Gábor** (1866–1945) személyében testesült meg.

Szalay úr – csaknem mindenki így hívta – már a mi időnkben több éve nyugalomba vonult latin-görög tanár a vallás gyakorlásának szentelte hátralevő életét. Idült betegségei hosszasan pihenést kívántak, ezért általában későn kelt, és ritkán misézett a templom valamelyik mellékoltáránál, leginkább kápolnát (oratórium) választotta a szentmise bemutatására. Szalay úr a kápolna padlójának dőngetésével jelezte, hogy készen áll a mise megkezdésére. Ekkorra azonban az idő vészesen közeledett a tanórák kezdetét jelentő csengetéshez. Ezért a ministránsnak a mise megkezdése után magára kellett hagynia Szalay urat, aki ekkor ismét jelzés adott le a sekrestyébe, sánta lábával a padlót dőngetve. A sekrestyés (édesapám) vette át ezután a ministráns szerepét. Lassan a legtöbb ministráns igyekezett megszabadulni Szalay úr miséitől, mert kellemetlenül érintette őket az a veszély, hogy elkésnek az órákról, ugyanakkor büntudatot is éreztek, mert a szentmisét ott hagyták. Végül is az angyalí türelemmel megáldott Vongrey Guszti, Gallai (Göttl) Laci és jómagam tartottunk ki Szalay úr szolgálatában, a hétvégeken a mise egész tartamára kötelezve el magunkat, ami igen kiszámíthatatlannak bizonyult. A szentéletű Szalay úr sem volt mentes apróbb emberi gyarlóságtól, hosszúszerű tajtékpipából pöfékelt szobájában és egy makacs, krónikus bronchitisben szenvedett. Többször megbízott bennünket, hogy a közeli gyógyszerútból hozzuk el mindenféle aromás füvekből kotyvasztott narancsszínű köptetőt, melynek azonban a kellemes íz és illaton kívül semmi hasznos hatása nem volt.

Mikor Szalay urat öltöztettük a miseruhákba, legalább húsz zsebkendőt tűzdelt köröskörül az albat átfogó cingulus alá. A mise végére ezeket mind elhasználta a gyakran visszatérő köhögés, krákogás miatt. A zsebkendők némelyike más célt is szolgált: ezzel próbálta leütnei, vagy elkergetni a szemtelen legyeket. Állandó rettegésben leledzett, hogy az oltáriszentség, Krisztus valóságos testévé átváltoztatott ostya valamilyen megszentégtelenítő balesetnek esik áldozatul, lehullott morzsáját valaki eltápossa, vagy

Isten ne adja, légy száll rá. „A sátán már elküldte madarát” – dörmögte, mikor észrevette a legyet. Néha sikerült egyet leütnei, a rovar hulláját az olvasó gertya lángjánál gondosan elégette, hátha mégis érintette az ostyát, olykor saját ujját is megperzselte. A kenyér és bor átváltoztatása után Szalay úr térdre borulva maradt hosszú ideig. Ilyenkor teljesen átszellemült, arcáról földön túli áhítat, mélységes alázat és szeretet sugárzott. Csak később, itáliai tanulmányutam alatt láttam hasonló arckifejezést Bernini híres Szent Teréz szobrán. Nem lehetett megindulás nélkül látni ezt a rendkívüli imádás megnyilvánulását. Sokszor oly sokáig időzött térdre hullva, látszólag öntudatlan állapotban, hogy Vongrey Gusztival együtt aggódni kezdtünk, és az ampolnákat összekoccintva próbáltuk felriasztani.

Szalay úr sokat szenvedett a háború borzalmairól tudósító hírek miatt. Miséje végén az előírt liturgiához hozzátéve szenvedélyes imával kérte a Teremtő beavatkozását, az emberiség ellen elkövetett szörnyűségek megszüntetését. Ebben az imában részletesen felsorolta az összes modern öldöklő fegyvert, kérve a Mindenhatót, hogy pusztítsa el azokat. Abban az időben még latinul hangzottak el a szentmise szavai. Szalay úr – mint hajdani latintanár – mindenáron latin kifejezéseket próbált rögtönözni a zuhanóbombázók, lángszórók, tankok, stb. megnevezésére. Egyik változattal sem elégedett meg, újabbakkal kísérletezett, persze a modern fegyvereket csak körülírni tudta, ezek nem szerepeltek a rómaiak szótárában. Nem csoda, hogy a légutak hurutjának tisztításával, légyüldözéssel, transzfigurációval a szertartás elhúzódott. Szalay úr valamiképpen jutalmazni akarta áldozatunkat, mise után intelmeket adott, hogyan kell egy katolikus ifjúnak viselkednie a sok kísértés közepette, vagy az aznapi ünnepelt szent életének történetét beszélte el. Ezekben a percekben ismét tanúi lehetünk a belőle áradó mélységes szeretetnek.

Szalay Gábor astheniás alkatú, alacsony, vékony dongájú ember volt, egyik lábára sántított. Visszagondolva ortopédiai tanulmányaimra, valószínűleg egy elhanyagolt, illetve fiatal korban nem kezelt dongaláb lehetett sántaságának oka.

Sohasem hallottuk, hogy panaszkodott volna fizikai fogyatékosága miatt. Külső megjelenése az előző század viseletét és szokásait idézte. Egyre ritkábban mutatkozott az utcán, ilyenkor fekete, kaftánszerű felöltőt hordott a nyári melegben is, kezén bőrkesztyűt. Kalapja egy úgynevezett háromnegyedes cilinder volt, valamivel alacsonyabb, mint a teljes kürtőkalap. Rajta kívül már senkin sem lehetett látni ezt a divatjamúlt fejfedőt, de ő kitartóan ragaszkodott ehhez az egyéni darabhoz, kétségbe ejtvén a kisváros kalaposait, akik nem tudták, hová forduljanak a beszerzés érdekében. Amikor az oltárhoz indult, a *birettát* viselte (szögletes kalap, pomponnal a tetején), egyedül az egri ciszterci papok közül.

Mint a templom megbízott gondnoka, Szalay úr munkaadói viszonyban állt édesapámmal, aki a sekrestyési teendőket látta el; tulajdonképpen a szakmája férfi- és papi szabóság volt. A rendház portásfülkéje melletti szabóműhelyben szabták-varrták a ciszterci szerzetesek ruháit a portással, Szabó Gáborral együtt.

A finom gyapjúszövetet – fehérét és feketét – a rendbelgiumi szövődéjéből szerezték be.

Szalay úr nem volt érzéketlen népes családnk szociális problémái iránt; minden fizetéskor egy tábla csokoládéra adott pénzt a saját zsebpénzéből és fedezte a tízórai költségét a régi markotányos nőkre emlékeztető iskolai büfés néninél.

A nagyheti szertartások előkészítése izgatott, mozgalmos tevékenységet váltott ki kedves öregünkben. Mindent személyesen ellenőrzött, intézkedett, mindenhová elsántikált, meghazudtolva törekeny egészségi állapotát. A részletek kidolgozásánál együtt működött a sekrestyével, édesapámmal, aki sokszor jobban emlékezett a komplikált liturgiára egyik évről a másikra. Különös gondot jelentett a szentsír felépítése. Egerben sok templom található, de egyik sem vetélkedhetett a ciszterci templomban felállított hatalmas művészi alkotással. A második emeleti szertárból cipeltük a tömör öntött gipszből készült építőelemeket, amelyekből az egész Szent Bernát mellékoltár mennyezetéig érő, sziklába vágott sírbolt-utánzatot állítottunk össze. Maga a kivájt sziklaszarkofág, melyben a szépen mintázott Krisztus-test nyugodott, még nehezebb volt, szállításához már nem volt elegendő a ministránsok izomereje, a rendház több felnőtt alkalmazottját kellett igénybe vennünk. A szentsír díszítése már sokkal könnyebben ment az egri kertészek nagylelkű adománya révén. Egymással versengve rengeteg virággal járultak hozzá a feltámadás ünnepléséhez.

Ezen műveletek alatt Szalay úr mindenhol sürgött-fogott, irányított és szinte szülői féltéssel vigyázott testi épségünkre. „Jaj, a fejeteket meg ne üssétek!” – mondogatta.

A sírnál két cserkészgyejenruhába öltözött iskolatársunk állt díszőrséget. Előfordult, hogy valamelyikük nem bírta a hosszabb vigyázzállást és össze-csuklott. Ilyenkor az éppen jelenlevő ministránsnak kellett beugrania a helyettesítéssel. Egyszer Vongrey Gusztival együtt egy megható, de egyben mulatságos jelenetnek lehettünk szemtanúi: egy töpörödött, kétrét hajlott szegény öregasszony egy tízfillérest tett a sír mellé helyezett tálcára, majd gondosan megszámlálva kilenc fillért visszavett. Csak nehezen tudtuk megőrizni komolyságunkat. Vongrey Guszti megjegyezte: „Valószínűleg az a tíz fillér volt összes vagyona szegénynek.”

Amikor még nem vezették be a klauzúrát, és a nők is látogathatták a rendház lakóit, karácsony táján Szalay úr meghívta egész családnkat. A gyerekeknek csokoládéval kedveskedett, a szülőknek teát szolgált fel, azt sem tudta, mit csináljon örömeiben. Elég tekintélyes gramofonlemez-gyűjteményéből többet is lejátszott egy kézzel felhúzható lemezjátszón, pl. Bach Karácsonyi oratóriumát, a D-moll toccata és fúgát, az Alleluja kórust Händel Messiásából. Azelőtt csak cigánynótákat, népdalokat és együgyű operett részleteket ismertem, Szalay úr rögtönzött hangversenyein tanultam meg, hogy egy magasabb rendű zene is létezik. Ezután Bach lett egyik legkedvesebb zeneszerzőm, zenéje még a legszomorúbb események kifejezésénél sem lehangoló, hanem mindig felemelő.

Szövődményekkel járó skarlát hosszabb korhízi kezelésre kárhoztatott 13 éves koromban. Mikor már állapotom jobbra fordult, rettenetesen unatkoztam a kórház zárt osztályán. Az egyik kedves apáca egy szentképet adott, amely Lisieux-i Szent Terézt ábrázolta. Elhatároztam, hogy megfestem a kinagyított másolatát. Kérésre szüleim egy olajfesték készletet, vásznat, néhány ecsetet hoztak be. Nagy büszkeséggel töltött el, hogy minden utasítás, segítség nélkül elsajátítottam az olajfestés alapvető technikáját. A kép sok eredetiséget nem mutatott, szolgálai másolásnak lehetett minősíteni. Később megmutattam Szalay úrnak. Megdicsért, inkább a téma választásáért, mintsem a festői technikáért. Elgondolkodott egy-két percre, majd intett, „gyere csak velem”. Lebicegett a templom bal első mellékoltárához, és felmutatott az oltárképre. „már pár héttel ezelőtt észrevettem, hogy Loyola Szent Ignác arcképe megrepedezett, a festékréteg itt-ott felpúposodott, néhány kisebb darab lepattozott. Látod a hiányokat? Nem tudom, mit kellene tenni vele?”

„De hiszen én ezt meg tudom javítani, főtisztelendő úr!” – jelentettem ki azonnal, gondolkodás nélkül, a tizenévesek magabiztos arroganciájával, akik számára nincs lehetetlen, mindent meg tudnak oldani.

„Igazán meg tudnád javítani, fiam?” – kérdezte a kisöreg, némi kételkedéssel a hangjában. Mikor már letisztogattuk az évszázados porréteget, kissé elszorult szívvel észleltem, hogy milyen nehéz dologra vállalkoztam. A kép régi, számomra ismeretlen festője valószínűleg nem követte az alapvető, hogy sovány alapra fessen csak olajosabb réteget; a festék több helyen repedezett meg és vált el az alapjától, mint amit alulról, messziről láttunk. Lelkiatyánk gondjaimra bízta a féltett kincset, majd megáldott: „imádkozni fogok, hogy a jó Isten vezérelje ecsetedet, fiam”. Ekkor megfogadtam, hogy nem fogom cserbenhagyni, meg fogom érdemelni a bizalmát.

14 éves koromban fogalmam sem volt a képrestaurálásról, de munkához láttam. A felpúposodott festékréteg alá enyvet fecskendeztem a kórházból szerzett finom injekciós tűn keresztül, majd apám nehéz, tömörvas vasalójával lenyomtam. Az elveszett, kitördelt darabok helyét több rétegben megfestettem. A régi sötétzöld és fekete-barna színeket nehéz volt kikeverni, de végül is sikerült egy alig észrevehető javítást elérnem. Szalay úr örült az eredménynek, a sikert a Szentlélek befolyásának tulajdonította, elhomályosítva saját érdemeimet.

Néhány magyarországi hazalátogatásom alkalmával elzarándokoltam a ciszterci templomba, megsimogattam a bejárathoz száműzött Szent Bernát szobrot, majd némi szorongással felnéztem a Szent Ignác képre, kibírta-e gyerekkori munkám az idő vasfogát? 1997-ben még nem láttam károsodást. Ilyenkor megrohantak az emlékek, megjelent képzeletemben Szalay úr törekeny, kedves alakja.

1944-ben a kelet felől közeledő front elől nyugatra menekült, a háború borzalmai ott is utolérték. Nem láttam többé, úgy tudom Zircen halt meg 1945-ben.

Folytatása következik

Diákkaptár

A közellátási miniszter hasznavehetetlen cipő-gyűjtő akciója.
501.sz. Diákkaptár. 1941. dec. 6.
Területbeosztás és csoportvezetők.

Jókai-u. patak felőli oldala:.....	Tóth Imre
Káptalan-u. Jókai-u. saroktól patakig:.....	Jankovics
Ujvilág-u.:.....	Nagy Lajos
Vadász-u.:.....	Endrényi Elemér
Dobó-tér D-i oldala: Dobó-u. patak felőli old.:.....	Püppi János
Káptalan-u. patakon túli része:.....	Brdós László
Mekchei-u.:.....	Szentgyörgyi Dénes
Diófakut-u.:.....	Jászai Pál
Almagyar-u., Szarvas-tér:.....	Oltei Gyula
Gólya-u., Fürdő-u.:.....	Pomozsi Árpád
Timár-u. Józsefa-u.:.....	Molnár József
Lakatgyártó-u.:.....	Karcsos Elemér
Csákány-u.:.....	Papp János
Hadnagy-u.:.....	Dobrányi László
Kertész-u. I. rész:.....	Kékessy György /Hagy-u-ig./
" " " II." :.....	Ince Sándor /Homok-u-ig./
" " " III." :.....	Tóth Tibor /Vasutig./
Mahlári-ut. I. rész: /Hagy-u-ig./	Wolszky Agenor
" " " II." : /Homok-u-ig./	Lukács István
" " " III." : /Vasutig./	Lukács István
Folyás-u.:.....	Augusztynyi Béla
Agyagos-u.:.....	Nagy Zoltán
Merengő-u.:.....	Örenda Andor
Kötő-u., Mély-u.:.....	Székely György
Menház-u.:.....	Brückler Sándor
Vasöntő-u.:.....	Versényi György
Hontalan-u.:.....	Sávoly Titusz
Mészöly-ut.:.....	Lieszkovszky Gyula
Gr. Tisza István-ut. patak felőli old.:.....	Schubert
Ipolyi Arnold-u.:.....	Erényi Tibor
Nagyréta-u.:.....	Nyíri László
Hátár-u.:.....	Tóth Albin
Bakócs T.-u.:.....	Oláh Elemér
Apponyi-u.:.....	Szemerédi Dénes
Rothermere Lord-u., Meder-u.:.....	Balla János
Horthy Miklós-u.:.....	Detky László
Zugó-u., Iv-u.: Csákó sor:.....	I. Mohi Gy.
Sas ut I. rész:.....	Varga

A röpecdülkát a csoportok dec. hó 6-7-8-án hordják szét a kijelölt területeken. Viselkedjenek udvariasan, világosítsák fel a háziasszonyokat, hogy miről van szó. Csak egészen hasznavehetetlen cipőket, vagy csizmát stb. kér a közellátási miniszter!

A gyűjtést úgy szervezzék meg az egyes csoportok, hogy a 9-13-ig terjedő időben a röpecdülkával ellátott házakat még egyszer újból keressék fel, hogy a felajánlott rossz cipőt el tudják hozni. Ekkor beiktatják a háziasszony-nal a gyűjtőívükbe, hogy ott jártak és vagy kaptak, vagy nem használt cipőt. Ha átvettek a gyűjtők egy lábbelit, arról hármas elismervényt írnak, melynek egy példányát a háziasszony kapja, másikat a gyűjtő tartja meg, a harmadikat a Gimn. gyűjtőhelyen adja le.

Ócsvár Géza tanár úr volt az irányítója. az iskolánkban működő 501. sz. Diákkaptárnak

Ennek keretében a tagok többek között almamag-gyűjtéssel, papír- és fémhulladék értékesítéssel, selyemhernyó-tenyésztéssel stb. foglalatostkadtak.

Iskolánk is részt vett az 1941 decemberében rendezett „hasznavehetetlen cipők” gyűjtésében, s mint a korabeli Évkönyvben olvashatjuk, 253 pár cipőt gyűjtöttek össze a kijelölt városrészben.

Még arról is van tudomásunk, hogy a cipőgyűjtésben a legjobb eredményt a VI. osztály (o. f. *Falubíró Gy.*) érte el, összesen 164 pár használt cipőt gyűjtöttek, lekörözve ezzel a VII. (o. f. *Agoston J.*) osztályt, akiknek csak 78 és fél párt sikerült összeszedniük.

Az legjobb egyéni eredmények:

Wolszky Agenor	37 pár
Szentgyörgyi Dénes	18 pár
Kalo Géza	16 pár
Detky László	15½ pár
Schubert Ferenc	14 pár
Papp János	13 pár
Székely György	13 pár

A korabeli dokumentumokat **Kis István** (1944) diáktársunk őrizte meg

Szabó Tihamér tanár úrra emlékezünk...

– Tízóraizás

Szabó tanár úr tíz per szünetben szobájába rendeli egyik diáktársunkat. Szinte vele egy időben érkezik inasa, tálcán hozva tanár úr tízóraiját. „Engedd meg öreg, hogy bekapjam ezt a kis tízórait” – kéri meg udvariasan a diákot. A bekapás éppen tíz percet vett igénybe, s megszólalt a következő órára hívó csengő. A tanár úr jobb híján búcsúzik: „Menj órára öreg, csak ezt akartam mondani.”

(Mohi György lejegyzése)

– Egy „háborús” történet

1943-ban elszaporodtak az ellenséges gépek berepülései a magyar légtérbe, s az illetékes szervek által elrendelt légiriadók. A szirénák süvöltésére mindenki köteles volt a kijelölt óvóhelyekre haladéktalanul levonulni. A Rendház óvó pincéi a nagyudvarból nyíltak, s bizony 5–10 perc is kellett ahhoz, hogy valaki a szobájában felöltözve, előre elkészített légó-csomagját felkapva, a pincébe lerohanjon.

A Rendház légóparancsnoka **Erdélyi Guidó** tanár úr volt. Közvetlen mellette lakott jámboréletű hittanárunk, **Szabó Tihamér**. Történt, hogy egyik éjjel Erdélyi tanár úr, kizárólag heccből megzörgette Szabó tanár úr ajtaját a riadók esetén megszokott módon és bekiabált: „Tanár Úr, riadó, riadó!” Aztán besietett a szobájába, várva a hatást. Szabó tanár úr 4-5 perc múlva felöltözve megjelent, s leballagott az óvóhelyre. Mivel senki sem követte, egy - másfél óra múlva visszaballagott szobájába, megzavart alvását folytatni. Így ment ez három napon keresztül.

Mit ad Isten, a negyedik éjszaka megszólaltak a szirénák, valóban légiriadót jeleztek. Erdélyi tanár úr most is megzörgette Szabó tanár úr ajtaját az ismert szöveggel: „Tanár Úr, riadó, riadó!” – Belülről kihallatszik Szabó tanár úr hangja: „Öreg, most nem tudsz becsapni.” S míg az egész tanári kar másfél óráig a pincében várta a riadó lefűjtését, Szabó tanár úr ágyikójában az igazak álmát aludta.

(Wolsky Agenor lejegyzése)

Emlékezetek és emlékeztetések...

Ebben a sorozatban azoknak az egri ciszterci tanároknak és diákoknak emlékét szeretnénk megőrizni, akik II. Világháború és az 1956-os forradalom és szabadságharc, valamint azt követő terrorizmus szenvedői és áldozatai voltak. Kérjük, segítsétek összegyűjteni ezen emlékeket!

Szemző Gyula diáktársunknak egy életen át kellett megszenvednie a II. világháború, és az '56-os forradalom következményeit. A középiskola alsós éveit 1937–41 között Baghy Osvát osztályában, az egri Szent Bernát Gimnáziumban végezte. A felső osztályokat – mivel édesapját Egerből áthelyezték – más városokban folytatta. A nyolcadik osztályt 1944 szeptemberében elkezdte ugyan a budapesti Piarista Gimnáziumban, de Szálasi hatalomátvétele miatt az iskolákat bezárták, és mint katona Németországba, 1945 májusában pedig szovjet hadifogságba került. Innen négy év „kalandozás” után jutott haza, és a középiskolát az egri ciszterci már államosított gimnáziumában, a Gárdonyi Gimnáziumban fejezhette be, ahol 1949-ben érettségizett.

Tanulmányait folytatva az Agrártudományi Egyetem Gépészmérnöki Karán 1955 nyarán abszolvált, de a diploma megszerzése előtt két éves gyakorlatra kellett mennie a fűzesabonyi gépállomásra. Itt érte 1956 októbere.

A forradalom alatti és utáni eseményekről Szemző Gyula visszaemlékezéséből idézünk:

„Október 28-án munkahelyünk munkástanácsának elnökévé jelöltek és egyhangúlag meg is választottak.

Néhány nap múlva a főmérnökiünk elhagyott bennünket és a Mezőgazdasági Gépállomások Megyei Igazgatósága engem nevezett ki főmérnöké, így a gépállomás szakmai irányítása a továbbiakban az én feladatom lett.

Dolgozóink nyugalmát a fővárosból és az ország más helyeiről szerzett információkkal igyekeztem biztosítani a központi üzemünkben, a Kál községi üzemegységünkben és az egyes falvakban meglévő brigádszállásainkon éppúgy, mint a földeken tevékenykedő dolgozóinknál.

A nálunk dolgozó egri ciszterci iskolatársammal, Balla Jánossal és más munkatársainkkal az országos eseményekről szóló információkat összegyűjtve tájékoztattuk dolgozóinkat és kértük őket maradjanak jó magyarok.

A Kádár-kormány megalakulása után Balla Jancsi barátommal röpcédulákat készítettünk, majd néhány segítővel sokszorosítottuk. Mindkettőnké Kádár-ellenes dolgokat tartalmazott, én az ausztriai példa szerinti kivonulást követeltem a megszállóktól és a Varsói Szerződés felmondását.

1957. február 18-án mindkettőnket letartóztattak. A fűzesabonyi rendőrkapitányság szolgált „szálláshelyünkül” a maga 2x2 m-es celláival, 4–6 ember számára. Jancsival közös ügyvédet fogadtak feleségeink, az egri ügyvédi kamara akkori elnökét. Róla csak vagy negyven év után tudtam meg – a Rákosi éra vérbírájának, dr. Major Máténak a retrospektív könyvéből –, hogy minket tettelesen miért nem bántalmaztak. (Nem számítom bántalmazásnak, hogy éjszánkánként egy részeg Kádár-karhatalmista kinyitotta cellánk ajtaját és talpon rugdosva érdeklődött: „Te vagy az a híres

főmérnök?”) A nyomozók irodájába menet láthattuk, hogy másokat milyen eszközökkel vallattak. Majd egy alkalommal beszámolót is hallhattunk erről. Egy kemény kötésű szihalmi kőművest belöktek mellém, aki két napig csak nyöszörögni tudott. Két nap után megszólalt: „Az anyám..., engem már agyonverni sem lehet?”

Egy hónapi kihallgatás és nyomozás sorozat után Balla Jancsi barátommal – „másodrendű vádlott-társammal” – a nyomozónk beszállított az egri megyei börtönbe egy Skoda terepjáró autóval olyan figyelmeztetés mellett, hogy „Uram, nem szeretném, ha pisztolyom golyójától vérmérgezésben halnának meg!”

Az egri börtön egy tízszemélyes cellájának „szobaparancsnokává” tettek. Ilyen minőségemben az egyik esti létszámmellenőrzés alkalmával az őrségarancsnokot kísérő, volt ávos őrmester így szolt hozzám: „Szemző úr, nem vagyunk ám megelégedve a szobarenddel. Majd beszáll ide a gólya!” (Ez a katonaságtól ismert kifejezése annak, ha a parancsnok széttúrja, az ablakon kidobálja és újra csináltatja a szobarendet.) Erre én így válaszoltam: „Ez lehetetlen, őrmester »elvtárs«. Ide nem tud berepülni a gólya, mert rács van az ablakon”

A reggeli tornák levezénylését híres olimpiakunkra, az '56-os katonai városparancsnok személyi titkárára, Kádas Gézára bízták. Az első napi tornát így vezényelte: „Lendítsük magasra a lábunkat, ... még magasabbra, ... még magasabbra, ... rúgjuk le a csillagot!” Másnap már nem ő volt a tornavezetőnk.

Elérkeztünk az elsőfokú tárgyalásunkhoz a Megyei Bíróság Egri Károly vezette tanácsa előtt. Itt közöltük, hogy nem érezzük magunkat bűnösnek, nem tekinthetjük bűnnek, amit elkövettünk. Az egész vizsgálati idő alatt azért nem ejtettünk szót harmadrendű vádlott társunkról, hogyha szerencséje van, ússza meg.

Bíráink fejenként 3 évi börtönbüntetéssel díjazták tevékenységünket.

A nyár vége felé aztán egy napon „fűzőláncra” vereten teherkocsira raktak vagy húszunkat. Márianosztrára érve a börtön és a pálosrendi templom és kolostor előtt azt kérdezte tőlem egy – velem egy cellában lakott – Budapest Mátyás-téri „vagány”: Szemző úr, tudja, hogy kegyhelyre jöttünk!” Válaszomra, hogy tudom, hogy ez az egyetlen magyar alapítású szerzetes rendház és annak temploma – ő így folytatta: Nem úgy értettem a kegyhelyet, hanem piszok egy hely!”

Itt éltük további börtönéletünket. A Legfelsőbb Bírószagon 1957. október 28-án tartott fellebbviteli tárgyalásunkra nem vittek fel bennünket, de már említett közös ügyvédünk feleségeink jelenlétében meggyőzte – az ismeretségi körébe tatózó – bírakat, hogy egy-egy évre mérsékeljék büntetésünket.

Emléktöredékek Kádár László Gábor egri érsekről, *mint kollégáról és jóbarátról*

A húsvéti számunkban az „Intézetünk jeles tanulói voltak” – sorozatban Kádár László Gábor OCist, egri érsek életútjáról közölt írásunkhoz kapcsolódik az alábbi visszaemlékezés, melyet Bartha István diáktársunk közvetítésével közlünk.

Akkor ismertük meg egymást személyesen, amikor 1956 őszén teológiai tanári kinevezést kaptam Egerbe. Kiderült, hogy sok közös ismerősünk van, érdeklődési körünkben sok a közös elem. A baráti kapcsolat magától érteendő módon alakult ki. Ő ebben az időben az egyházügyi törvények következtében kívül került azon a „kereten”, akik papi tevékenységet folytathattak: noha felszentelt pap és fogadalmas ciszterci szerzetes volt, de nyilvános egyházi funkciót nem végezhetett. Kántori állást vállalt Felsőtárkányban, ezzel biztosította megélhetését. Ezt még elnézték neki az állami hatóságok.

Apróság, de az egész akkori helyzetre jellemző a következő eset:

Az akkori állami-egyházügyi megbízott, bizonyos Borai Emil, akit a nép csak civil püspöknek nevezett, valami okból előadást tartott a Gárdonyi Gimnázium új, Csiky utcai szárnyában. Meglátta Kádárt az utcán haladni, s epésen megkérdezte: ugyan hova megy ez a ...? Eleve rosszindulattal kezelt mindenkit!

László is, magam is szerettük az igazi, művészi zenét, mindkettőnknek volt szerény lemezgyűjteménye s zenehallgatás céljából fel-felkerestük egymást. Ekkoriban került ide Vácra dr. Petróczy Sándor kolléga, akinek feltűnt az emberileg kiváló és magas intelligenciájú Kádár László. Ő irányította Lászlóra az Egyházi Főhatóság, személy szerint Brezanóczy Pál, akkor apostoli kormányzóként működő főpap figyelmét, mire a hatóságnak sikerült őt bevenni a „keretbe”, sőt ő lett a sor végén álló „legkisebb” titkár az érseki aulában; („legkisebb” a csaknem kétméteres testmagassága ellenére). Itt is kiválóan megállta helyét.

Eközben történt, hogy az állam engedélyezte, hogy új segédpüspököket szenteljenek az egyházmegyékben. Brezanóczy érsek (vagy akkor még nem volt az?) összehívta a papság képviselőit, az ún. papi szenátust, s eléjük terjesztette azoknak a papoknak neveit, akiket ő méltónak ítélt a püspöki méltóságra. Első helyen szerepelt az emberileg jóindulatú Csontos Barna, aki eddig az ún. északi részeknek – a Rozsnyó, Kassa, Szatmári egyházmegyék Magyarországra eső részeinek – a helynöke volt. Szerepelt az előterjesztésben még két másik név is, a másodikra már nem emlékszem, a harmadik helyen állt a „legkisebb” érseki hivatalnok, Kádár László. Az előterjesztő egyházi méltóság magától értetődőnek vette, hogy a papok többsége az ő jelöltjére, Csontos Barnára szavaz. De nem így történt. Kádárt az egyházmegye ismerte, s elsőprő többséget kapott.

S itt álljunk meg egy pillanatra. Ez a gyűlés, melynek dátumára már egyáltalán nem emlékszem, a Szemináriumban zajlott le. Hosszúra nyúlt, és cigarettaszünet közben az egyik résztvevő meglátogatott a lakoszobámban, s elmondta a nagy újságot. Alighogy újrazedődött a gyűlés, ismét nyílt

az ajtó, s megjelent nálam Kádár László. Valami hitoktatási előadást kellett tartania, s ahhoz adtam neki némi szakirodalmi anyagot. Felhasználva az adott helyzetet, megkérdeztem tőle: – Tudod-e, hogy ki lesz az új egri segédpüspök? – (ti. a gyűlésen a „segédpüspökségre” nézve tették fel a kérdést). Ő mondta, hogy fogalma sincs róla. Mire én, jól körülbástyázva kijelentésemet, előrebocsátottam a következőket: – Most mondok neked valamit. De nem ugratlak, és szavaimnak semmi hátsó jelentése nincs. Így hallgasd, amit mondok: Te leszel az egri segédpüspök! – Egyszerűen nem akarta elhinni! Később nyilvánvalóan mások is mondták neki. Majd egy alkalommal megjelent az Egri érsekségen a kalocsai érsek, Ijjas József, aki négyezemközi beszélgetésre hívta magához Kádár Lászlót.

Ehhez tudnunk kell, hogy az egyházi berkekben a hivatalos ügyekben való titoktartást mennyire szigorúan veszik, ezért az ügy nyilvános kihirdetése előtt csak azok tudnak egy-egy ügyről, akik hivatalból foglalkoznak vele. Kádár László „érseki titkár” sem mondhatott semmit még hivatali kollégáinak sem. Az érsektől kijövő kollégájára nézett a másik titkár, Valuch István, aki jelenleg prelátusi méltóságot visel, s némi malíciával ennyit mondott neki: – Laci, nagyon piros a füled! – jelezve ezzel, hogy sejt valami fontos dolgot. A nyilvánosságra hozatal után természetesen a titoktartási kötelezettség is megszűnik. Mindenki tudta, hogy az említett látogatás alkalmával Ijjas érsek átnyújtotta a leendő püspöknek Rómából érkezett kinevezési okmányát.

A folytatás mégsem egészen egyszerű. Rómában nem szívesen neveznek ki senkit pl. a szülővárosába, mint jelen esetben is így volt, attól való aggodalomban, hogy azok előtt, akik pl. gyermekként ismerték, nem lesz elég tekintélye. Ez most is így történt: Kádár László segédpüspöki kinevezést kapott Veszprémi egyházmegyébe. Néhány évig veszprémi püspök volt. De mert Rómában azt is tudták, hogy Egerben Kádár László családjának milyen nagy a tekintélye, így Brezanóczy érsek halála és Bánk József érseknek Vácra való távozása után 1978-ben kinevezték egri érsekké.

* * *

Záradék. Már egri érsek volt, amikor civil ruhában felkereste idős szüleit otthonukban. Összefutottunk akkor az utcán, barátságosan üdvözlöttük egymást, s akkor mondta nekem a következőt: – Te voltál az első, aki mondta, hogy mi lesz a sorsom! Nem felejtette el!

Pedig de sokan elfelejtik azokat, akik közül egykor kiemelkedtek. Sajnos négy év múlva meghalt. Kezelő orvosa mondta: – Soha senkivel nem találkoztam, aki ennyire nyugodtan nézett szembe a biztos halálának tudatával.

* * *

(Ha némely adatom nem pontos, elnézést kérek, de az adatok ellenőrzésére, pl. hogy ki mikor, milyen tisztséget töltött be, stb. biztos, hogy pontos. A lényeg ugyanis más.)

*Dr. Surányi Imre, volt teol. tanár,
az Egri Főegyházmegyei Könyvtár tudományos
munkatársa*

hírek...hírek...hírek...

• KÖSZÖNTJÜK AZ 50 ÉVES AZ ÉSZAK-AMERIKAI CISZTERCI ÖREGDIÁKOK SZÖVETSÉGÉT – *Lékai Lajos* OCist 1956. október 16-án a dallasi Swiss Avenue-i rendházból írt levelében vetette fel

először a Szövetség ötletét. Mint írta, addig a magyar ciszterciek létbizonytalansága miatt lehetetlen volt ilyen kezdeményezés, amikor viszont, hogy az atyák végleges otthonra találtak Dallasban, időszerűnek látszik beszélni erről a tervről. A szövetség első közgyűlésére 1958 tavaszán került sor kb. 20 résztvevővel, melyet a második, "alkotmányozó" gyűlés 1959. április 26-án követett 40 öregdiák részvételével. A Szövetség elnökéül *Nagy Anzelm* dallasi perjelt választották meg. 1959. nyarán a körlevelek új sorozata indul. *Lajos atya* 1960 márciusában „Texasi Levél” címen folytatta leveleit és az amerikai alapítás történetéről, gondjairól, valamint a Magyarországon élő ciszterciek életkörülményeiről írt. 1959-ben meghirdették a Szövetség ösztöndíj pályázatát rászoruló magyar diákok számára. 1959. december 8-án a Szövetségnek már 162 tagja volt, ez a szám 1960. április végére 242-re, július végére 300-ra emelkedett.

Az 1960. szeptember 25-én megtartott közgyűlésen a *Nagy Anzelm* perjel képviselőjében *Lékai Lajos* volt jelen. 1961 decemberében a közgyűlésen *Anzelm atya* már személyesen jelent meg. 1962 márciusában a Szövetség pályázatot hirdetett angol nyelvű, magyar témájú dolgozatok megírására. Az 1963 februárjában kiadott közlemény szerint a 49 beérkezett munka közül 15 részesült pénzjutalomban. 1962-ben az évi közgyűlésen kívül már elkezdtek az évenkénti érettségi találkozók megtartását.

A Szövetség anyagi segítséget nyújtott Magyarországon élő öreg ciszterci tanároknak, ugyanakkor nagyobb könyvállománnyal járul hozzá a dallasi Cistercian Preparatory School könyvtára növekedéséhez. 1965. június végén ismét megtartották az érettségi találkozót 20 öregdiák és 40 családtag jelenlétében. 1967. július 1-jén a kanadai Montrealba hívták össze a közgyűlést (akkor folyt ott a világiállítást) *Nagy Anzelm* elnökletével és 29 öregdiák részvételével. 1970 júliusában *Jeszenszky Imre*, aki a megalakulásától kezdve a Szövetség ügyvezető elnöke volt, 73 éves korában elhunyt. Az 1971-es közgyűlésen *Turányi Istvánt*, 1934-ben érettségizett egri öregdiákot választották meg a megüresedett elnöki székbe.

1973 nyarán két kanadai öregdiák finanszírozta a Magyarországon élő *Pataki Vidor* atya látogatását a dallasi monostorba. *Vidor atya* tíz nappal Magyarországra visszatérése után meghalt, mintha csak az utazás reménye tartotta volna benne az életet. 1975-ben a tagság *Katona Jánost* választotta meg a Szövetség elnökének. Az évek során a Szövetség folyamatosan gyűjti és (Nagy Anzelm apát révén, az IKKA útján) küldi Magyarországra a sok száz (évenként mintegy 800 és 1000) dolláros adományt a Magyarországon élő ciszterci tanárok számára. 1978-ban a Szövetség fennállásának 20. évfordulóját ünnepelte, de – érdekes módon – ugyanakkor valamiféle gyengülés tünetei is jelentkeztek, voltak, akik úgy érezték, hogy ez lesz a Szövetség legutolsó közgyűlése.

Az 1980-as, Montrealban megtartott közgyűlésen *Várfi Istvánt*, bajai öregdiákot, kérték fel az elnöki tisztt betöltésére és a következő közgyűlések megszervezésére. Ekkor tevődött át a Szövetség súlypontja Torontóra, és ezt követően *Várfi Pityu* energikus vezetése alatt új életerő, élni akarás költözött a tagok szívébe, a Szövetség ismét virágozni kezdett. A 2007 évi jubileumi közgyűlésig is évente tartottak összejöveteleket, melyeken majdminden alkalommal a Dallasi apátság képviselőjében ciszterci atyák is részt vesznek.

A Szövetség évek óta támogatást nyújt az újra induló ciszterci gimnáziumoknak, és támogatja a ciszterci öregdiák szövetségeket is.

(Készült *Lelóczky Gyula Donát* OCist atya írása alapján.)

A rendelkezésre álló iratokból összeállítottuk a szövetségben működött egri öregdiákok névsorát, – zárójelben az érettségi éve.

Andaházy Géza (35) Parma, OH; *Barankovics István* (25); *Bessenýó (Szabó) Zsigmond* (06); *Dániel Ernő* (41) Thornhill, Ont.; *Dutkay István* (45) Santa Monica, CA; *Fáy E. Ödön* (31) Scarboro, Ont.; *Feyer J* Tucson AZ; *Raggambi (Fluk) Ottó* (47) MC Lean, VA; *Forgách László* (27) Canada; *Gerney J. Albert* (23) Parlin NJ; *Győry Iván* (47) Ansonia, CT.; *Hallay István* (34) Toronto Ont.; *Hollósy E S* (32) Broadview Heights OH; v *Horváth Béla* (40) Bunaby BC; *Hunyadi-Buzás Attila* (45) Spotswood NJ.; *Husvéti Sándor* (45) Scarborough, ON ;*Istványi Miklós* (45) Hinckley OH ; *Jezierski László* (27) USA ; *Juhász Alfonz* (39) Pierrefonds Que; *Kádár István* (48) Terra Linda CA ; *Kékesi György* (44) Toronto Ont.; *Korózs János* (35) Montreal, Que ; *Mattyasovszky Zoltán* (27) Rosemere, Que ; *Mikófalvy (Markovich) Lajos* (44); *Mischinger András Mihály* (42) Hamilton, Ont.; *Négyessy Árpád* (29) Nordfield ; *Pelláthy István* (18) ; *Pozsgai (Pozojevich) Dezső* (41) Pittsburgh PA ; *bizáki Puky Pál*, (43) Peterborough ON ; *Pusztai András* (36) Bradenton FL ; *Ryll Ferenc* (31) USA; *Szathmári Lóránt* (38) Lachine, Que ; *Toronyai Pál* (38) Joliette, Que ; *Turányi (Turner) István* (34) Pierrefonds, Que ; *Vígh Tibor* (20) Woodbridge NJ.

• **PRO AGRIA DÍJAT KAPOTT VALUCH ISTVÁN** diáktársunk, az 1951-ben érettségizett osztály szeretett és megbecsült tagja, kanonok, pápai prelátus, 1974 óta a Nagyboldogasszony (Ferencs) templom plébánosa, aki ez év augusztusában vonult nyugalomba. Ezt a díjat Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata adományozza azoknak, akik életük, munkásságuk során Eger város fejlődéséhez nagymértékben járulnak hozzá. Mint a laudációjában olvashatjuk, „Tevékenysége révén Eger város legértékesebb műemlékei között szereplő épületek újjaltak meg, hozzájárulva ezzel az itteni látnivalók vonzóvá tételéhez. Valuch István több mint egy évtizeden át vezetőségi tagja volt az Egri

Városszépítő Egyesületnek, és egy ciklusban az Urbanisztikai Bizottság külső szakértőjeként is sokat tett a város szépségéért, értékeinek megővéseért.”

1970-es években elvégezte az ELTE művészettörténeti szakát, annak érdekében, hogy szakszerűen részt vehessen az egyházi műemlék épületek helyreállításában, valamint az egyház tulajdonában levő műtárgyak nyilvántartásában és szakszerű megőrzésében. Személyesen irányította több műemlék épület felújítását, így a Ferencesek templomának külső-belső restaurálását, melynek során feltárták azt a középkori altemplomot, mely sejteti a jelenlegi templom helyén állott középkori Szent Demeter templom maradványait. Nevéhez fűződik a Minoriták templomának és a Bazilika teljes külső felújítása, melynek során újrafaragták a homlokzatot díszítő Casagrande szobrokat. Újra faragtatta a székesegyházhoz vezető lépcsősort is, és irányította a bazilika belső felújítását is.

Szeretettel gratulálunk diáktársunknak.

(Bartha István tájékoztatása alapján.)

• **SZENT BERNÁT ÜNNEPE A ZIRCI APÁTSÁGBAN** – A Zirci Apátság alapításának 825. évfordulóján, 2007-ben, augusztus 18-án ünnepelték meg Clairvaux-i Szent Bernát atyánk ünnepét. A szentmisén *Ujfalussy Ottó* atya gyémánt-, *Katona Farkas* atya aranymiséjét ünnepelte. *Bérczi Bernát* és *Imrefi Mór* testvér örökfogadalmát, *Grónai Damján* és *Papp Sebestyén* testvér ideiglenes fogadalmát tette le Zakar Polikárp főapát kezébe.

(www.ocist.hu)

• **AZ APÁTSÁGI BAZILIKA ÚJ OLTÁRÁT** 2007 húsvét vasárnapi ünnepi szentmise keretében dedikálta dr. Zakar Polikárp zirci főapát úr. Az oltárban elhelyezték az a barokk oltárkövet, melyet a Zirci Apátság török idők utáni, Heinrichauból jött ciszterci újralapító 1702-től először a Pápai Rezidencián, majd itt Zircen használtak a legszentebb áldozat bemutatására. Az oltár elején a zirci és heinrichau apátságok egyesített címere, belső oldalán Mária monogram található. Az oltár felszentelésével lényegileg befejeződött a Bazilika közel 13 éves felújítása. A neobarokk oltárt japán akácból készítették a templomot is restauráló művészek és asztalosok.

(www.ocist.hu)

• **RENN OSZKÁR: ÖSSZEKULCSOLT KÉZZEL** – A Gonda Könyvkiadó jelentette meg a már külső alakjában is vonzó verseskötetet, melynek emberi hangja valóban magával ragad, és szünet nélküli végigolvasásra ösztönöz.

A szerző, Renn Oszkár évtizedek óta az egri közélet alakítója, formálója, termékeny éveket tud maga mögött. Új kötete az 1998–2006 között született költeményeit teszi közzé, időrendje tartalmi eligazodásul is szolgál. Az élet és magánélet egy-egy jelentős állomásához vezet el az olvasót és minden esetben az adott téma továbbgondolására is alkalmat ad, ezzel is gazdagítva ön-ön üzenetét.

A *Hirtelen jött fohász* segítségkérése mentsvár, a biztos „... Út, Igazság és Élet...” keresése adja meg a kötet alaphangját és hangulatát, jól érzékeltetve a költő valóságglátiását, „a szép új világ” sok-sok megtevesztő útvesztőjét.

Az „... ezredvégi sóhaj...” „tudásalapú társadalmában” a szeretet örömét és több mosolyt óhajt az emberiségnek, nekünk, valamennyiünknek a szerző.

A hazánk és a magyarság sorsát érzékeltető költemények halk visszafogottságukkal együtt is gyors változást sürgetnek. A szerző saját sorsát – *Köszönet* – kívülről láttató realiztikus életkép sokunk számára példát ad „az élet él és élni akar”-ásából, a kapott feladat „nemes terhe” teljesítésének fontosságáról. A szabadságvágyat – *Requiem* –, a békét áhító – *Háborút soha* – versek „jaj-kiáltása”, tiltakozása megható és elgondolkodtató egyszerre.

A szubjektum, a haza sorsát értő és érző figyelemmel kísérő költemények sorából nem hiányozhat a szűkebb pátria, Eger bemutatása sem. A püspökség millenniumára írott

Örvendj Eger! történelem és jelen egyszerre.

„A Szent István választotta püspöki-székhely”, amely „Az Égi Bírónál bejegyeztetett már ezer éve...”, ma is – egy egri lokálpatrióta szerint – „a világ legszebb városa”. Eger, a szülőváros szeretete a remegő Madridba is elvezeti a szerzőt, itt is békét, megtisztulást remél.

A kötet minden egyes verse természetesen ennél mélyebb elemzést, értelmezést érdemel. Így a *Sorsomra* és a szívbe markoló *Évfordulóra* c. költeményekre szeretném még külön is felhívni a figyelmet.

Renn Oszkár verseskötete a legbensőbb emberi érzelmektől a kisebb és a nagy közösség sorsa iránti felelősségérzetig sokszínű hangon szólaltatja meg üzenetét, és mind a maga, mind a mások számára, mindnyájunknak megfogalmazott jókívánságait. Az élet örömét, mosolyát, az igaz jószágot, tiszta szívet, hitet, szeretetet, egészséget, „a szív és lélek csodás cseréjét”: „a kapni és adni tudás nagy életadományát” szedi csokorba ez a szívvel-lelket melegegető, valóban „új tavaszi szél”-ként ható „csendes hitvallás”, verseskötet, – amit ezúton is köszönünk Neki.

Dr. Nagy Andorné ny. gimn. igazgató

- **BÁNYFY GYÖRGY KOSSUTH-DÍJAS SZÍN-MŰVÉSZ DIÁKTÁRSUNKAT** köszöntjük 80. születésnapja alkalmából. Élete hitvallását jól példázza a Kossuth Rádióban „*Az evangélikus egyház félórája*” c. műsorban, 2007. június 4-én *Kulein Enikő* műsorvezetővel elhangzott beszélgetés.

K.E. Különféle felekezetű egyházaknál tart előadói esteket. Úgy látszik, nem tesz különbséget, hogy református, evangélikus, unitárius vagy római katolikus gyülekezetbe hívják meg az előadó estet tartani.

B.Gy. Még a Pécsi Nemzeti Színház-i időmben kezdtem el ennek a korlátokat feszegető gondolkodásomnak a gyakorlatra váltását. Egy nagyon híres, ma is élő és nagy tiszteletnek örvendő rabbi volt akkor az ottani zsidó közösség vezetője, aki egyszer az utcán találkozott velem, megemelte kalapját és rámköszönt. Én első pillanatban csak a pápi ruhát vettem észre és mondtam hangosan, ahogy a római katolikus Egerben – ahol felnőttem – megszoktuk, hogy „Dicsértessék a Jézus Krisztus!” Amikor láttam egy pillanatra meghökkent arcát, akkor néztem meg jobban, s akkor láttam, hogy itt valami nem stimmel, mert ez nem katolikus pap. De ő odajött, mosolygott és azt mondta: Kedves művész úr, hadd gratuláljak, örülünk, hogy itt van Pécsen, és van egy kérdésem, hajlandó-e eljönni egy zárt közösség számára valami irodalmi estet tartani. Mondtam, természetesen elmegyek, megtisztelő a felkérés, és atyámnak szólítom, mert hitem és meggyőződése, hogy az istenhívó ember mindig egy lépcsőfokkal más talajon áll, mint aki nem hisz. Így kezdődött ez a vándorlásom, Mivel a feleségem evangélikus, a mi házasságunkban gyönyörűen alkalmazzuk immár ötvenkét esztendeje az ökumenizmusnak a szép hatását, és egymás hitének szépségeiben és örömeiben részesedünk.

Annak idején az evangélikus püspök meghívott a lelkészképző főiskolára, ahol négy vagy öt esztendőn keresztül próbáltam taníthatni a leendő evangélikus papokat a szónoki beszéd szépségére, fontosságára. Aztán ennek híre ment és akkor hívtak a reformátusokhoz. Eljutottam Egerbe is, az egri papneveldebe.

K. E. Említette, hogy feleségével együtt nagyon jól gyakorolják az ökumenét, ebből az következik, hogy mind a ketten gyakorolják a hitüket. Mit jelent önöknél ez a mindennapokban?

B. Gy. A nap azzal kezdődik, hogy a reggeli után szakítunk magunknak egy negyedórát (ritka kivétellel ez sikerül is), és az ő evangélikus füzete alapján a napra kijelölt evangélium-részlettel foglalkozunk. Ha érdekes gondolat merül fel bennünk, röviden megbeszéljük, és a Miatyánkkal zárjuk ezt a negyedórát. Aztán a vasárnapok úgy telnek, hogy lemegyünk a reformátusok templomába, Pasarétre, mert ott van egy Isten ajándékával rendelkező református párókus, aki minden prédikációja alkalmával előidézett valamit a lelkünkben. Utána aztán vagy felmegyünk a Várba, az evangélikus templomba, vagy hazafelé besétálunk a pasaréti Ferences templomba – ez időbeosztástól függ – és mindenütt az az érzésünk, és ez a mély meggyőződésünk, hogy Krisztust követni mindenhol lehet.

K. E. Mit mondjunk azoknak, akik azt mondják, hogy a mai rohanó világban nem lehet időt találni az Istenre és az elcsendesedésre?

B. Gy. Volt nékem egy drága édesanyám, aki fantasztikus érzékenységgel a kérdést harminc-negyven-ötven esztendővel ezelőtt fölmérte. Felköltöztünk Egerből Pestre, és itt megismerkedtünk egy Egerhez képest föltétlenül rohanóbb élettel. Ha akkor tudtuk volna, hogy ebből a rohanó életből milyen vágatós élet lesz... És azt tanította nekünk, az öcsémmel együtt, hogy gyermekeim, a Jóistennel való kapcsolattartás nem függ semmilyen helyzettől, és nem függ időtől sem. Fölszállsz egy autóbuszra, leülsz, lehunyod a szemed, és fohászokodsz. Ami azt jelenti, hogy két-három mondattal fohászokodik az ember, vagy kér, vagy hálát ad. Az utóbbiról sokszor meglepedkezünk. Milyen érdekes, hogy most, hogy a Jóisten ilyen hosszú élettel megáldott engem, egyre többször jut ez eszembe, és egyre több hálaadó imádság születik meg bennem. Míg évekkel ezelőtt mindig kértem valamit: hogy jaj, csak sikerüljön ez az előadás, Istenem, adj nekem erőt, kegyelmet, hogy ezzel a szereppel is, vagy ezzel a versösszeállítással is hirdetni tudjam a Te létezésedet, a Te hitedet. Ma már nagyon sokszor csak hálát adok: köszönöm, Uram, hogy még mindig bírom, még mindig van erőm! Tehát semmi esetre sem szabad kikapcsolni ezt az állandó kapcsolattartást a Jóistennel, és akkor élve marad bennünk az Ő kegyelme.

Bánffy György – az iskolánkban Hunyadi Buzás – diáktársunk 1937–40 években, a négy alsó osztályban járt a Szent Bernát Gimnáziumba. Isten adjon erőt és egészséget, hogy hivatásában és a közéletünkben továbbra is képviselni tudja meggyőződését. *Ad multos annos!*

- **„SZÉGYENTABLÓN” LÉNÁRT ANDOR DIÁKTÁRSUNK.** – A Kossuth Rádió „Hajnal –Táj” c. műsorában július 12-én reggel hangzott el az alábbi rövid kis beszélgetés *Zengő Árpád* a rádió munkatársa és *Tyekvicska Árpád*, a Nógrád megyei levéltár igazgatója között.

Z. Á. A megszegényítésnek nagyon sok formája létezik, időről időre, századokról századokra változtak a módszerek. De azt csak kevesen gondolnák, hogy külön tablókat készítettek azoknak, akik a hivatalos gondolkodástól eltérő véleményt fogalmazznak meg. Egy ilyen sajátos tárgyra, vastagon porral borított „szégyen tablóra” lelt az intézmény padlásán a *Tyekvicska Árpád*, a Nógrád megyei levéltár igazgatója

Ty. Á. 1956 után a forradalom leverését követően a megtorlásnak számos formája és eszköze volt. Az egyik a szereplők megszegényítése, nyilvános tablókon való közzététele volt. A most talált tabló is ennek a megtorlási folyamatnak egy tárgyi dokumentuma. A Megyei Levéltár épülete egykoron a Munkásmozgalmi Múzeumnak adott helyet. 1957 után, amikor ez a szégyenkiállítás végigvonult a megyén, ennek az elemeit valószínűleg ide, a múzeum padlására helyezték el. A kilenc portréból hat maradt meg a tablón. Az előző igazgató *Varga László* – ma a Budapest Főváros Levéltárának főigazgatója – a nyolcvanas években már látta ezt a tablót. Akkor az egyik ismerősének a fényképét le is vette róla. Az a fénykép *Lénárt Andort*, a Megyei Forradalmi bizottság titkárát ábrázolta.

- **DR. HIBAY GYÖRGYNÉ ALÍZ** boldogult férje végakaratóból húszezer forintot adományozott a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumnak azzal a céllal, hogy az ajándékot olyan tanuló kapja, aki történelem tantárgy tanulása terén kiemelkedő eredményt ért el. A jutalmat az iskola történelem munkaközösség vezetője javaslatára *Vízkelety Anna* 12.A és *Zay Orsolya* 13.K osztályos tanulók kapták, melyet az igazgatóasszony kezdeményezésére Alíz asszony a ballagási ünnepen személyesen adott át.
- **KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ ADOMÁNYOKÉRT!** – Diákszövetségünket az alábbi diáktársaink támogatták adományukkal: *dr. Csikváry István* (51) Sehnde (Németország) – 8 000 Ft, *Gödl Károly* (51) Höhr-Grenzhausen (Németország) – 10 000Ft, *Kádár István* (48) Terra Linda CA. (USA) – 15 000 Ft, *dr. Tóth Sándor* (35) Gödöllő – 25 000 Ft, N. N. (Franciaország) – 100 Euró.
- **AZ EGRI FEHÉR/FEKETE** – Interneten a www.ciszterciekegerben.hu honlapon található az **Újságunk** menüpontra kattintva. A honlap gondozója *Kaibás Gábor Márk*, a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumban 2001-ben érettségizett diáktársunk, akinek köszönhetően újságunk 1994 óta megjelent valamennyi száma olvasható, ill. letölthető.

HALOTTAINK

Elbúcsúztunk Kovács Endre Gergely OCist, ny. püspöktől, Diákszövetségünk elnökétől

Mikor Diákszövetségünk, mint önálló osztály újraindulhatott, mindnyájan örömmel vettük, hogy szép hagyományként egy ciszterci szerzetes és püspök diáktársunk, az egri főegyházmege segédpüspöke, vállalta szervezetünk irányítását. Az 1991. februári vezetőségválasztó közgyűlésén őt választottuk meg elnökünké, s ezt a tisztséget halála napjáig hűségesen és becsülettel ellátta. Induláskor egyetlen célkitűzésünk volt: legyen Egerben ismét a Ciszterci Rendé iskolánk, és ciszterci szellemben tanítsák-neveljék az iskola tanárai ifjúságunkat. Kovács Endre ennek érdekében irányította és szervezte egyesületünk munkáját. Nem élhette már meg a ciszterci gimnázium újra indulásának 10 éves jubileumát, de mindnyájan, akik még figyelemmel tudjuk kísérni iskolánk életét, emlékezni fogunk áldozatos munkájára.

Ezzel a lelkülettel gondolnak rá az iskolánk nevelői is, Kovács Ottó tanár úr búcsúztató gondolatait idézve: „Köszönettel tartozunk áldozatos és fáradtságot nem ismerő munkájáért. Köszönjük anyagi áldozatokban megmutatkozó kegyességét, lelki szolgálatait és támogatásainak sok-sok megnyilvánulását. Köszönjük az emberi kapcsolataiban megmutatkozó szeretetét, nyugalalmát, őszinteségét, közvetlenségét, barátságát. Köszönjük a krisztusi szeretetről és az atyai jószágról tanúságot tevő egész életét.”

Kovács Endre 1927. nov. 6-án született Egerbaktán, ahol édesapja főjegyző volt. Hárman voltak testvérek. Középkolai tanulmányait a Ciszterci Rend egri Szent Bernát Gimnáziumában végezte, mind a nyolc évben vastagbetűsként, kitűnő eredménnyel. 1946 augusztusában lépett be a Ciszterci Rendbe, teológiai tanulmányait Zirci Teológiai Főiskolán, majd a Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Teológiai Karán folytatta, ahol teológiai doktorátust szerzett. Ünnepeles fogadalmát a magyar szerzetesek deportálásának napjaiban 1950-ben tette le. A pappászentelés kegyelmében 1951-ben már mint az Egri Főegyházmege klerikusa részesült. Püspökké VI. Pál pápa nevezte ki 1975. január 7-én, püspökké február 7-én szentelték. Püspöki jelmondata: IN CRUCE SALUS (a Kereszt a mi üdvösségünk). Hétéves kápláni szolgálat után az egri Teológiai Főiskolán lett tanár és spirituális. Az Egri Főegyházmege (és a Váci Egyházmegye) ma élő és működő papjainak jó része benne tiszteli a papi lelkiségben való elindítóját, kibontakoztatóját. – Már mint segédpüspök vállalta 1980-ban a Miskolc-Mindszent-i plébánia vezetését, míg főpásztorra vissza nem hívta őt Egerbe általános helynökévé. Emellett a Ciszterci Templom templomigazgatói szolgálatát is ellátta. Az Egri Főegyházmegeben vállalt szolgálatai mellett a Püspökkari Liturgikus Bizottságnak kezdetől fogva egyik legtevékenyebb tagja volt. 75. évét betöltve kérte felmentését a szentatyától, aki 2003. január 15-én ezt elfogadta. Utolsó éveit Miskolcon, Szent Erzsébet Szeretetotthonban töltötte.

Hosszantartó, türelemmel és méltósággal viselt betegség után 2007. július 28-án hunyt el Miskolcon. Temetése augusztus 7-én volt az egri bazilikában. A gyászmisét és a temetési szertartást dr. Paskai László bíboros végezte, dr. Seregély István ny. egri érsek, dr. TERNYÁK Csaba egri érsek, és jó néhány püspök kíséretében. A bazilika altemplomában helyezték örök nyugalomba.

R.I.P

Papp Gézára emlékezve

„Papp Géza – született Belpátfalván 1929. szept. 17. szentelték 1953. febr. 1. Életút: ...” – és következnek papi szolgálatának helyei. Ennyit ír Géza atyáról az egri sematizmus.

De mindössze csak ennyi lenne egy egri ciszterci diák, a későbbi pap, káplán, plébános élete? Kiválóan tanult Rássy Paulin tanár úr osztályában, és még sikerült a ciszterci egri gimnáziumában érettségiznie. Ezért szinte élete legutolsó pillanatáig őrizte ezeknek az éveknél a boldog emlékét. Ciszterci szerzetes és paptanár akart lenni. Erre azonban már nem volt meg a lehetőség, amikor ő érettségizett. Világi pap lett, és hitének, buzgóságának szeretetének csakhamar híre ment. Hányszor volt híveivel külföldön Lourdes-ban vagy Fatimában, Rómában vagy a Bécs közeli Máriazellben? Mennyi vendég fordult meg nála, s hányszor menetelt a falu népével búcsújáráhelyre, Szentkútra, vagy máshová, hogy áldást osszon a rábizottakra? Egy gazdag és nagyon értékes papi élet végére tett most pontot az Úristen.

Papp Gézával szinte gimnazista korunk óta nagyon jó barátok voltunk. Ő foglarista, később kisszeminarista volt, én szüleimnél testvéreimmel laktam Egerben, de sokszor nagyon hosszasan is igazán barátián elbeszélgettünk. Három évvel idősebb volt nálam. Gyakran láttam őt karácsonyi, húsvéti nagymiséinken asszisztálni. Egyszer azonban elvesztettük egymást. Ő maradt Egerben, én Zircre kerültem. S évek múlva újból valamikor hajdúnánási plébánossága idején, munkahelyemen, a debreceni Déri múzeumban talákoztunk újra. Itt én irodalomtörténész-muzeológus voltam, s ő szlovákiai vendégeit hozta be hozzám. S ott, akkor döbrentem rá arra is, hogy Papp Géza, hajdani diákkori, jó barátom itt szolgál nem messze Debrecentől, Hajdúnánáson. Majd néhány nappal később mindannyian Hajdúnánáson talákoztunk újból, Géza megejtően szép ezüstmiséjén. A megújult barátság azonban csak nagyon rövid ideig tartott, hiszen még egy év sem telt el, s őt érseke Hajdúnánásról áthelyezte a Gyöngyös melletti Abasárra. Itt átutaztunkban nagyon sokszor bekopogtunk hozzá. S amikor családommal Budapestre kerültünk, akkor meg az Egerbe tartó utazást mindig megszakítottuk Abasáron. Itt ő, aki egy nagycsaládból lett pappá, emlékművet állított a meg nem született gyermekeknek. Akkor még „csak” ötmilliót számoltak. S akkor is ott voltunk, amikor a csak évekkel később boldoggá avatott IV. Károly király tiszteletére a templom szentélyében egy üvegablakot készíttetett, érseke szentelte fel Habsburg Ottó és családja jelenlétében.

Mindeközben egy újabb község lelki szolgálatát is el kellett látni. Egyszer rémülten hallottam, hogy agyvérzést kapott, ráadásul még valamivel műteni is kellett, s valamelyik oldala megbénult s a beszéd is nehezebbre esett. Hosszú kórházi ápolás után kérte nyugdíjaztatását, majd rokonai segítségével helyet kapott egy öregek otthonában akkor, amikor már valamennyire járóképes volt. Végül a mankóval járni tanuló Géza kisegítő lelkészi helyet kapott paptestvérénél, Valuch István-nál, az egri Nagyboldogasszony plébánián. Megnyugodott, hiszen a gyóntatás, a napi szentmise, a szentségek kiszolgáltatása nélkül egy pap élni igazán nem tud. De néhány évi szolgálat után egy alkalommal öntudatát is elvesztette, s végül a felsőszolcai katolikus szociális otthonban kapott megnyugtató helyet. Nagyon nehezen tanult meg újból beszélni, járni is nagyon nehezen volt képes, csak az nyugtatta meg, hogy több paptársával együtt lakhat, s az estét mindig koncelebrációs szentmisével fejezték be.

Utoljára idén, július legelején talákoztunk Miskolcon a kórházban. Türelemmel viselte szenvedését. Lábát kétszer is műteni kellett. Némi elégedetlenséggel közölte, hogy még mindig nem sikerült egykori ciszter tanárunk, Ágoston Julián verskötetéhez jutnia. Legközelebbi egri utam alkalmával vásároltam több kötetet, s az egyiket elküldtem postán neki. Biztam abban, hogy ez a kötet még életében elérte.

Meghalt 2007. július 18-án, mindvégig az Úrban bízva. Isten áldja Őt ott is, ahol most van.

Kilián István

Diáktársunk, akinek halálhíreről értesültünk:

Bartha Tibor (1950) – Eger

Deli János (1948) – Eger

Ditrői Sándor dr. (41) – Miskolc

Dobrányi László (1944) – Balatonalmádi-Vác

Horváth Lajos (1944) – Jászapáti

Kádár Tamás (1950) – Eger

Kovács Endre Gergely dr. OCist (1946) – Miskolc Eger

Kristóf Imre (1948)

Pálincás Miklós (1935) – Budapest

Papp Géza (1948) – Miskolc– Borsodnádásd

Scharer Andor (37) – Mátraderecske

Tar József (1938) – Eger

Requiescant in pace!

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál *Homonnay József, 3300 Eger, Tittel Pál u. 6. fsz. 2. tel.:(36) 413 482 ill. Oláh Gyula, 1114 Budapest, Bartók Béla út 25. III. 5/A tel.:(1) 386 2295* vagy *E-mail: olah.gyula3@chello.hu – ÚJ CÍM!!!*

A „HÍREK a GÁRDONYI-ból” lapjait Kovács Ottó tanár úr készítette.

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya. (3300 Eger, Széchenyi utca 17.)

Megjelenik ez évben Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején.

Felelős szerkesztő: Oláh Gyula

Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja
a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola hírei

SZENT IMRE MILLENNIUMÁN – DR. ZAKAR POLIKÁRP ZIRCI FŐAPÁTÚR GONDOLATAI

Szent Imre – mozaikhoz készült tablókép
Molnár József festőművész diáktársunk alkotása

hogy Szent Imre a keresztény élet példaképe, akit tisztelni kell és segítségül lehet hívni. A régiek (Kr. u. 7–8 században) a szentről velősen azt mondták, hogy „vir Dei”, azaz „Isten embere”. Olyan ember volt, aki tudta, miért van a földön, szeret- te Istent és az embereket. Ez az életszentség.

Szent Imréről szóló hiteles történelmi feljegyzések száma csekély. De ezt elmondhatjuk Szent István esetében is. Az írásbeliség akkoriban kezdett Magyarországon elterjedni, és nagyon mások voltak az akkori boldoggá vagy szentté avatási eljárások, mint korunkban. Mindez persze nem jelenti azt, hogy Szent Imréről nem tudunk szinte semmit, még ha óvatosan kell is bánni többek között az ő szentté avatására készült írásokkal.

Szent Imre napja mindig „jeles nap” volt iskolánkban: ünne- pélyek rendezésével, ifjúsági színjáték előadásával ünnepel- tünk. Így volt ez már a század elején is, 1907-ben születésének 900. évében, amikor az ifjúság Kovács Piusz OCist hittanta- nár színjátékának előadásával emlékezett védőszentjére, a korabeli Értesítőben pedig Nagy Béni OCist történelemtanár színvonalas értekezését olvashatjuk Szent Imréről.

Idén ünnepeltük Szent Imre születésének millenniumát, mely elsősorban az egyházi közösségek bensőségesebb ünnepe volt. Konferenciákról, kiállításokról, és sikeres ifjúsági progra- mokról is olvashattunk. Legtöbbünk azonban ma is az iskolá- ból hozott képet őrzi a liliomos Árpád-házi királyfiról. Polikárp főapát úrnak a budapesti ciszterci templomban a Szent Imre-napi szentmisén elhangzott beszéde „korszerűsít- heti” bennünk ezt a képet.

Szent Imre születésének ideje

Pray György jezsuita atya, a Pray-Kódex névadója, kora jeles történész, akinek Mária Terézia a nemzet történésze címet ado- mányozta, 1774-ben a *Dissertationes historico-criticae de sanctis Salomone et Emerico duce Hungariae* c. művében Szent Imre születését – sok okirat mérlegelése után – 1007-re tette. Ezek szerint Szent Imre születésének millenniumát ünnepelnék az idén. Sokan elfogadták nézetét, de mai neves történészeink nem merik követni, mert az erre vonatkozó adatokat nem tartják elég- ségesnek. Az 1007-es év lehetséges, de nem biztos.

Mit jelent Imre herceg neve előtt a szent jelző?

Először is azt jelenti, hogy Szent László uralkodása alatt, 1083- ban szentté avatták, ezzel kimondták, hogy hősiességben gyakorol- ta az erényeket, hogy mindig elfogadta Isten hívását. Ez azt jelenti,

A TARTALOMBÓL

Beszámolók 2007 évi érettségi találkozókról	Nagy Mózes: Egy tanulmányút kezdete – IV. rész
Húsvéti Sándor: Egy hajdani ministráns emlékezik...	Emlékezzetek és emlékeztessetek...
Palos Bernardin: Szvorényi József	Diákszövetségünk hírei
A „Csendes éj” poétája – Tordai Ányos	hírek...hírek...hírek...
EZ TÖRTÉNT a Gárdonyiban 2007 Veni Sancte-től Karácsonyig...	

Szent Imre életének négy jellegzetessége

1. **Szent Imre az imádság embere volt.** Az imádság, pedig feltételezi, hogy az imádkozó ember hívő, aki mindent a maga helyére tud tenni. Jó néhány pszichológus, így pl. a magyar származású Szondi Lipót is, aki ugyan 1944-ben közel állt a keresztséghez, de tudtommal sohasem keresztelkedett meg, azt tanította, hogy az az ember, aki nem imádkozik, az pszichikailag beteg.

Az imádság alapvetően hozzátartozik az emberhez, egyszerűen az embernek mint teremtménynek alaptevékenysége. Az imádság az imádságból, az egyedül csak az Istent megillető belső tiszteletből származik, amivel az értelmes teremtmény elismeri az Istentől való teljes függését. A hit és az imádság egybetartozik, imádság nélkül a hit elsatnyul és a hit elsatnyulásával az emberről alkotott kép nagysága, az emberi küldetés tudata egyre inkább elhalványodik.

Az újszövetségi imádság összefügg Jézus személyével és művével. A tulajdonképpeni kérés Isten országának az eljövetele, ahogy a Miatyánkban imádkozzuk. Az imádkozó mindent önkéntes engedelmisséggel kéri az Atyától.

A Szent Imre legenda ezt írja:

„Szent Imre, megelégedve kevés alvással, éjszánként, amikor már mindenki aludni tért, Istennek zsoltárokat énekelve virrasztott, és minden egyes zsoltár végén szívének töredelmével bűnbocsánatért könyörgött.”

Amennyiben a teremtmény elfogadja, elismeri és megköszöni az ajándékba kapott létet, az imádságot jogosan lehet a teremtmény alaptevékenységének nevezni. – Vannak, akik azt mondják, hogy ez a világtól való menekülés. Pedig imádság nélkül a hit érthetetlen és nem gyakorolható. Az ismert jelszó „Imádkozzál és dolgozzál!” Nem „imádkozzál vagy dolgozzál”, ez nem alternatíva, hanem annak a feszültségnek a kifejezése, ami bennünk van. A kettőnek, az imádságnak és a munkának a kölcsönhatása és egysége a cél.

2. Szent Imre lelkiségének egy másik sajátos vonása a Szent Kereszt tisztelete.

Erről a lengyel források szólnak.

Az ezeréves lengyel-magyar történelem közös zarándokhelye a Szentkereszt-hegy, amely Lengyelország legősibb kegyhelye, régi nevén Łysa Góra. A Szent Kereszt-ereklyét őrző Święty Krzyż kolostor egykori helyére a hívek egész Lengyelországból zarándokoltak ide a történelem során.

Jan Długoss (1415–1480) híres középkori lengyel krónikás szerint Boleszláv 1006-ban alapította a Szent Keresztről nevezett bencés monostort, ahol a Szent Imre herceg által ajándékozott ereklyét őrzik. „E szájhagyományban megőrzött alapító monda végső soron egy középkori Szent Imre-legendára megy vissza, amely írott forrásokban, így Długos János műveiben a XV. században jelenik meg. Eszerint a magyar Imre herceg nagybátyjánál, Vitéz Boleszláv lengyel királynál időzik. Vadászni mennek, és egy szarvast követve följutnak a Łysa Góra hegyére. A szarvas itt eltűnik, Imre azonban fölismeri, hogy álmában már járt ezen a

helyen. Megkéri nagybátyját, Boleszlávot, hogy építsen itt kolostort. Imre a mellén hordozott kétágú keresztjét is odaadja neki. Ebben Krisztus keresztfájának egy darabkája van ezüstbe foglalva, amelyet atyja a görög császártól kapott ajándékba. A király Imre kérésére csakugyan monostort alapít a hegyen.” (Bálint Sándor: Ünnepi Kalendárium, Budapest, Szent István Társulat 1977).

„Długoss jól ismerte egyházmegyéjét, és külön is foglalkozott az ott fekvő Łysa Góra-i Szentkereszt kolostorral. Ezzel kapcsolatban ír István fiának, Imrének nagybátyjánál, Vitéz Boleszlávnál tett látogatásáról. Leírja, hogy Imre elzarándokolt Szent Adalbert sírjához, majd felséges rokona meghívására vadászaton vett részt. Ekkor olyan romokra bukkant, amelyek még alkalmasnak látszottak, hogy csekély újjáépítéssel emberi szállásá alakítsák ki. Imre kérésére Boleszláv kolostort alapított itt a szentkereszt tiszteletére. Ugyanis Imre a felépülő kolostornak ajándékozta azt a kettős keresztet, amely »az Úr keresztfájának nevezetes darabját őrizte ezüst foglalásban, s amelyet atyjának, István királynak a görög császár Konstantinápolyból nagy ajándékként küldött.« Długoss leírja azt is, hogy ezt az ereklyét, melyet Imre apjától kapott, a mellén hordta. Tudjuk, hogy Długoss látta az ereklyét, alaposan megvizsgálta az eredetét igazoló feljegyzéssel együtt. Ennek tartalmát, amely a származását és az ajándékozást mondta el, részletesen rögzítette a maga számára. (Dávid Katalin: A kereszt mint jel és ereklye, Vigilia 2003/8. sz.)

Szent Imre tehát Kielce környékén vadászott a lengyel király meghívására, és amikor egy monostornak való helyet talált, arra kérte a királyt, hogy ott alapítson monostort. Majd a kettős keresztet (*crucem bifurcatam*), amely az Úr keresztfájának nevezetes darabját tartalmazta ezüst foglalásban, s amelyet atyjának István királynak küldött a görög császár nagy ajándékként, s amelyet Imre a mellén viselt, a helynek ajándékozta.

A kereszt a hit próbája és kihívása, Isten szeretetének a jele Jézus Krisztusban. Ez a szeretet gyenge és erőtlenségre, de a megfeszített szeretet paradoxona, hogy Krisztus e gyengeségében váltotta meg a világot, ebben a jelben ad békét és kiengesztelődést. Szent Imre érezte, amit Szent Pál mond: „Krisztusban engem is keresztre feszítettek. Élek, de már nem én élek, hanem Krisztus él bennem.” (Gal 2,19).

3. **A harmadik tulajdonság az, amit a régiek „discretio spirituum”-nak neveztek, a lelkek megkülönböztetési készsége.** Szent Imre legendája elmondja, hogy Pannónhalmán Szent István fiát előre küldte a szerzetesek üdvözlésére. „A gyermek Imre a Szentlélekkel eltelve az isteni kegyelet sugallatára kinek-kinek érdemeit ismerte, a csókokat úgy osztatta egyenlőtlenül: az egyiknek csak egyet, a másiknak hármát, egy harmadiknak ötöt, végül pedig egynek hét csókot adott.”

A lelki ember különös ismertetőjele, hogy meg tudja különböztetni a jót a rossztól. Salamon sem hosszú életet vagy gazdagságot kért Istentől, hanem "halló (tanulékony) szívet" és diszkréciót, hogy meg tudja különböztetni a jót a rossztól.

Szent Benedek azt mondja, hogy a *discretio* az erények anyja, *mater virtutum* (Reg 64,19) amely megbölcseztető képesség az egyes emberek adottságainak a felismerésére.

A lelkek megkülönböztetési készsége a régi szerzetesek alapvetően fontos erénye volt, s ma újra kezdjük felfedezni a jelentőségét. A lelkek megkülönböztetésének szabályait Loyolai Szent Ignác öntötte sajátos formába, de Origenész vagy Aquinói Szent Tamás is nagyon jól ismerték. Azért adott hét csókot Szent Imre Szent Mórnak, mert őt tartotta a legkiválóbbnak a panonhalmi szerzetesek között.

4. Kevésbé értjük, hogy hogyan tehetett **Szent Imre szüzességi fogadalmat**, amit akkor is megtartott, amikor házasságra lépett. (Érdekes kánonjogi kérdés, hogy érvényes volt-e a házassága, ha ilyen feltétellel lépett házasságra.)

Szent Imre legendájában ezt olvassuk:

„Történt pedig egy éjszakán, hogy Imre titkon elment imádkozni az ősi templomba, amely Veszprém városában, Györgynek Krisztus dicső vértanújának tiszteletére épült. Itt az oltár előtt imádságba merülve azon elmélkedett szívében, mi lenne az a mindennél kedvesebb áldozat, amelyet ő Istennek felajánlhatna. Hirtelen isteni szózat hangzott fel a magasban: Kiváló dolog a szüzesség, kívánom tehát tőled szívednek és testednek szüzességét. Ezt ajánld fel nekem, és ebben tarts ki mindvégig. Szert Imre erre így szólt: Uram, Istenem, teljesítsd bennem szándékomat.”

Ez volt Szent Imre válasza Isten meghívására. Személyes, szabad és maradandó elhatározás volt, hogy Istenért és az Ő országáért nem él házasságot, hanem a szeretet sajátos formáját választja.

Szent Máté evangéliumában mondja az Úr: „Van, aki a mennyek országáért önként lemond a házasságról. Aki fel tudja fogni, fogja fel.” (Mt 19,12).

Ne csodálkozzunk, hogy sokan nem tudják mindezt felfogni, pl. még azok a nagy történészek sem, akik szerint Szent Imre nem volt szűz, de a róla szóló írásba a papok beoptáltak volna az akkor már a cölibátusra kötelezett világi papság életformáját... Sokan nem tudják felfogni, de mindez nem változtat a tényeken.

De miért kérte ezt Isten Szent Imrétől? – Azért, hogy jel legyen. Szó sincs arról, hogy a házasságot nem értékelte eléggé. De egy sajátos hívásról van szó: arról, hogy Krisztusért hagyjon el mindent, minden földi jót és teljes odaadással csak Istent válassza.

Nincs példa a keresztény fejedelmek soraiban arra, hogy mind az apa, mind a fia szentté van avatva, Szent Istvánt és Szent Imrét kivéve szentté avatott apára és szentté avatott fiúra. És tudjuk, hogy Szent István felesége, Szent Imre anyját, Gizellát is pápai engedéllyel boldogként tiszteli néhány egyházmegye. Nem tartom

kizártnak, hogy valamikor Boldog Gizellát formálisan is boldoggá avassa a pápa.

* * *

A szentek tiszteletére és közbenjárására vonatkozó tanítás

Be is fejezhetném, ha minden rendben volna ezzel kapcsolatban a mai Egyházban.

A szentek tiszteletét még a protestánsok sem merték megkérdőjelezni, mert a történelem tanúsága szerint éppen szent Polikárp vértanú aktáiból derül ki, hogy vértanúsága után mindjárt szentként tisztelték. És ez úgy Kr. u. 156 körül történt. De azt már megkérdőjelezték a protestánsok, amit már Origenész († 253) tanított, hogy a szentek közben tudnak járni értünk.

Szent Bernátot († 1153) idézem: „Nagyon is szükségünk van a szentek közbenjárására, hogy amit saját erőnkkel el nem érhetünk, azt közbenjárásukra Isten ajándékba adj meg nekünk.” (Sermo 2, Ed.crit. V, 364-368).

A Tridenti Zsinat 1562. szeptember 17-én ünnepélyes formában volt kénytelen kijelenteni a protestánsok ellen: „Ha valaki azt állítaná, hogy csalás a szentek tiszteletére misét bemutatni, és imádkozni, hogy elnyerjük közbenjárásukat Istennél, legyen kiközösítve. (Fila n. 1755),

És a Tridenti Zsinat Hitvallásában a következők állnak: „Állhatatosan igaznak tartom, hogy a Krisztussal együtt uralkodó szenteket tisztelni kell és segítségüket kérni, ők pedig felajánlják imáikat értünk...”

Nem egy híres, magát katolikusnak valló teológus elveti ezt a tanítást, mondván, hogy nehezen érhető, „problematis” . Ám azért, mert egy teológus valamit nem ért meg, attól még nagyon igaz lehet. Visszaél a papi hivatalával az, aki tévtanokat hirdet, de az is, aki a szentek közbenjárásáról szóló tanítást (sőt sokszor a szentek tiszteletéről szóló tanítást is) egyszerűen kihagyja egy-egy dogmatikából.

Persze, hogy óvakodni kell minden túlzástól, és helyesen kell értelmezni, amikor Paduában Szent Antalt egyszerűen „Il Santo”-nak nevezik, „a szent”-nek. Mert csak Isten a Szent, szentjeink csak az isteni természet részesei („divinae consortes naturae”: 2 Péter 1,4), de ha tagadjuk a szentek közbenjárásának értelmét, akkor még az Üdvözlőgy, Máriának sincs értelme...

A II. Vatikáni Zsinat is tanítja, hogy a „szentek Isten sokrendbeli kegyelmével eljutottak a tökéletességre, már elnyerték az örök üdvösséget és értünk közbenjárnak”.

A szentek Isten emberei, Isten barátai.

Szent Bernát fogalmazása azért teljesebb: „A szentek dicsőségére vágyunk teljes igyekezettel és biztos reménnyel. Hogy pedig remélhessünk ebben, és erre a nagy boldogságra törekedni is merjünk, nagyon is szükségünk van a szentek közbenjárására, hogy amit saját erőnkkel el nem érhetünk, azt közbenjárásukra – így Szent Imre közbenjárására is – Isten adj meg nekünk.”

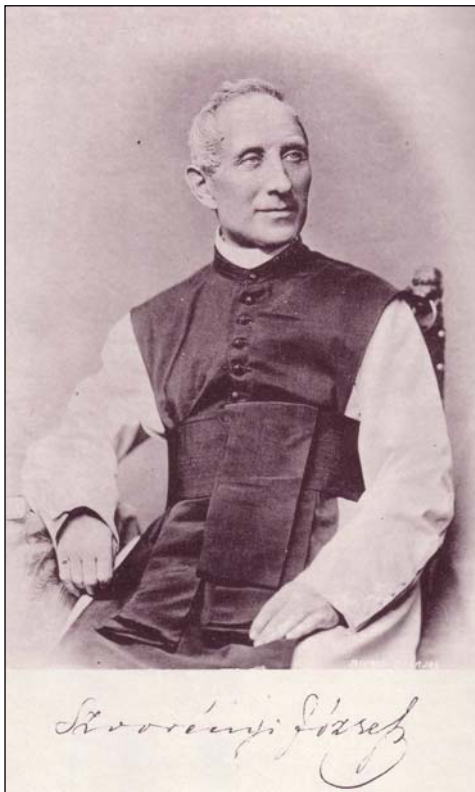
***Minden öreg és fiatal ciszterci diáknak
boldog új esztendőket kívánunk!***

Dr. Palos Bernardin: Rendtörténeti feljegyzések

Bernardin atya kéziratban fennmaradt írásának közlését folytatjuk az egri gimnáziumunkban működött tanárainkról. *Szvorényi Józsefről* már nem lehetnek emlékeink, de neve mindnyájunk számára ismerős volt. Eger városa utcát is nevezett el róla. Az iskola előcsarnokába lépve pedig mindennap tisztelegve mentünk el 1910-ben elhelyezett márványtáblája, és ezzel „közös koszorúba fonva” az I. világháborús hősi halottaink 1922-ben leleplezett emléktáblája előtt. Az áthelyezett emléktábláját ma is láthatjuk iskolánkban.

* * *

SZVORÉNYI JÓZSEF (1816 – 1892)

A borsodmegyei Sátán született 1816. július 5-én, gyökeres magyar családból. Édesapja kántortanító volt. Szvorényi a szorgalmas, mélységesen vallásos, művészetkedvelő szülőktől ugyanazt kapta örökségül, mint palóc fajtájától: katolikus meggyőződését, magyarságát, tudománysohajtát és esztéta-hajlamát.

Benne Rendünknek olyan tagjára pillantunk fel legendás tisztelettel, akinek alakján, munkásságán keresztül a Herder-i nemzethalál meredélyeiről az életbe, a romantika éteri magasságaiba, a nemzeti dicsőség vörösmartyas ormaira felkapaszkodó magyarság magához emelte a Ciszterci Rendet is. Mily boldog büszkeség tudni azt, hogy a nemzet 19. századi újjászületésében, a nemzeti öntudat megerősítésében, a magyar nyelv kiművelésében része volt Szvorényinak, s általa Rendünknek is. Mert lám, már az eminens egri gimnazista a magyar nyelvért és a nemzeti poézisért lángoló barátaival együtt búvárolta az Aurórárt és a Kritikai lapokat, és elmerülve Kisfaludy Regéiben, fel-fel sikolt, mint Kazinczy Báróczi olvasása közben. Csak a magyar művelődéstörténet és irodalom egy szakaszát láthat-

juk abban az ambíciójában, amivel reszketve várja, hogy „jönnek ki” – mint ekkor mondták – egymás után versei a Honművészetben és Gyarmathy János Anastasiá-jában. S miközben a fiatal kispap verseket, románcokat, prózai elbeszéléseket ír, arról álmodik, hogy egyike lesz majd a költő apostoloknak, kiknek neve „örökké él”. S ettől kezdve élete végéig ott találjuk őt a század nagy íróinak és nyelvtudósainak baráti körében, Czuczor Gergely, Fáy András, Vörösmarty Mihály, Szemere Pál, Tárkányi Béla, Tompa Mihály, Toldy Ferenc, Kazinczy Gábor, Fogarasi János és Szarvas Gábor mellett. Velük együtt vonult be a nemzeti dicsőség Pantheonjába a ciszterci szerzetes, akiben a nemzeti Géniusz romantikus lángolása nemcsak asszimilálta a barokk Heinrichau magyar települését, hanem örökre lefoglalta magának a magyar ciszterci lelket. Valóban ez Szvorényi József életének és működésének rendtörténeti jelentősége.

Tipikusan század eleji jegy Szvorényi József egyéniségén, hogy valami széchenyies kitarulkozással vágyik világot látni. Persze a világ ő számára nem a „nagyvilág”, csupán Bécs és Alsó-Ausztria, mégis egyik ilyen útjának köszönheti őt Rendünk is. 1837-ben ugyanis néhány kispap társaságával Ausztriából hazatérve bebarangolják a dunántúli városokat, és Zircre is eljutnak. Itt érlelődik meg Szvorényi elhatározása, hogy a Rendbe lép. 1838 őszén lesz novícius, és a következő évben már fehérvári tanár, akit ott szentelnek pappá 1840-ben.

Fehérvári tanár korában kezdi meg tudományos működését. Bár már a század közepén járunk, s a természettudományok diadalútja megkezdődött, mégis a tudomány fogalma változatlanul a romantikus tudományselemlét nyomait viseli. Ezért a „tudomány” még mindig főleg a nyelvtudományt és a történelemtudományt jelöli. A fiatal szerzetestanárt is efelé vitték hajlamai és érdeklődése. Mert már papnövendékkorában felkeltette figyelmét az anyai palóc és a tiszai szőejtés közti különbség, s még jobban a dunántúliak ezektől elütő sajátossága. Ekkor ébredt fel benne a nyelvészkedő hajlam, amit a romantikus hazafiság, a népiesség iránt támadt érdeklődése és a nyelvújítási harcok hatása tudós szenvedéllyé érlelt lelkében. A Magyar Tudós Társaság 1843-ban meghirdetett pályázatára a fiatal és ismeretlen ciszterci *Magyar Ékesszó-kötés* című pályaművével felelt. Ezzel az ifjú „királyi tanító 1845-ben elnyerte a nagyjutalmat, s egycsapásra országos nevű tudóssá nőtt, akit Czuczor Gergely boldogan értesíti sikeréről, Schedel (Toldy Ferenc) sürgeti, hogy személyesen vegye át az Akadémia „közgyűlésén” a száz aranyat és az ezüst billikomot, Széchenyi

István pedig „szívest-örömost” értesíti, hogy művére való tekintettel őt a Magyar Tudós Társaság a nyelvtudományi osztály levelező tagjává választotta.

Mikor a szabadságharc után Egerbe kerül, ebben az irányban folytatja munkásságát. Itt először egy új rendszerű magyar nyelvtant akar kiadni, de mikor megtudja, hogy egri rendtársa, Ihász Gábor már készen van magyarnyelvtanával, „Ékesszólástan” címen kiadja „általános és alkalmazott stilisztikáját”, amely mint tankönyv az egész országban rendkívül népszerű volt, s 1877-ig nyolc kiadást ért meg. Ezt a könyvét irodalomtörténeti és nyelvtudományi művek, értekezések sora követi.

Nyelvtudományi és tankönyvíró tevékenysége mellett megírja Vitkovits Mihály életrajzát, kiadja munkáit, és a Kisfaludy Társaság megbízásából kritikai kiadást rendez sajtó alá Szemere Pál műveiből. Közben „bölcseleti leveleket” ír a folyóiratokba, Romvay néven verseket és elbeszéléseket szépirodalmi lapokba, elkészül egy terjedelmes görög-római irodalomtörténete, foglalkozik rendtörténettel, és 1853-ban megszerkeszti imádságoskönyvét *Egyházi énekek és imák...* címmel.

Ám Szvorényit a nyelvészet, irodalom és esztétika területről az élet egy másik irányba is átlendítette. 1866-ban Juhász Norbert utódaiként az egri főgimnázium igazgatója, majd két év múlva a konvent perjele lesz. Ekkor lángol fel pedagógiai érdeklődése és iskolaszervezői tehetsége. Az Organisations Entwurf után vagyunk, a kiegyezés küszöbén, amikor lehetővé vált a magyar iskola vezetőegyeniségei részére is önálló kezdemény az oktatásban és a nevelésben.

Szvorényit, a nevelőt, maradandó alkotások jellemzik. Előszöris megszilárdítja és továbbfejleszti a Juhász-féle hagyományokat, amelyek napjainkig alapjául szolgálnak az egri iskola komoly munkát és fegyelmet megkövetelő légkörének és a korszerű nevelés kérdései iránt mutatkozó érdeklődésének. Különösen sokat fáradozott az iskolai testnevelés, ének- és zenetanítás érdekében és a felnőttek oktatásának ügyében, ami iránt a század hetvenes éveiben jelentkezett az első igény. A főgimnázium tanári testülete Szvorényi kezdeményezésére mind az iparos és földművelő, mind az értelmiségi közönség részére rendszeresítette az ún. liceális esti előadásokat, amelyek intézménye az egri iskolánkban egészen a 1930-as évekig virágzott. Ezen előadásokból ő maga is alaposan kivette a részét a magyar nyelvtudomány és költészet körébe vágó számos népszerű felolvasásával. Itt kezdődött a szélesebbkörű, az iskola falain túlsugárzó hatása az egri közönségre.

Szvorényi értett hozzá, hogy ezt az alkalomszerű hatást tervszerű, a város egész szülői társadalmát egyéniségének

sugárzásába bekapcsoló szellemi ráhatássá mélyítse. Mivel úgy találta, hogy az iskolai nevelés céljainak és eszményeinek elsősorban a növendékek környezetét, a szülői otthont kell megnyerni, meghonosított egy kezdeményt, amit ma „szülők iskolájának” neveznénk. Azok az előadások, amelyeket 1878 óta rendszeresen tartott a szülők részére, – különös tekintettel az édesanyákra –, nemcsak a főgimnázium Értesítőiben, hanem „Gyakorlati tanácsok” címen könyvalakban is megjelentek. Aki ma ezeket a tanulmányokat átolvassa, meglepetéssel állapíthatja meg írójuk gondolkodásának, nevelői felfogásának olyan gyökeres eredetiségét, amely megnyilatkozásait nemcsak korszerűekké, hanem alapjaiban is állandó érvényűekké teszi. Az ideál, amely előtte áll: a vallásos, szigorú erkölcsű, értelmes és egészséges ember. – Ez a nemes embereszmény rávilágít az ő egyéniségére is, a szerény, finomlelkű, imádságos, magát munkában felörlő szerzetes tanár alakjára. Életének mottója: „Csak addig élünk igazán, ameddig a közjóra munkálkodni bírunk.” De ez a puritán élet-elv nemcsak abban a fennkölt etikai rigorizmusban gyökerezik, amely tetteit haláláig irányítja, hanem sokkal mélyebben.

Mert volt egy másik, férfias szégyenlőséggel rejtegetett Szvorényi-arc is. Ennek az arcnak a vonásait olyan adalékok adják, mint szigorú egyháziassága, Bartakovics érsekhez fűződő barátsága, az a jellemző tény, hogy Szmrecsányi püspök őt választotta gyóntatójának, az a feladat, amellyel őt 1848-ban a püspöki kar a teológiai oktatás korszerű rendezésének, hitoktatás módjának és általában egy katolikus kultúrpolitikának a kérdéseiben megbízta, az az elmélyülés, ahogyan imádságait és szentmiséit végezte, az a mód, ahogyan a halálára készült, – s végül lángoló Mária-tisztelete. Mindez azt mutatja, hogy Szvorényi József élete elszakíthatatlan erővel s egyszersmind tiszteletreméltó alázattal és egyszerűséggel kapcsolódott a természetfölötti világba, kegyelembe, az Úristenbe.

Mikor utolsó órájában, rendi testvéreitől körülveve, az aggódó tanítvány, Kassuba Domokos ezt kérdezte tőle: „Talán sokan is vagyunk és rontjuk a levegőt?” – szelíden mosolyogva felelt: „Barátom, a szeretet nem ront soha semmit.”

Ha soha egyebet nem tett, nem írt, nem mondott volna, – ezért az egy mondatáért is megérdemli, hogy mindvégig megőrizzük emlékezetét.

Meghalt Egerben, 1892. december 11-én. A konvent templomában, a kriptában pihen.

* * *

Szvorényi Józsefről közölt íráshoz kapcsolódik **dr. Törő Béla** 1946-ban végzett diáktársunk levele. Mint írja: „1943 körül jártam be mint ministráns a sátaí plébániára és fedeztem fel, hogy Szvorényi János József, aki 1949–1892 között az egri ciszterci gimnáziumban tanárkodott és 26 éven át volt igazgató – szülőfalumban, Sátán született... Mostanában kértem meg Barta Gábor sátaí kántor és hitoktató urat – most nincs pap Sátán, és az egyházközségi feladatokat ő látja el –, hogy emlékeimet erősítse meg az anyakönyvi adatok alapján. Mellékelem az általa küldött adatokat:

Szvorényi Ferenc 22 éves, sátaí születésű, kántor-tanító
Koós Judita 16 éves, Szent-Márton-i születésű

Gyermekeik:

1. József 1812. január 3.
2. János 1814. február 23.
3. János 1816. július 5.
4. Mária 1819. márc 17.

házasságot kötött 1811. február 19-én, Apátfalván

5. Julianna 1821. december 7.
6. Barbara 1824. május 7.
7. József 1826. január 29.

Húsvéti Sándor:

EGY HAJDANI MINISTRÁNS EMLÉKEZIK...

Húsvéti Sándor Kanadában élő diáktársunk emlékeztetéseinek első részét a *Veni Sancte*-i számunkban olvashattuk. A folytatásban további tanáraink „sekrestyés” képe jelenik meg előttünk, akik iránt a szerető tisztelet érződik ki a sorokból. Reméljük, hogy a visszaemlékezések még folytatódnak.

Károly (Peszszér) Asztrik atya (1895–1958) szelíd, szerény miséző volt és engem nem is tanított, tehát nem kellett retorzióktól tartanom; mégis mikor megindultam előtte a mellékoltár felé a misekönyvet és az olvasó gyertyát hordva, nem kis szorongás fogott el, vajon hogyan fogjuk átélni a mai szertartást.

Sokszor alig értünk a Kyrie-ig, már észrevettem, hogy a szeme könnybe lábad, ornyílásai kitépődnek, mély lélegzetet vesz, ekkor már tudtam, hogy ma sem kerüljük el a vízszatéró elemi csapást. Hatalmas erővel tört ki belőle az első tüsszentés, kioltva a gyertya lángját. Ezután egy egész sorozat hasonló kirobbanás következett, időnként megszámláltam 25–40 tüsszentést is. Károly tanár úr nem tudta a misét folytatni addig, amíg a roham nem csillapodott. Szalay Gábor után ő volt a második, aki a legtöbb zsebkendőt használta. Ma már tudom, hogy szegény tanár úr súlyos légúti allergiában szenvedett. Abban az időben azonban az orvostudomány nem sok segítséget tudott nyújtani hasonló esetekben; allergia teszteket nem végeztek, deszenzitiváló injekciók, hatásos anti-histamin gyógyszerek még felfedezésre vártak. Annyit sejtettünk, hogy valami légutakba kerülő irritáló anyag váltja ki a tüneteket, ezért megpróbáltuk kiküszöbölni. Mielőtt kivonultunk az oltárhoz, az erős illatú virágokat (pl. liliumot) egy másik oltárhoz vittem át. Előfordult, hogy már a felajánlást is átvészeltük, már-már reménykedni kezdtem, de hirtelen –bingo! – elemi erővel robbant ki ismét a hatalmas tüsszentés, amelyet a szokásos sorozat követett, teljesen kimerítve áldozatát. Orvosi pályám alatt láttam betegeket, akiknél a tüsszentéssel járó hirtelen nyomásemelkedés bevezést okozott az agyban vagy a szemben a látóhártya (retina) szakadt be. A tüsszentéses roham hangjelensége zavarta a templom áhítatos csendjét. Szegény tanár urat száműztük a bejáráshoz közel fekvő bal oldali mellékoltárhoz, onnan inkább kifelé terjedt a hangorkán. Nem tudom, megszabadult-e Asztrik atya a rendkívül kellemetlen megpróbáltatástól; érettségünk után többé nem láttam.

* * *

Mikor **Erdélyi Guidó** (1893–1984), történelem és földrajztanárunk belépett a sekrestyébe, mindannyian igyekeztünk elfoglaltnak látszani, nehogy észbe jusson évszámokat kérdezgetni. Kedvenc szórakozása volt kis papírszeletekre írott történelmi évszámokat kalapból, sapkából kihúztatni; a szerencsétlen tanárnak meg kellett mondania, milyen fontos esemény történt pl. 1514-ben, melyik király uralkodott abban az évben, stb. Erdélyi tanár úr rendkívül büszke volt arra, hogy évek múlva is, mikor jubileumi érettségi találkozókra meghívták, a volt tanítványok jelentős többsége még mindig helyes választ adott a kihúzott évszámokra. Nem

csoda, jó módszerei voltak mind a hazai, mind a világtörténelem fontosabb mérföldköveinek megjegyzésére. A tanárkönyvet ceruzával kijelöltette velünk, a kevésbé fontos részleteket kihagyta. Közben ügyelt arra is, milyen állapotban vannak az iskolától átvett könyvek, ugyanis ő volt a könyvkölcsönző felügyelője. Ha nem voltak bekötve az előírt lila csomagolópapírba, a címke nem volt tiszta és olvasható, jaj volt az illető tanulónak. Erdélyi tanár úr jó példát mutatott a rendhez és tisztasághoz, mindig kínosan tiszta reverendában, jól ápoltan, gondosan lesimitott hajjal jelent meg a reggeli miséhez, enyhe naftalinszagot árasztva maga körül. Féltette és gondosan rendbe tartotta ruhatárát, tudván, hogy a molylepkék előszeretettel rágnak lyukakat a finom belgiumi gyapjuszövetbe. A lyuk szót egyébként furcsán ejtette, többször fejtegette előttünk a *j* és *ly* közötti különbséget, és az ország egyes tájain, különösen a Dunántúlon kialakult tájszólást. Példának hozta az ólomgolyó szót, állította, hogy egyes helyeken ez *ójomgoló*-nak hangzik. Sokat derültünk ezen a furcsaságokon.

A tanár úr megkövetelte a lelkiismeretes munkát, a tananyag lényegének elsajátítását, és nem tűrt el hanyagságot, készületlenséget. Szigorúan, de igazságosan osztályozott. A merev, szigorú álarc mögött azonban jó adag humorérzék rejtőzött. Eles megfigyelőképességgel figurázta ki egyik-másik osztálytársunk megjelenését, különleges ismertetőjeleit. Az egyik társunkat elnevezte *Molotov*-nak; az illető fejformája valóban kísértetiesen hasonlított a híres (vagy hírhedt?) szovjet külügyi-népbiztoséhoz. Egy másik a „bölc” nevet kapta, mert mindig kiválasztotta azt a témát, amelyhez értett és jól időzítve jelentkezett felelésre. Nem tudom, valaha is megtudta-e Erdélyi tanár úr, hogy háta mögött elkeresztelték Cupidonnak, valószínűleg a hasonló hangzás miatt. Nem hiszem, hogy a pajkosan a szerelmesek szívébe nyilakat lövöldöző római isten-gyermek képe illett volna rá.

Erdélyi tanár úr időnként megkért, hogy segítsék a szobáját rendbe tenni. Vele közös erővel megszabadítottuk a polcokat, fiókokat a fölösleges kacatoktól; a könyveket átrendeztük, a ruhatárát felfrissítettük. Mindig megjutalmazott a szívességekért. Kaptam tőle egy gyönyörű bördíszműbe kötött naplót, amit egész családnak a fontosabb adatok feljegyzésére használt, sokáig őrizgettük. Egy másik alkalommal egy tintatartót adott, fekete márvány alapon két, kristályba metszett tartállyal a kék és a piros tinta számára. Még most is megvan családnak féltve őrzött emléktárgyai között. Úgy tudom, nemsokára a mi osztályunk érettségije után Erdélyi tanár úr Pécsre került egyetemi kollégium igazgatójaként. A kommunista hatalomátvétel kezdetén éles, nyilvános kritikával támadták vezetési módszerei miatt, pedig ha valaki, ő igazán vezetésre termett egyéniséggel rendelkezett. Később egyre durvább módon üldözték, talán ő is több rendtársa sorsára jutott és börtönbe került, de ebben nem vagyok biztos.

Erdélyi Guidó a súlyos megpróbáltatások ellenére magas kotr ért meg. Valószínű, hogy a kommunista hatalomátvétel évszámát igyekezett elfelejteni, nem tudok senkiről, akit ez iránt kérdezett volna.

Dr. Révész Amadé (1888–1962), a francia nyelv tanára volt, az utolsó három évben próbált belénk önteni valamit a gallok kultúrájából, sajnos nem sok eredménnyel. Csendes, szelíd egyéniségével nem volt összeegyeztethető a szigorú fegyelem fenntartása, inkább elnézésre mint büntetésre mutatott hajlandóságot. Sajnos visszaéltünk jóságával. Pedig igyekezett felkelteni érdeklődésünket a francia irodalom iránt is, de Corneille és Racine poros szindarabjai, Voltaire írásai, sőt Molière vígjátékai sem tudtak belőlünk sok tanulni vágyást kicsiholni. Az a néhány osztálytársunk, akik még egy kissé lelkesedtek a francia irodalomért, inkább Villon költészetét ízelgették, leginkább Faludy pikáns átköltésében, vagy a három *enfant terrible*, Baudelaire, Verlain és Rimbaud verseit böngésztek, ezek azonban nem voltak összeegyeztethetők egy katolikus intézmény morális elveivel. Így aztán a legtöbb tanuló francia tudása olyan alacsony szinten rekedt meg, hogy valószínűleg éhesen maradtak volna egy párizsi bisztróban.

Révész tanár úr óráin egy állandó morajlás uralkodott a tanteremben, a halk beszélgetés témája teljesen különbözött a tananyagtól. Időnként a tanár úr feltette a kérdést: „ki dörmög” – a felelet kórusban jött: „a kályha dörmög”; erre ő: „beírjuk az osztálykönyvbe: le poêle grommele”.

A dolgozatírás alkalmat adott egy széleskörű, leleményes munkamegosztásra: akinek franciatudása az átlagnál magasabb szinten állt, indigóval sokszorosította a szöveget, a papírokat kis gombóccá összegyúrva a padok alatt néhány irányban szétgurította. Viszonzásul hasonló segítségre számíthatott matematikában jártasabb osztálytársaktól. Így aztán előfordult, hogy a dolgozatfüzetek kiosztásakor jó néhányan piros tintával írott megjegyzést találtak az osztályzat mellett: „Voir la composition de monsieur Husvétí”.

Volt azonban Révész tanár úrnak egy több sikert elért vállalkozása is. Néhányszor osztálykirándulást szervezett a közeli erdőbe. Elkápráztatott bennünket botanikai ismeretével, minden vadvirágot, növényt ismert, idézte a latin nevüket is. Több növényt gyűjtetett velünk; eleinte nem tudtuk mire vélni, mi célból, de a kirándulás végén elárulta, ezek a növények gyógyító hatással bírnak, és ő alkoholos lepárlással likórt készít belőlük. Hivatkozott a karthauzi szerzetesek példájára, akiknek zöld színű, kellemes aromájú likőrjét volt alkalmunk megízlelni, több lányos háznál ezzel kínáltak a húsvéti locsolkodások idején. Egyszer Révész tanár úr meg is kóstoltatott velem egy gyűszűnyit a nedűből. Kellemes ital volt, hasonló az Unicumhoz vagy az Alpenbitterhez. Az efféle italok gyomorkeserűként kerültek forgalomba, étvágygerjesztőnek vagy gyomorrontás utáni elixírnak használták.

Egyszer a tanár úr szobájában több helyen szétszórva levezetőlappal nagyságú kottákat láttam, a sorok között verses szöveggel. Segítettem összeszedni a lapokat. Révész tanár úr kissé zavartan magyarázta: „szabad időben időnként magyar nótákat szerzek”. Íme, egy újabb oldaláról ismertem meg. A szöveg természetesen nem az érzéki szerelemről szólt, mint a legtöbb magyar nótáé, inkább a természet és az emberi élet szépségeit, ártatlan örömeit fejezte ki. Ezeknek a nótáknak a színvonalát nem igen lehetett a Dankó Pistához mérni, de nem maradtak el a nagy többség átlagos nivójától.

Révész Amadé liberális gondolkodású egyén volt, tanári filozófiája az lehetett, hogy adjunk meg minden lehetőséget

a tanítványnak, de ne kényszerítsük őket semmire, amit ők maguk nem igényelnek.

Ő volt a jól felszerelt tanári könyvtár igazgatója. Kivételes esetekben a tanulóknak is kölcsönzött könyveket. Egyszer félénken megkörménykeztem: „sokat olvastam Maeterlinck híres könyvéről, a természetek életéről. Arról is tudok, hogy egyházi körökben elítélték a művet a világ teremtésének materiális interpretációja miatt. Szeretnék meggyőződni, mi igaz ezekből a nézetekből”. „Szerintem a mű kritikusai elvetették a sulykot – mondotta a tanár úr. – Úgy gondolom, semmi sincs a könyvben, ami a hitünkre káros lehet, – sőt lehet úgy értelmezni, mint a teremtés csodálatos eredményeink ünneplését. De dönts el magad; kiviheted a könyvet”.

A ministránsoknak nem sok gondjuk volt Révész tanár úr szolgálatában. Minden segítséget hálásan vett, megköszönt; a szertartást egyszerűen, de kellő áhítattal és odaadással végezte.

Nem jött, hanem *berobbant* a sekrestyébe **dr. Ágoston Julián** és fergegként vonult át az öltözőkódás helyére. A lassú ritmust nem ismerte, ugyancsak pattognunk kellett körülötte: elő gyorsan a kehellyel, ostyát elhelyezni a paténába. Az albát még csak a fején húztuk át, de már a cingulust készült megkötni. Mindezt vidám jókedvvel, vitális lendülettel. Gyors miséző volt, a halottak napján engedélyezett három, egymást követő szertartást is rekordidő alatt fejezte be. Hallottam olyan megjegyzést, hogy összecsapja a szentmisét. Elszorult szívvel kezdtem figyelni, hátha igaz a vád. Hamarosan rájöttem azonban, hogy a látszat csal, szó sincs arról, hogy ezt a mindennapos áldozatot unalmasnak, kényelmetlennek érezvén hamar le akarta volna rázni a feladatok listájáról. A gyorsaság titka a maximális koncentrációban rejtett, amellyel Ágoston Julián általában minden ténykedését megközelítette. Ahogyan a művész egy sikeres alkotásánál igyekszik lefargarja a cikornyákat, a meghatározó lényegre összpontosít és lankadatlan figyelemmel tarja fenn az inspiráció adta feszültséget, úgy Ágoston tanár úr is képes volt gyorsan elérni az áhítat kellő szintjét és azt a mise végéig fenntartani. Kifinomult szövegmondása gördülékenyebbé tette a latin dictiót.

Julián atya csak néhány helyettesítés erejéig vett részt osztályunk oktatásában. Mint ministráns, gyakrabban érintkezhettem vele. Egyéniségének egyik legjellemzőbb tulajdonsága az *intenzitás* volt. Minden pezsgett, lángolt körülötte. Nem valószínű, hogy valaki is jobban közelítette volna meg a Szent Bernát-i eszményt: „Ardere et lucere”. Benne az értelem és az érzelem fáklyája lobogott, mely erős fényvel világította meg a kiválasztott utat. Mint a fényforrás felé ellenállhatatlanul vonzó lepkeket, sokakat megigézett a belőle áradó ragyogás. Több tanítványáról tudok, akik az ő példáját követve választottak életpályát.

Szeretetének izzása nemcsak vallásosságában nyilvánult meg: hazafiságát, a magyarság iránti feltétel nélküli odaadását is hevítette. Jó értelemben vett nacionalizmusa biztos érzékkel választotta ki a magyar kultúra igazi értékeit, ezeket nagy lelkesedéssel igyekezett a következő nemzedékbe oltani tanári munkájával. A tiszta forrásból származó népdalok, Bartók Béla és Kodály Zoltán művei szerves részét képezték a magyar irodalom ismertetésének.

Egyik helyettesítési óráján pillanatok alatt meghatározta, kinek hangja alto, bariton vagy tenor, és betanította velünk Kodály: Psalmus Hungaricus művének „Mikoron Dávid nagy búsulában...” c. részletét. Máskor Ady Endre verseit elemezte, kissé rekedt, de mélyen zengő hangján hátborzongató gyönyörűséggel szavalta nekünk:

Góg és Magóg fia vagyok én,
Hiába döngetek kaput, falat
S mégis megkérdem tőletek:
Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?

Templomi prédikációi eseményszámba mentek; hölgyek legszebb öltözetükben jelentek meg az úgynevezett szagos miséken, a szónokból kisugárzó szellemi elegancia a külsőségekben is méltó hallgatóságot kívánt.

Rágondolni is rossz, Ágoston Julián fénylő szelleme mit szenvedhetett, mikor méltatlanul félreállították tanári munkájától és a magyarságtól idegen eszmevilágban, elnyomó rendszerben kellett tengetnie életének hátralévő éveit. Eltáposva, a fenyegető megsemmisítés ellenére sem tört meg. Ezért vált ő és az eszme, amit képviselt, halhatatlanná.

„Pista, te ugye Laci vagy?” – ez a híressé vált mondás hit- és erkölcs tanárunk **Szabó Tihamér** (1894–1979) szájából hangzott el, nem is egyszer, csak a keresztnévek változhattak. Igazán szerette tanítványait; vezetékneven szólítást túlságosan hidegnek, hivatalosnak tartotta. Sajnos a keresztnévekkel pedig időnként megrézfalta az emlékezete. Megmosolyogtuk, mint nyelvbotlást, de senkinek nem jutott eszébe, hogy tiszteletlen gúnyolódásnak használja fel. Tihamér (sokszor csak „Tiha”) atya mindezek ellenére népszerűségnek örvendett. Lehetett volna jobban felkészülni óráira, különösen az ótestamentum történeteinek részleteiben a legtöbben eléggé hiányos tudásról tettek tanúbizonyságot. Szabó Tihamér tanár úr ilyenkor olyan mély szomorúságot mutatott, hogy tartós büntudatot keltett a felelőben.

Szentmiséi őszinte áhítat benyomását hagytak a résztvevőkben. Különös súlyt helyezett a májusi litániák látogatóságára, számon tartotta ki jelent meg, ki maradt távol ismételt. Nem kellett sok biztatás, ezek a késő délutáni szertartások a sok nyíló tavaszi virág színpompájával, orgonaillattal bensőséges hangulatot teremtettek; az igazi spirituális tartalmat azonban Tihamér atya prédikációi, és egyéni beszélgetései szolgáltatták. Rendkívül elmélyült Szűz Mária tisztelete kiterjedt az egész női nemre, a litániák nem csak az Istenanyát ünnepelték, hanem anyákat, nővéreket, házastársakat is. Szinte a középkori lovagiasság szelleme kelt életre. A sok kamaszkorban levő vagy a fiatal férfikor felé haladó tanuló társunk magatartását az ellenkező nemmel szemben döntően befolyásolta Tihamér atya csendes mozgalmában a korban, amikor sokak számára a nők csak játékszert, az ösztönök kielégítésének lehetőségét jelentették.

A tanár úr asthénias alkata érzékeny, gyenge ellenálló képességgel társult. Könnyen meghűlt, egy kisebb szél is torokgyulladás okozott, és meleg sál hordására kényszerítette elég gyakran. Mindezek ellenére Szabó Tihamér magas kort ért meg, túlélve sok robusztus alkattal megáldott tanártársát. Nem ő volt az egyetlen, aki hasonló élettartammal lepte meg az orvosi szemmel figyelő kortársát, pl. Erdélyi Guidó, Palos Bernardin, Hegyi Kapisztrán, stb. Annak elle-

nére, hogy ezek a szerzetesek igen sok üldözésnek, megpróbáltatásnak voltak kitéve és gyakorlatilag nem folytattak semmiféle testgyakorlatot, (eltételezve a lassú, rövid sétától az orgonásban a breviáriumot olvasva), a várható átlagos emberi élettartam határán túl is életben maradtak, sőt funkcionáltak.

Manapság sokat hangsúlyozzuk a helyes táplálkozást, a rendszeres testgyakorlást, de nem szentelünk elég figyelmet a spirituális egészség fenntartásának. Pedig ez lehetett a titka hosszú életüknek.

Csak néhány évvel volt idősebb nálunk és sajnos csak rövid ideig élvezhettük társaságát **dr. Ferenczy Csabá**-nak (1920–1999). A mi osztályunkat nem is tanította. Nem sokra emlékszem vele kapcsolatban; akik az énekkar vagy a zenekar tagjai voltak, jobban hívatva lennének jellemzésére.

Fiatalos energiával látott hozzá feladataihoz. Megszervezte, betanította, vezényelte a gimnázium legmerészebb zenei vállalkozását. Beethoven *Missa Solemnis*ének szólamai hangzottak el az orgona előtti kórusról. Az előadás valószínűleg a zenekar, kórus és a szólóénekesek képességének határán lebegett; a zenekar vékonyan szólott, az énekkar nagyobb hangerőt kívánt, de alapjában véve nem lehetett az előadást elmarasztalni, tiszteletreméltó teljesítmény volt.

Ferenczy Csaba ösztönösen megérezte, hogy közvetlenül a háború befejezése után, mikor az élet kezdett visszatérni látszólag megszokott mederbe, a kommunista hatalom-átvétel még nem történt meg, de már mutatkoztak előjelei, az ifjúság nagy világnézeti veszélybe került. Még mielőtt a romboló erők hatása alá került volna, megpróbálta menteni az ifjúságot a keresztény erkölcsi felfogás számára. Tudta, hogy a jóság, Istenbe vetett hit, az erényes élet hagyományos hangoztatásával aligha érhet célt, az ifjúságot a saját érdeklődésének irányából kell megközelíteni. Egerben működött egy Katolikus Legényegylet nevű szervezet, amely némi sikereket tudott felmutatni különösen a munkás ifjúság nevelése, szórakoztatása terén. Rögtön a háború után már ebbe is kezdtek beépülni a megszálló hatalommal együttműködő elemek. Ferenczy az izléses szórakoztatással próbálta maga mellé állítani a fiatalokat. Zongorajátékkal lépett fel, majd tánczenekarral működött együtt, hol a dob, hol a zongorát kezelve. A műsorban népszerű, könnyű, de izlésben és erkölcsi téren kifogástalan számok szerepeltek. Fellépéseit mindig papi egyenruhában végezte, ezzel is demonstrálva, hogy a keresztény élet alapelveivel nagyon is összefér a napi munkával megérdemelt színvonalas szórakozás. Ebben a szellemben magam is részt vettem a kulturális délutánok műsorában főleg irodalmi munkáim felolvasásával. Hamarosan megindult azonban az ellenpropaganda, a hatalom-átvételre készülő hangadók a klerikális befolyást kifogásolták. Ferenczy Csaba zongorajátékát megtapsolták, reverendáját azonban nem voltak hajlandók eltűnni a színpadon. Eleinte még a Villon-fordításaimat is tetszéssel fogadták, később akármit is adtam elő, egyszerűen kiröhögtek. Mindketten belekerültünk a kommunista módszerek egymást követő fázisaiba: neveltségessé tétel, – kritika, esetleg önkritika, –osztályellenségé nyilvánítás, – üldözés, – megsemmisítés.

Azt hiszem, a fiaskó ellenére egyikünk sem bánta meg, amit megkísérelt, – legalább mi megpróbáltuk.

EGY TANULMÁNYÚT KEZDETE (1950) – V. rész

Folytatjuk Nagy Menyhért Mózses atya írását huszonegy ciszterci 1950. szeptemberi menekülésének történetéről. Az első négy részét előző számainkban közöltük.

Nem volt szállás számunkra

Menjünk Stamsba! – mert az ciszterci monostor. – Ez teljesen logikusnak hangzott. Igen ám, de Stamsba csak fél tizenkettőkor indul a vonat, s az út oda egy óras volt. Hogyan fogadnak majd ott, ha éjfél után érkezünk? S nem lehetett volna telefonálni? Nem tudom.

Lassan visszabaktattunk az állomásra, remélvén, hogy lesz annyi pénzünk amennyivel mindenkinek egy zsemle tudunk venni vacsorára. Azzal vigasztaltuk egymást, hogy Stamsban otthonra találunk.

Az állomás melletti kis ivóban kötöttünk ki. Libasorban vonultunk be. Az éneket az asztalok körül dülöngő részek szolgáltatták. Az asztalokon üres sörös kancsók hevertek, itt-ott cigarettavégek úsztak a kiöntött sörben. Különben a „vendéglőben” a füstöt és a büzt vágni lehetett volna. Ennél elegánsabb helyet is találhattunk volna, gondoltam magamban, de nem hiszem, hogy pénzünk többre tellett volna. Mi is asztalhoz ültünk, elfogyasztottuk a zsemlyéből álló vacsoránkat, amihez kaptunk fejeként egy pohár sört is. A vacsora befejeztével visszamentünk az állomásra.

Fél tizenkettőkor személyvonatra ültünk Stams felé. Hanem ez a vicinális, nagy örömmre, néha annyira felgyorsult, hogy attól féltem, az egész kisiklik. De ugyanakkor minden öt percen belül, minden „bakterháznál” megállt. Végre, éjfél után félegykor megint „szárazföldön” jártunk, mondogattuk. Szombati nap volt: szeptember 9-ét írunk. Így én is jubilálhattam az egyhetes utazással, amely 3-án, vasárnap reggel kezdődött, amikor Kunszentmártonba indultam, s befejeződött szombaton reggel egy óra körül, amikor megérkeztünk a stamsi monostorba.

A stamsi monostor küszöbén

Mint „éjféli” szellemek jelentünk meg a monostor bejáratánál. Szegény portás, akit első álmából vertünk fel, nehezen képzelhette el, honnan szalajtottak ennyi „betörőt”? Vagy talán hirtelen felébredvén, „novícius jelölteket” látott bennünk? Hosszas magyarázkodás után sikerült vele megértetni, hogy az Apátúrral, vagy a Prior úrral szeretnénk beszélni, és hogy szállást kérünk. A végén, nehezen ugyan, de megértette, hogy menekültek vagyunk. Szükséges volt, hogy álmából teljesen felébredjen; hát persze, hogy megértette helyzetünket, hiszen ő is menekült volt: Szlovéniából, a Szticsna-i monostorból való volt. A kezdet kezdetén nagyon nehezen értette meg a mi tolmácsunkat is, mert egyikük sem tudott rendesen németül. Hanem amikor megértette kérésünket, az egyik sötét folyosón eltűnt, s kellemes meglepetésünkre, nagyon rövid percek után már jött is az örömteljes válasszal, hogy befogadnak!

„Honfoglalásunk” tehát sikerrel járt! Sokat nem kellett várunk, a szobákat kijelölték, mindenki kapott egy kényelmes ágyneműt, pokrócot, ágyneműt, s utána aludtunk mint a bunda, reggel nyolc óráig. Nyolckor hosszas keltegetés után tudtunk csak talpra állni.

A kételyek és a türelmetlenség hetei

Ezzel életünkben egy új szakasz kezdődött: egy új kezdet, amely mindenek ellenére, kellemes meglepetésként jött. A folytatása ellenben annál homályosabbnak tűnt: a végét senki sem merte volna elképzelni. Álmokat szőttünk, terveket kalapáltunk a semmiből, mindenünk hiányzott, de fiatalok voltunk

s előttünk állt a szabad világ. A napok és hetek multával, újabb és újabb álmok születtek meg agyunkban.

Stamsban, természetesen, nem sok időt szándékoztunk tölteni. Mít is lehetne Stamsban kezdeni szeptember közepén?! Róma már csak közhajításnyira van innen. Azt vártuk tehát, hogy valamilyen mesterséges útlevelemmel (*lieu de passport*), vagy szökéssel (miért ne!?) Rómában fogunk kikötni napok alatt. Meg voltunk győződve, hogy ügyünk mindenkinek (országoknak, a Vatikánnak, a Ciszterci Rendnek) legfontosabb szivügye lesz. Irodáról irodára, kézzől kézre adják ügyünket, hogy minél előbb meglegyenek papírjaink, igazolványaink, valamilyen útlevelem... Ezek és hasonló álmok után természetes, hogy a családások mindennaposak voltak.

Igen jellemző erre az első Innsbruckban tett látogatásunk és jelentkezésünk. Először négyen mentek be. Hazatérvén – egy egész napos távollét után – az egyik jobban le volt törve mint a másik.

Kíváncsiságból megkérdeztem az egyiktől, hogy mi okozta ezt a nagy „letörést”. Válaszában több volt a hümmögés, mint az igazi és érthető ráció. Az egészből annyit ki tudtam venni, hogy ebben a bürokrata világban a hivatalos személyek túlságosan kényelmesek, érzéketlenek és flegmák. A maga dolgát mindenki a legnagyobb lelkiismeretességgel elvégzi, de ő szabja meg az időt, s nem veszi tekintetbe, hogy szegény ügyfélnek már végsőkéig feszítette idegeit. Neki csak az ügy fontos? – az ügyfél nem sokat számít.

Úgy láttam, hogy még egy másik dolgot is tekintetbe kellett venni: az említett bürokrácia alkalmazottjai majdnem mind menekültek voltak, vagyis olyan személyek, akik a legszűkebb optimizmus és pesszimizmus változásaiban éltek. Néha elég volt egy jó hír („kacsa”), hogy a lehető szépet megálmodják, ismét otthon érezzék magukat, testvérek, rokonok és ismerősök között. De jött a másik hír, a rossz „kacsa”, amely pont az ellenkező hatást váltotta ki a lelkekben, mert nem könnyű örökös idegenségben, számkivetésben, emigrációban és reménytelenségben élni. A sors félelmetes nagy fenyegetés volt, hogy „talán soha többé nem láthatják meg elhagyott hazájukat, otthonukat”. A sors fenyegetése kísértés vagy átok?

A kedély és érzelmi világ eme ingadozása, természetesen az erkölcsökre is igen nyomasztó hatást gyakorol. Érzelmileg az ember megbénul. Már maga az a tény, hogy munkájukat csak ímmel-ámmal végezték, s minden kibúvót kihasználtak, hogy azt kényelmesen végezzék, egy bizonyos dekadenciára vallott. Egy bizonyos Jánosi, saját tapasztalatait összegezve azt mondta: „hogy az emigrációban az emberek mind megbolondulnak”. A megbolondulást, minden bizonnyal, ő sem vette a szó legszorosabb értelmében, de mégis igaza volt. A felnőtt ember nemzete keblén azt a helyet foglalja el amit a gyerek a család s főleg a szülők körében élvez. Válasszuk el a gyereket a megszokott családi körétől, vigyük el a harmadik szomszédba; egy-két óráig talán még jól is érzi magát, de mihelyt megszűnik körülötte az újdonság, figyelmét többé semmi sem tudja lekötöni, és mindent megtesz, hogy hazakerüljön.

Az emigrációban élő ember az út szélére került gyerek, aki mindenkinél jobban tudna sírni, s méltán, mert a földi javainak a legjobbját veszítette el, de szégyell könnyet ejteni, mert akik nem értik fájdalomának okát, kinevetik.

Egy szó mint száz, az emigráció az embereket türelmetlenné teszi: az emigrációban élő ember nem tudta elfogadni helyzetét. A türelmetlenség pedig ugyanakkor sok mindent elfeledtet, s így sok rossznak lesz a forrása, elsősorban a

szeretlenségnek. Ha Szent Tamás a huszadik században élne, több traktust szentelne a türelem népszerűsítésére. (Talán Xavéri Szent Ferenc is, mielőtt elhatározná, hogy Indiában hirdeti az evangéliumot, sokkal inkább prédikálna a türelemről Spanyolországban.) És ahogyan az irodákban nem találtunk türelemre, úgy bennünk is kihalt annak az erénye.

Pedig mindjárt az első napokban kiderült, hogy Stamsban is nagy szükségünk lesz türelemre. Az idő mintha felgyorsult volna; először csak a napok, utána a hetek is rohamosan múltak, mintha nem is vetek volna bennünket észre. Hiába szőttük az útiterveket, semmi sem történt. Az „IRO” (Nemzetközi Menekültügyi Szervezet) már mindenkit leigazolt ugyan, a francia hatóságok kihallgattak, már csak napok kérdése volt, s kezünkben lesz – úgy éreztük – minden szükséges okmány. Na nem egészen! mert még mindig nem volt „útlevelünk”.

De honnan tudtam volna, hogy útlevelet csak anyaország adhat? Más ország tehát nem adhatott! Mondták is, hogy még a „lieu de passport” megszerzése is nagyon sokáig fog tartani.

A sok kellemetlenség és bizonytalanság közepette, két kellemes eseményt is meg kell említenem. Az első Dózsa atyának a látogatása volt a mi kis emigráns körünkben! Amikor megérkeztünk Stamsba, ő éppen Párizsban töltötte nyárvégi szabadságát. Mihelyt meghallotta, hogy sikeresen megérkeztünk Stamsba, otthagytta Párizst, s hazajött Ausztriába – akkoriban Innsbruckban készült doktorátusra matematikából –, hogy segítsen rajtunk.

Megérkezése rám olyan kellemesen hatott, mint a várva-várt tavasz beköszöntése. Mindig jókedvű volt, humoros, s minden nemű segítségre mindig készen állt. Ha be kellett mennünk Innsbruckba, többé nem volt étkezési problémánk; ha tudta, hogy jövünk, mindent előre megrendelt; többé nem kellett az utcán csavarognunk, szobája mindig nyitva volt előttünk; ha hivatalokat kellett járni, volt, aki okosan nyitotta száját, s még okosabban tolmácsolt.

A másik nagy segítségünk Henrik atyánk volt, aki ugyan-csak szeptember végén érkezett meg – a Generális Káptalant végig kellett ülnie Rómában –, ami után minden percét nekünk szentelte. Kettőjük közül akár az egyik, akár a másik került a csoportunk közelébe, egészséges humoruk és jókedvük nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a számtalan emberfeletti nehézségeket sikeresen és egészségesen át tudtuk hidalni.

Különben Henrik volt az, aki a római helyzetet megértette velünk. Mi csak lassan tudtuk meg, hogy Rómában új Generális házat építenek. A káptalan pont akkor kezdte meg munkáját, amikor mi megérkeztünk Stamsba. A káptalan még a régi házban folyt le. Henrik hozta az üzenetet, hogy addig nem mehetünk Rómába, míg az új ház fel nem épül.

Mindennapi életünk Stamsban

Az elképzelt határátlépési lehetőségekről, hogy Rómába menjünk – ha kell, illegális módon is – le kellett mondanunk. Akármennyire készek voltunk is a Brennert gyalog megmászni, Róma nem volt hajlandó belemenni a mi terünkbe. Mi persze mindannyian azt hittük, hogy a határátlé-

pési praxisunkat kár volt paragon hagyni. De Stamsban kellett maradni. Hanem vigaszunk megint akadt: ha a római egyetemek csak október közepén kezdenek, szeptember közepén nem érdemes sietni, sem idegeskedni.

Mindjárt az első napokban rájöttünk, hogy Stamsban nem lehet unatkozni. A monostor gyümölcsöse tele volt almával, körtével, szilvával, s ennek a leszüretelése legalább még két hetet vesz igénybe. Közben, a természet törvénye szerint, szenzációs események is történhetnek, amelyek majd elfeledtetik a mindennap fölösleges gondjait.

Ami a monostori életet illeti, egyáltalán nem látszott kibírhatatlanak, sőt gyakran gondoltam arra, hogy Stamsban töltött napok és hetek, a szeretet iskoláját jelentették. Néha úgy éreztem magam mintha lelkigyakorlaton lettem volna. Nem tudtam, kinek csodáljam jobban szerető gondoskodását, az Apátét-e, a Priorét vagy a többi testvérekét.

Minden elképzelhető és lehető jóval igyekeztek ellátni. De ezentúl tapasztaltam azt az együttérzést is, amit csak az tud nyújtani, aki maga is megtapasztalhatta a saját bőrén a szenvedést és a menekülés fájdalmas következményeit. Stamsban a legtöbb szerzetes a szicsnai monostorból áttelepített, vagy száműzött szerzetes volt.

Nagyon kellemes érzés volt mindenki számára az apátnak a hazatérése. A Generális Káptalan őt is távol tartotta az első napokban. Kedvessége határtalanak látszott. Minden igyekezetében atyai gondoskodásának adott kifejezést, ami bennem a gyermeki lelkületnek a legeredetibb érzését váltotta ki. A nagy ciszterci család ilyen formát öltött és így mutatkozott be Stamsban. Ilyen körülmények között töltöttük napjainkat és heteinket a szökés megpróbáltatásai után.

A kellemes vakációs hangulat néha irigylésre méltó helyzetre emlékeztetett. Két év óta nem volt ilyen gondtalan életem. Minden reggel, változatlanul ugyanazon élménnyel kezdődött a napom: az óriási hegyek ugyanazt lezárták a látóhatárt körülöttem, de nekem tetszett az a gondolat, hogy az ég felé a látóhatár a végtelenségbe nyúlt. Arra mutatott Tirol minden kis tornya, s abba az irányba igyekezett minden kis harang hangja is, amelyhez gyakran a stamsi monostor imádságra hívó harangja örömteljesen csatlakozott.

Odafent a hegyek már szeptember közepén fehérbe öltöztek: ezzel is Isten közelségét ünneplik. Úgy éreztem, hogy az ormokon csillogó fehér hó barátságosan hívogat. A lélek ott, Isten közelségében, minden bizonytalanságot jobban érzi az öröm édességét, s könnyebben megpihen. A mi sáros földünket onnan fentről az ember nagyon messzire képzelem. S mennyire kicsinyek lehetünk annak a szemében, aki onnan fentről néz le ránk, s milyen kicsinyesnek látszanak ügyes-bajos dolgaink! Valahol ott fent van a hegyen épült „Város”, amelynek – akarva nem akarva – szintén polgárai vagyunk. Így képzelem el még ma is a mennyei Jeruzsálemet.

Folytatása következik

Még egyszer a 2007. évi érettségi találkozókról...

2007. július 7-én – mint arról a Veni Sancte-i számunkban beszámoltunk – **az 1953-ban** végzetek is érettségi találkozót tartottak. Ez az osztály a Dobó István Gimnázium IV.B osztályában fejezte be tanulmányait. Közülük többen az 1945–48 években a Ciszterci Rend egri Szent Bernát Gimnáziumba jártak, akkor osztályfőnökük, latin- és énektanárunk **dr. Kerekes Károly OCist** volt. Az alábbiakban közöljük Károly apátúrnak a közös szentmisén mondott szavait.

A két egri testvér-gimnáziumnak, a ciszterci Szent Bernát (ma Gárdonyi Géza) és a Dobó István Gimnázium öregdiákjainak közös találkozásán.

Hogy miért is szoktunk mi összejönni így a mindenkori végzős osztályok „ballagási évadján”? – Nos hát, tudnánk mi idézni nagyon bölcs intelmeket akár a tudományból is, meg a költők kifogyhatatlan aranymondásaiból is. Például, hogy „Az emlékezés tartja össze a világot”, meg hogy „A lelkes eljár ősei sirlakához, és gyűjt régi fénynél új szövétneket”... Mi talán most maradjunk meg az „egyszerű szívű” (magyarán: igaz szívű) magyar eleink háromlépcsős válaszával:

1. Emlékezzünk nagyot álmodni merő gyermekeveinkről;
2. Megköszönjük Istennek, a minket embernyi emberré nevelő jó szüleinknek, nevelőinknek, élőknek, holtaknak féltőn áldozatos szeretetét;
3. És nem utolsósorban azért jöttünk össze jótestvéri találkozóinkra, hogy égre nyíló, immár örök boldogságra nyiladozó szívünk minden örömeivel örvendezhessünk egymásnak!

A két testvér-gimnázium közös találkozásán, akár fizikailag is, akár csak lélekben jelenlevők, ma újra gyűjjük szívünkben a szent emlékezés, a szent hálaadás és a szent öröm tiszta tüzét a két gimnázium névadójának imádságból vett néhány szavát külön-külön idézve.

Kezdjük Dobó Istvánnak az egri vár ostroma előtti végső, „döntő” csatáját megnyitó feledhetetlen imádságával:

„Isten után nekem van szavam hozzátok! Ezelőtt harminchégy nappal megesküdtünk, hogy a várat meg nem adjuk. Esküncet megállottuk. Úgy dacolt a vár eddig az ostrommal, mint tenger viharával a tengerben álló kőszikla. Most az utolsó próba következik. Az Isten hívtuk segítségül. Büntelen lélekkel, halálra készen kell küzdenünk a várnak és hazánknak megmaradásáért! Példátlan az a küzdelem, amellyel eddig megtartottuk a várat, s példátlan az a gyalázat, amely itt a törököt eddig is érte. Bízom a fegyverünkben, bízom a lelkünk erejében, bízom Szűz Máriában, aki Magyarország patrónája, bízom Szent István királyban, akinek a lelke vele van mindig a magyar nemzettel, és legjobban bízom magában az Istenben! Induljunk, testvéreim, minden erőnkkel elszántan!”

A ciszterciek Istentől kapott élethivatását Clairvaux-i Szent Bernátnak Keresztelő szent János születése napján június 24-én mondott homíliája szövegéből emelte ki az utókor két latin szóba rögzítve: „ARDERE ET LUCERE”! Magyarul így mondjuk: „LÁNGOLJ ÉS VILÁGÍTS!” Latinul a teljes mondat, (amelyből kivétetett), így hangzik: „Tantum ardere parum, tantum lucere vanum, ardere et lucere perfectum.” Magyarul: „Csak égni (izzani) kevés, csak világítani (fényeskedni) hiúság, égni (izzó szívvel) és világítani (kiművelt ésszel) – , ez a tökéletes emberség! – A buzgóbbak még ezt is szokták idézni Szent Bernáttól: „Ha szólnod kell bármilyen ügyben embertársadhoz, előbb melegíts meg a szívet a te (izzó) szíved tüzével...”

És a „Zárószót” már mindnyájan ismerjük:

Légy tanúja annak, amit örököltünk,
Új Édenkert lehet Siralomvölgy földünk;
Égi harmatot hints, őrtüzeket állíts,
Szentősök hitével – LÁNGOLJ ÉS VILÁGÍTS!

* * *

Diákszövetségünk hírei

Új elnökünk...

Dr. Kovács Endre halála utáni *sedes vacans* az újonnan választott ügyvezető elnökünk, dr. Molnár Miklós tárgyalásai eredményeként megoldódott. Az október 9-i elnökségi ülésen Lékai Jusztin ciszterci atyát – aki ma a zirci apátság gondnoka és gazdasági vezetője – választották meg a Diákszövetségünk elnökének. Jusztin atyát jó ismerősként üdvözölhetjük. Hosszú ideig élt Egerben, s mikor a még állami gimnáziumban a hitoktatás elindult, az elsők között tanított hittant az iskolánkban.

Lékai (Hochenburger) Péter Jusztin atya 1932. január 19-én, Budapesten született, harmadikként az öt gyermekes családban. Édesapja orvos, édesanyja magyar-francia szakos tanár. Középiskoláját a budai Szent Imre ciszterci Gimnáziumban majd államosítás után a VII-VIII. osztályt a budapesti Petőfi Gimnáziumban végezte. Mivel 1950-ben megvonták a szerzetesrendek működési engedélyét, nem tudott Zircre menni, így a Műszaki Egyetemre iratkozott. 1954-ben gépészmérnöki diplomát szerzett, utána tíz évig a Ganz Villamossági Gyárban volt tervező-szerkesztő mérnök. 1958-ban, miközben a gyárban dolgozott, csatlakozott a 'Sigmond Lóránt vezette illegális ciszterci növendékek csoportjához. 1965-ben a gyárból kilépve az Egri Főegyházmegyébe jelentkezett. (Mint mondotta azért Egerbe, mert akkor Kovács Endre volt a szeminárium spirituálisa, és őt mint ciszterci szerzetest ismerte.) 1969-ben szentelte pappá Brezanóczy Pál apostoli kormányzó. Közben, hogy mint ciszterci szerzetest szenteljék fel, 1967 nyarán Pannonhalmán Vendel apátúr kényszertartózkodási helyén, az ő szobájában tette le az örök fogadalmat. Felszentelése után két kápláni év elteltével Egerben szemináriumi prefektus lett, majd 16 évig érseki titkár, ezután hat évig szemináriumi gondnok és vicerektor. Nagy szerepet vállalt Eger kulturális életében is. A város önkormányzata 1994-ben Pro Urbe Agria díjjal tüntette ki. Károly apátúr mint ciszterci szerzetest hívta Zircra, és érseke hozzájárulásával 1994 óta él a monostorban, ahol a Ciszterci Apátság gondnoka és gazdasági vezetője, hitoktató és lelkipásztor. Vezeti és irányítja a kolostor felújítását, átépítését, jelenleg pedig a Szent Bernát templomunk restaurálását is.

Az egri ciszterci gimnázium újra indulásának 10. évét ünnepelte 2007. október 19-én, melyen meghívottként Diákszövetségünk egri tagjai is részt vettek. Az ünnepségről részletes beszámolót olvashatunk lapunk „**HÍREK a GÁRDONYI-ból** – rovatában.

* * *

Diákszövetségünk elnöksége december 5-én tartotta negyedévenként szokásos, immár ismét rendszeresen megtartott ülését gimnáziumunkban. Ezen részt vett *Lékai Jusztin atya* és *dr. Pisákné Balogh Éva* igazgatóasszony is. Tőle részletes beszámolót hallottunk az új tanévről, a tornaterem átépítésének elindulásáról, gondjairól. Erről egyébként mi is meggyőződhattünk, hiszen – mivel ülésünket egy földszinti tanteremben tartottuk – az ablakon kitekintve láthattuk, hogyan folynak a munkálatok. A nehézségeket is érzékeltük, hiszen a nagyudvarra a teherautók az alacsony boltíves kapun csak a talaj jelentős kimélyítése árán juthatnak be, és akkor még folyt a talaj gyalulása. Reméljük az új kétszintes tornaterem kárpótlást nyújt majd a sok gondért, fáradságért

* * *

A Budapesten lakó ciszterci öregdiákok december 17-én tartották összejövetelüket a budai ciszterci Szent Imre Plébánián, melyre meghívtuk *Lékai Jusztin* OCist atyát, Diákszövetségünk új elnökét. Megismerhettük életútjával. Fordulatokban gazdag élete, magán viseli a múlt század nyomát. Tiszteletet ébresztett mindnyájunkban Rendje iránt mutatott hűsége és kitartása. Beszámolót hallhattunk munkájáról, elsősorban a zirci bazilika tíz éves felújításának tapasztalatairól. Örömmel hallottuk, hogy ezeket a tapasztalatokat kívánja felhasználni az egri Szent Bernát templomunk mostanában elindult renoválása során is.

* * *

FELHÍVÁS

A *Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya* (CDEO) 1989-ban alakult ujja, miután elődje 1948-ban – az egyházi iskolák államosításával – megszűnt működni. (1950-ben a szerzetesrendeket is feloszlatták.) A 41 éves szünet után öregdiákokból újraalakult szervezet legfontosabb törekvése az volt, hogy a Szent Bernát Ciszterci Gimnáziumot az államtól (az önkormányzattól) visszaszerezze és a Ciszterci Rend irányítása alá helyezze. Ez – társadalmi, politikai erőfeszítések eredményeként – 1997-ben megvalósult. A diákszövetség újjáalakításában kifejezésre jutott a négy évtizedes kommunista diktatúrával való szembe fordulás szándéka is, amely a civil – különösen a vallásos jellegű – szervezeteket tiltotta és üldözte. A CDEO jelenleg érvényes alapszabályát 2002 novemberében fogadta el a közgyűlés.

Állj közénk! Légy szövetségünk! Mit akar ez a szövetség?

Azt, hogy volt iskolánkhoz – Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium – tanári karához, valamint diáktársainkhoz fűződő tudati és érzelmi kötődésünket fenntartsuk;

- azt, hogy iskolánk működését figyelemmel kísérve azt minden lehetséges eszközzel: társadalmi pártfogással, történetének ismertetésével, hagyományainak ápolásával támogassuk. Szövetségünk tagjaival közösséget alkotva szolidárisak legyünk, szükség esetén egymásnak segítséget nyújtunk. („Lobbizás” stb.);
- azt, hogy iskolánkban a ciszterci hagyományok megfelelő magas színvonalú oktatás, továbbá a keresztény erkölcsi és nemzeti alapokra épülő nevelés folytatódjék;
- azt, hogy társadalmunk erkölcsi válságában tagjaink életvitelükkel, magatartásukkal tegyenek tanúságot a hit és a keresztény erkölcs értékei mellett. Ilyenek: az idealista világnézet, az emberi élet és méltóság (a tudás és a kor) tisztelete, a család fontossága, a munka becsülete, hűség és tisztesség.

A felsorolt célok követésével kívánjuk megőrizni azt a ciszterci szellemiséget, amelyet a valamikori szerzetes atyák sugalltak, amelyet a jelenlegi civil tanárok is közvetítenek, amelyet a rendalapító Szent Bernát így fogalmaz meg:

„ardere et lucere” – Lángolj és világíts!

Bár a CDEO mindenki számára nyitott egyesület, aki a fenti célkitűzéseket elfogadja, elsősorban a következők számára épül:

- azokra a nagykorú személyekre, akik az egri Szt. Bernát Gimnázium tanulói voltak, ezek leszármazottjaira, özvegyeire,
- azokra a nagykorú személyekre, akik a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium tanulói voltak,
- a Ciszterci Rend bármely tagjára;
- a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola tanáira;
- azokra a szülőkre, akiknek gyermeke a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskolába jár vagy járt.

Eger, 2007 októberében

Dr. Molnár Miklós
a CDEO ügyvezető elnöke

EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN A 2007/08-AS TANÉVBEN OKTÓBERTŐL – KARÁCSONYIG ...

OKTÓBER

4. A gólyák bemutatkozása a kollégiumban.
5. Iskolarádiós megemlékezés az aradi vértanúkról az iskolarádióban Kovács Ottóné tanárnő szervezésében. Lenkey tábornok sírjánál tartott megemlékezésen iskolánkat a 11.A osztály képviselte.
6. *Köböl Zsolt nevelési igazgatóhelyettes szervezésében iskolánkból 5 tanár és 27 tanuló vett részt az őszi nagymarosai találkozón.*
10. A „Városi séták” városi program keretében iskolánkban közel száz érdeklődőnek Kovács Ottó tanár úr előadást tartott „A ciszterciak Egerben” címmel.
18. A „Hősök napja” alkalmából 50 kollégista vett részt a fertálymesterek által szervezett programon.

2007. október 19-én az egri ciszterci gimnázium újra indulásának 10. évét ünnepelte.

Az első emeleti folyosón reggel képekből, statisztikákból és tárgyi emlékekből – az elmúlt tíz év végzős osztályai ötven gombja, kilenc tarisznyája, és 17 tablóképe – készült kiállítás fogadta az ünnepőbe öltözött diákokat és tanárokat. (A kiállítást *Fedics Miklós* és *Kovács Ottó* tanár urak készítették.) Az első órában rádiós műsorral ünnepeltük meg az 1956-os forradalom évfordulóját, majd a szokott formában és módon átvonultunk a bazilikába a hálaadó ünnepi szentmisére, az új diákjaink fogadalomtételére.

Az egri székesegyházban *dr. Ternyák Csaba* egri érsek atya prédikációjából az alábbi gondolatokat idézzük: „... *Igen, kedves barátaim! Ez a ti iskolátok bevezet a tudományokba, igaz emberségre nevel, ráadásul elvezet benneteket egy olyan barátságra, amely hozzásegít ahhoz, hogy életetek gyümölcsöző legyen, hogy maradandó gyümölcsöt hozzatok. Krisztus barátai, Isten barátai lehettek! Ez az a keresztény hívás, amely az emberi életnek új dimenziót ad. Teljesebbé és gazdagabbá teszi azt. Arra szól ez a hívás, hogy Krisztus, a tökéletes ember vonásai egyre jobban kirajzolódjanak rajtad. ... Életünk minden mozzanata, imádságaink, jó cselekedeteink, tanulásunk, küzdelmeink, szenvedéseink, örömeink ezt az egyet szolgálják. Egyre inkább hasonlatossá válunk Krisztushoz. ...*

Én személy szerint abban is reménykedem, hogy néhányan közületek a keresztényhívás mellett ciszterci szerzetesi, szerzetesnői vagy papi hivatást is hordoznak a szívükben. Adja Isten, hogy iskolátok és ez az iskolai közösség hozzásegítsen benneteket ahhoz, hogy ezek a hivatások kifejlődnek, szárba szökkenjenek, és sokszoros termést hozzanak mindannyiunk örömére.

Amikor a tíz évért hálát adunk, akkor azért imádkozom, hogy ez az iskola egyre jobban be tudja tölteni hivatását egyházunk és népünk szolgálatában. Segítsen bennünket ebben a Magyarok Nagyszónya, Szent István király, a magyar szentek; Szent Bernát és a ciszterci rend többi szentjei. Ámen.”

A szentmise után a kisgimnazisták énekkara a *Salve Reginá-t*, adta elő. Vezényelt *Árvainé Kovács Krisztina* tanárnő. Ezt követően *dr. Pisákné Balogh Éva* iskolánk igazgatónöje köszöntötte az Érsek urat és a Főapát urat, majd iskolánk új diákjainkhoz fordult:

„Kedves Elsős Diákok! Arra tesztek fogadalmat, hogy méltó utódai lesztek az egykori ciszterci diákoknak. Ennek meg kell nyilvánulnia a megjelenésetekben, viselkedésetekben, szorgalmatokban, szüleitek, tanáraitok és társaitok iránti tiszteletben. Legfontosabb feladatotok a tanulás, amellyel erősítitek jellemeteket, csiszoljátok képességeiteket. ... Tudnotok kell azt is, hogy a tudás megszerzése által csak akkor lesztek naggyá, ha mindehhez párosul a hit, a remény és a szeretet. A ciszterci szellemiség értékeinek elfogadását fogadalomtétellel erősítsétek meg. Kérlek, álljatok fel, jobb kezeteiket tegyétek szívetekre, bal kezeteiket felemelve, mintegy jelképesen a Teremtő felé tartsátok, és mondjátok a fogadalom szövegét az iskola diákbizottság titkára, Szabó Eszter 13. K osztályos tanuló után. Én, ... fogadom, hogy a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola rendjét mindenben megtartom, az iskola keresztény, katolikus értékrendjét elfogadom, és ennek szellemében igyekszem élni. Szüleimet, tanárait, az iskola dolgozóit, diáktársaimat tisztelem, rájuk szegyen nem hozok. Szorgalmasan tanulok, képességeimmel mindenkor a tudás megszerzésére és a jóra törekszem. Isten és a hazámat szolgálom. Az egyház és a ciszterci rend hagyományaihoz mindenkor hű leszek. Isten engem úgy segítjen!

„Kedves Elsős Diákok! Ezennel ciszterci diákká fogadlak benneteket. Ebből az alkalomból két ajándékot kaptok. Az egyik az iskola jelvénye, amelyet viseljétek büszkén, mert ez jelzi számotokra, hogy a ciszterci diákok közösségéhez tartoztok. A másik a Hozsanna, amelyből az imádságos énekeket tanulhatjátok meg. Babits Mihály írja: »Mindenik embernek a lelkében dal van, és a saját lelkét hallja minden dalban. És akinek szép lelkében az ének, az hallja a mások énekét is szépnek.« Forgassátok és használjátok Isten dicsőítésére ezt a könyvet, hiszen aki énekel, kétszeresen imádkozik.”

A fogadalomtétel elhangzása után *Balla Ádám* 13. K osztályos tanuló Clairvaux-i Szent Bernát Jöjj, Uram, Jézus című versét szavalta el, majd *ddr. Zakar Ferenc Polikárp*, zirci főapát szólott tanulóinkhoz:

„Kicsit régen volt az, amikor én elsős – akkoriban még úgy hívták – elemista diák voltam. Mindenesetre 72 évvel ezelőtt kezdtem rendszeresen járni iskolába, jól lehet még nem voltam beiratkozva. S az első dolog, amit ott megtanultam a jó plébános úr által feltett kérdésre adott válasz volt. Azt kérdezte, hogy miért vagyunk a világon. A felelet többet ért számomra, mint az a római négy egyetem, ahol tanultam és tanítottam, s ez így hangzott: »Azért vagyunk a világon, hogy Istent megismerjük, őt és embertársainkat szeressük, azt tegyük, amit az Isten tőlünk kér és így a mennyországba jussunk.« Testvéreim! Ez az élet lényege.

Örömmel hallottam, hogy itt fogadalomtételről van szó. Csak az hiányzik talán egy kicsit, hogy kinek teszünk fogadalommal. A fogadalomtétel egy Istennek tett ígéret. Én nem akarok az elsősök fogadalmából »szereztesik« fogadalommal csinálni. Csak azt szeretném mondani, hogy Istennek tett ígéret legyen, és tényleg komolyan kell venni.

Még egy dolgot szeretnék a lelketekre kötni. Minden, ami van, a keresztény filozófia tanítása szerint jó, szép és igaz. Iskolában sok igazságot lehet tanulni, s azokat tanuljátok is meg alaposan. Viszont amit tanultok, azt meg is kell szeretni, s én azt kívánom, hogy az iskolát nagyon szeressétek. Én nagyon szerettem iskolába járni, s öreg fejjel is szeretek. S lássátok meg mindenben, de mindenben Isten keze nyomát, s azt a sok szépséget, ami a teremtsében van. Isten áldása legyen rajtatok!”

Ezekkel a gondolatokkal a és a himnuszok eléneklésével ért véget a szent mise.

S negyedóra múltával az iskola dísztermében dr. Pisákné Balogh Éva iskolánk igazgatónöje így üdvözölte a szépszámu meghívott jelenlevőket, s a következőket mondta:

„Kedves Vendégeink!

Tíz év nem nagy idő, különösen nem a magyarországi ciszterci tanítómunka kétszáz éves történelmében. Számunkra, akiknek megadatott, hogy részt vegyünk egy keresztény-katolikus szellemű iskola újraindításában, mérföldkő ez az év. Legfontosabb tanulsága, hogy az »a mester, aki jártas saját szaktudományában és megvan benne a keresztény bölcsesség is, annak értelmét is átadja tanítványának. Elvezeti őt a szavakon túlra, a teljes igazság szívében.«

Abban az Isteni kegyelemben volt részem, hogy az elmúlt tíz évből nyolcat, mint az iskola igazgatója szolgálhattam az egyházat, a ciszterci rendet. Most tisztelném és kötelességem, hogy számot adjak. Az elmúlt tíz év a szó minden értelmében építkezéssel telt. Munkánkat két fontos szilárd alapra építhettük, az egyik a ciszterci tanító munka szellemisége. A másik a Gárdonyi Géza Gimnázium országosan is elismert jó hírneve.

Az elmúlt tíz év alatt Főapát úr ránk figyelő gondoskodásának köszönhetően folyamatosan felújítottuk az öreg alma mater falait. Ma már elmondhatjuk, hogy régi szép formájukban díszlenek a boltíves folyosók, megújultak a tantermek, a kollégiumi szobák. Elkészült a díszterem és a kollégium udvara minden évben csodálatos virágaival gyönyörködtet bennünket. A Teremtő kegyelme mellett voltak segítők, építők és tervezők, akik most is itt vannak közöttünk. Köszöntöm őket és köszönjük munkájukat.

Eger városában azonban nem lehet megelégedezni Dobó intelmeiről, hogy az erő nem a falakban, hanem a várvédők lelkében van. Ezért saját lelkünket is kellett építeni, ez volt talán a legnehezebb. A tantestületnek egy másik úton kellett elindulnia. Az út rögös és nehezen járható, lassan tudunk és még ma is lassan tudunk haladni. Szeretném azonban remélni, hogy ma már mindannyian értjük Jézus Krisztus szavát. Szent János evangéliumában olvashatjuk: »Én vagyok az Út, az Igazság és az Élet.« Ezen az úton kellett diákjainkat is vezetni, tanítani és nevelni. Az első években még csak a tudást akarták, de később megértették Pál apostol üzenetét. A Szeretethimnusz második verse így szól: »Lehet prófétáló tehetségem, ismerhetem az összes titkokat, és mind a tudományokat, hitemmel elmozdíthatom a hegyeket, ha szeretet nincs bennem, mit sem érek.«

Pedagógiai munkánkban a színvonalas oktatómunka mellett iskolánk tantestülete tudatosan elkötelezte magát, hogy az egész ember kifejelesztésén munkálkodik, hiszen Krisztusban, a tökéletes emberben, minden emberi érték kibontakozik, és egymásba fonódik. Ez adja iskolánknak legsajátosabban katolikus jellegét, s ebben gyökerezik az a kötelessége, hogy tisztelje az emberi értékeket, érvényre juttatva azt az autonómiát, ami megilleti őket, s közben betöltve sajátos küldetését, amely minden ember szolgálatára kötelezi. Ezen célkitűzések valóra váltását segítették a ciszterci atyák, az öreg ciszterci diákok, az iskola tanárai és munkatársai. Mindig voltak és vannak olyanok, akik hívják diákjainkat a hívő életre, hívják az imacsoportba, a karitászsba, a zarándoklatra és a lelki napokra. Tanítják őket emberségre, szeretetre és tiszteletre.

Tíz év után elmondhatjuk, hogy fáradásunk nem volt hiábavaló. Büszkeséggel tölt el bennünket, amikor a legkiválóbbak a csúcsra jutnak, amikor sportolóink a dobogóra állnak. Boldogság önti el szívünket, amikor halljuk énekelni és zenélni diákjainkat. Szemünkben könny ragyog, ha látjuk hátrányos helyzetből induló vagy fogyatékkal élő diákunk akaraterjét és előretörését. Nap mint nap részesevünk köszönetükben és hálaükban, amikor egyetemistaként, főiskolásként visszajönnek hozzánk.

Az iskola képzési rendszerét a társadalomban jelentkező kihívásoknak megfelelően folyamatosan alakítottuk. A ciszterci tanítómunka hagyományait követve beindítottuk a nyolcosztályos gimnáziumi képzést. Ők teszik teljessé a mi nevelőmunkánkat. Iskolánk egyik erőssége az idegen nyelvi képzés. Igen népszerű és sikeres az angol-magyar két tanítási nyelvű tagozat.

A gimnáziumi és szakközépiskolai képzéseinket nyelvi előkészítő évfolyammal bővítettük. Arra törekedtünk, hogy minden diákunk beváltható nyelvtudást szerezzen. Külföldi kapcsolatainkat is kiépítettük és felhasználjuk tanulóink nyelvtudásának elmélyítésére.

Fontosnak tartottuk, hogy tanulóink informatika-tudása mai divatos szóval élve kompetencia alapú legyen. Több mint 100 korszerű számítógép áll a diákok rendelkezésére. Öröndetes, hogy a kétszintű érettségi beveze-

tése óta évente több mint száz diákunk tesz érettségi vizsgát informatikából. Sokan jeles eredményüknek köszönhetően ECDL vizsgát is szereznek.

Iskolánk tanító-nevelő munkáját egyre többen ismerik és elismerik. A tanulók tanulmányi eredménye, magatartása és szorgalma évről évre javul. Igazgatóként azt tapasztalom, hogy szeretnek ide járni diákjaink, még azok a diákok is nehezen válnak meg tőlünk, akiket fegyelmi útján eltanácsolunk. Sokszor kutattam ennek a titkát. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján azt mondhatom, a titok abban áll, hogy kollégáim fegyelemmel és kegyelemmel tanították és nevelték diákjainkat.

Nekünk pedagógusoknak, akik örökségbe kaptuk a ciszterci tanító atyák szellemiségét, munkánkat a jövőben is csak úgy szabad és úgy érdemes végezni, ahogy azt Szent Bernát 900 évvel ezelőtt megfogalmazta: „Csak égni kevés, csak világítani hiú dolog. Égni és világítani, ez a tökéletesség.”

Köszönöm Istennek, hogy az elmúlt 10 évben adott tanulni vágyó ifjakat, adott tanítani tudó és tanítani akaró kollégákat, adott megértő és segítő fenntartót, adott erőt és hitet feladatunk megoldásához.”

Jelenetek Az egri csillagokból – a 6.C diákjai előadásában

Az ünnepi műsor az elmúlt tíz év történetét és a mindennapjainkat bemutató film megtekintésével kezdődött, amelyet Köböl Zsolt nevelési igazgatóhelyettes úr, Kovács Ottó tanár úr és Nagy László technikus állított össze. Ez után a 6.C osztály diákjai Gárdonyi Géza *Az egri csillagok* című regényének részleteiből dramatizált játékot mutattak be, amelyet Köves Eszter tanárnő rendezett. A főbb szerepeket Mlinkó Péter, Virág Ákos, Csomós Bálint, Csécs Bálint, Molnár Gábor, Gacs Milán, Ircsik Péter, Bajzát Dorina, Szeredi Benjamin, Bata Jennifer, Tuza Orsolya, Semperger Richárd játszották.

Majd zenés irodalmi összeállítás következett, amelyben Kerekes Károly apát úr, Nemes Nagy Ágnes, Babits Mihály, Weöres Sándor, Reményik Sándor, Pilinszky János, Györkössy Endre egy-egy versét, Szent Pál, Kalkuttai Teréz gondolatait Horváth Réhel 9.A, Tóth Eszter 11.A, Nagy Lilla 12.A, Balla Ádám, Nyikes Attila 13.K tolmácsolta. Händel és Edward Elgár egy-egy művét Finta Dorottya 13.K, Szabó Sarolta 13.K, Tuza Eszter 7.C, Golen Gerhard 9.C, Pohl Tamás 10.K, Golen Richard 11.C osztályos tanulók és Bisztriczki Zoltán adta elő. Mozart Ave Verum szerzeményét iskolánk ének- és kamarazenekarától hallottuk.

A műsort az *Utam a fény* című dal eléneklése zárta.

A műsort Lapinskasné Máté Erika tanárnő és Bisztriczki Zoltán tanár úr rendezte.

A zenés irodalmi műsor szereplői

A nagy sikert arató műsor után *ddr. Zakar Ferenc Polikárp* zirci főpát, iskolánk fenntartójának értékelő mondati következtek:

„Számomra az a feladat jutott, hogy próbáljam kiértékelni az elmúlt tíz év történetét. Az idő nagyon előre haladt, ezért csak annyit mondok, hogy 1996. március 15-én, amikor másodszor nyakamba akasztották az apáti keresztet, csak két gimnáziumunk volt. Akkor kezdtem a tárgyalásokat a budai gimnáziumunkkal kapcsolatban. Hosszú tárgyalások után sikerült, s akkor következett a próbatétel Egerrel.

Nagy levegőt vettem most is, s akkor is, amikor láttam, hogy mennyire lepusztult állapotban volt ez az iskola. S nagyon sajnálom, hogy a fényképes részben nem láttunk képeket a 10 évvel ezelőtti állapotokról. Hála Istennek, itt nagyon sok minden megújult, nagyon sok minden új és szép lett. S a kiértékeléshez nem tudom, hogy milyen jegyet kellene használnom, de azt mondhatom, hogy mindennel nagyon meg vagyok elégedve. Mindenkinnek mindent hálásan köszönök. Azt állíthatom, hogy a leglepusztultabb iskola ez az egri volt, s ha körül tetszenek nézni, tetszenek látni, hogy itt mi történt. S azt is hiszem, hogy megvalósul az új, kétszintű tornacsarnok megépítése is. Mindez ma hit kérdése is, persze az volt '97-ben is átvenni az iskolát még a szentszéki megállapodás előtt.

Tehát az én értékelésem: mindent hálásan köszönök, és kívánom minden fenntartónak, hogy olyan jó igazgatói legyenek, mint amilyen egri gimnáziumunk igazgatója.”

Ezután dr. Sipos Mihály igazgató úr, az egri önkormányzat Oktatási Bizottságának elnöke köszöntötte iskolánkat:

„Nagy öröm és személyes megtiszteltetés számomra, hogy Eger Megyei Jogú Város képviselő testületének és Habis László polgármester úrnak az üzenetét, jókívánságait tolmácsolhatom a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium jeles napján.

Személyes megtiszteltetés, hiszen a hatvanas években egri diákként – noha nem voltam gárdonyis diák – csodálhattam az iskolát, amit úgy emlegettük, hogy a »Gárdonyi«. Aztán a hetvenes évek elején, amikor tanárként visszajöttem, azt tapasztalhattam, hogy az iskola még erősebb, még csodálatra méltóbb lett. ... A 90-es évek elején ... már lehetett tudni, hogy egyfelől a Gárdonyiban tovább fog folyni az a munka, amit én diákként és fiatal tanárként megtapasztalhattam; másfelől valami régi-új is beköltözik e falak közé. Egy olyan szellemiség, amelynek most is tanúi lehettünk, amikor élveztük ezt a csodálatos műsort. ...

Még egyszer kívánom minden diáknak, minden kollégának és az intézmény fenntartójának jó egészséget, sok sikert és örömet. Igazgatóasszonyt pedig kérem, hogy fogadja szeretettel a város emléklapját.”

Az ünnepély dr. Pisákné Balogh Éva iskolánk igazgatónője köszönő szavaival ért véget.

okt. 24. A diákönkormányzat értekezlete, ahol új vezetőséget választottak, s az új titkár *Molnár Bence Gábor* 11.K osztályos tanuló lett.

26. *Harmat Adrienn* tanárnő rendezésében iskolarádiós megemlékezés Gárdonyi Géza halálának évfordulóján. A 9. évfolyam egri és kollégista tanulói osztályfőnökeikkel megkoszorúzták Gárdonyi Géza sírját

okt.6.–nov.3. A „Dreams & Teams” program keretében iskolánk 19 tanulója, 5 tanára *Luca Enikő* tanárnő vezetésével Szalézi Rend (SDB) által fenntartott boltoni középiskolába látogatott

NOVEMBER

- 9. Halloween-party az angol két tanítási nyelvű osztályoknál az Ifjúsági Házban.
- 19. A Szent Erzsébet tiszteletére rendezett rajzpályázati kiállítás megnyitása és a díjak átadása. Ünnepi megemlékezés Szent Erzsébetről a kollégiumban.
- 27. A tornaterem tetejéről leszedték a palát, elkezdődött a bontás. Nyílt nap a Gárdonyiban általános iskolások számára.
- 29. Előrehozott érettségi vizsga.

DECEMBER

- 4. *Pajor András* atya, a budapesti Herminamező utcai plébános előadása a 10.E, 11.A,C, 12.A és 13.K osztály tanulói számára. Nyílt nap a Gárdonyiban általános iskolások számára.
- 7. Az 5. és a 9. osztályosok bemutatkozó műsora a díszteremben, és ismerkedési bálja a kollégium ebédlőjében.
- 11–14. Az iskola főfolyosóján karácsonyi vásárt rendezett a Szent Bernát Karitászcsoport.
- 12. Iskolánk tanulói közül osztályfőnökeik vezetésével a 10. évfolyamos egri és a kollégiumi diákok vettek részt a kollégium előtti téren az 1956. december 12-i egri sortűz áldozatainak emlékére rendezett ünnepi megemlékezésen és koszorúzáson.
- 18. Karácsonyi koncert a Szent Bernát-templomban.
- 19. A 12. évfolyam osztályai számára lelki nap, amelyet *Tölgyesi Csaba Alberik OCist* atya tartott. Az iskola kórusa a Bélapátfalvi Szociális Otthonban szerepelt
- 20. Lelkinap a Gárdonyiban, ahol az előadók a *Gáve* testvérek, *dr. Csókay András* idegsebész, *Simon András* grafikusművész és a szalézi nővérek voltak. A helyszíneken *Köves Eszter* és *dr. Loboczkyné Hársasi Ibolya* tanárnők által betanított betlehemes játékokat adtak elő a színjátszó csoportok. A 12. évfolyam osztályai számára igazgatói szünet és gombavató.
- 21-től Téli szünet.

is ismeretlenül akkor is, ha már idelelni por és hamu lettem, amikor odafenn éneklek már az angyalokkal: *Szűzanya, hallod-e, csendes a táj, Isteni gyermeked álmira vár, Látva, hogy altatod Őt! Látva, hogy altatod Őt!* «

A fordítást hiteles szövegét *Hervay Levente* atya kutatta fel *Schwartz Elemér OCist* egyetemi tanár rendtársának *Europa singt* „*Stille Nacht, Heilige Nacht...* c. 1963-ban Innsbruckban postumus megjelent könyvében.

*Csendes éj, szent nyugalom,
Hallgat a völgy, halom,
Szűzanya, hallod-e, csendes a táj,
Isteni gyermeked álmira vár,
Látva, hogy altatod Őt!
Látva, hogy altatod Őt!*

*Csendes éj, szent nyugalom,
Énekel völgy, halom,
Csendül az angyali alleluja,
Földre leszállt a nagy égnek Ura,
Énekel völgy, halom,
Jertek imádni Őt!*

*Messiás a földre jött,
Bilincseink összetört,
Fölszabadul a föld bűne alól,
Rá az Úr égi kegyelme hajol,
Jézusunk hozta le azt!
Jézusunk hozta le azt!*

*Párnája sincs, bölcsője sem,
Mégis mily édesen
Nyugszik a kegyes égi szülött.
Emberek, a szabad óra ütött,
Itt vagyon a Messiás!
Itt vagyon a Messiás!*

*Jönnek a jó pásztorok
És szívük feldobog,
És leborulnak a jászol előtt,
Egyszerű jó szívük tiszteli Őt,
Szűzanya égi Fiát!
Szűzanya égi Fiát!*

A *Stille Nacht, heilige Nacht...* magyarra fordítójára egy kedves egri „diáktársunk” *Benkőné Lukács Ágnes* hívta fel a figyelmünket, átadva az egykori újságcikkeket.

Emlékezzetek és emlékeztessetek...

Ebben a sorozatban azoknak az egri ciszterci tanároknak és diákoknak emlékét szeretnénk megőrizni, akik a II. Világháború és az 1956-os forradalom és szabadságharc, valamint az azt követő terrorizmus szenvedői és áldozatai voltak. Kérjük, segítsétek ezen emlékek összegyűjtésében!

EMLÉKMŰAVATÁS

A bátyám, **Bogdán László**, 1941-ben érettségizett Egerben a Ciszterci Rend Egri Szent Bernát Gimnáziumában, Erdélyi Guidó tanár úr volt az osztályfőnöke. Másodéves joghallgató volt, amikor önként jelentkezett katonának, és besorozták a Miskolci 13/1-es Gyalogezredbe. Rövid kiképzés után ki is vitték az ezredet a frontra, amely akkor már a Kárpátokon belül volt. – Véres csaták dúltak 1944 szeptemberében Tordánál, a Tordai Hasadék környékén, ahol több mint 2400 katona halt hősi halált. A bátyám is – a Magyar Nagyvezüst Vitézségi Érem tulajdonosa – ezen csaták egyikében esett el 52 társával együtt **Tordatúr** község határában – mellkas sorozatlövést kapott.

Sok idő telt el, amíg a politikai körülmények lehetővé tették az ott élő magyarok számára, hogy az egyházak segítségével felkutatásuk az elesetteket és értesítsék a még élő hozzátartozókat. Több év kemény munkája volt, míg eljutottak a máig és a *Tordai Honvéd Hagyományörző Bizottság* elnökének a vezetésével, *vitéz Pataky József* úr szívós fáradozása nyomán, és a sok támogató segítségével emlékművet állíthattak ezen honvédek tiszteletére Tordatúron, az *Unitárius Egyház* templomkertjében.

Az emlékmű avatására 2007. október 13-án került sor. Nagyon megható volt, ahogy az egész programot a székelyek tiszta szívből megrendezték: a község román polgármesterének a beszéde, általa a piros fehér zöld színű

szalaggal díszített koszorú elhelyezése, a megemlékezések szavai a kolozsvári főkonzultól, a bukaresti alsó- és felsőházi képviselőktől, az RMDSZ vezetésétől, a bukaresti magyar katonai attasétól. Végül a nevekkel ellátott márványtáblás, kopjafás emlékművet a három történelmi egyház (római katolikus, református és unitárius) papjai áldották meg. Sajnos

ezen a nemes eseményen az elesett katonák hozzátartozóiból már nagyon kevesen vehettek részt – vagy elhunytak, vagy nem tudták felkutatni őket. Magyarországról hozzátartozók csak mi voltunk – a feleségem, fiam és én.

Az ünnepélyt nagyon sok erdélyi magyar – a legtávolabbi helyekről – megtisztelte meg jelenlétével. Az avató ünnepség v. Pataky József zárszavával ért véget: „Isten áldása kíséreljen minden résztvevőt további életútján”

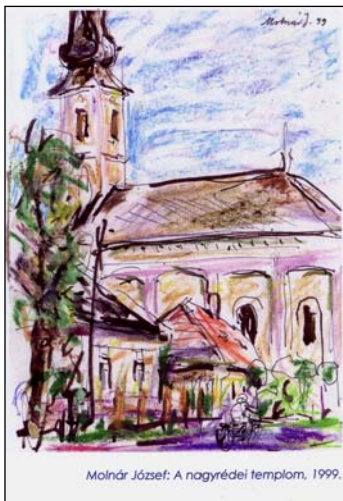
(Bogdán Kálmán – 1951, dr. Ágoston Julián osztályából)

hírek...hírek...hírek...

- **„GÁRDONYI GÉZÁRA** emlékeztek halálának 85. évfordulója alkalmából, az Agárdhoz tartozó agárdpusztai Szent Anna kápolnában, ahol az író annak idején megkeresztelték” – olvashatjuk az Új Ember katolikus hetilap december 2-i számában „A láthatatlan ember” *jelenléte* c. cikkben. – „Glósz Ervin OCist (Székesfehérvár-Öreghegy plébánosa) emlékező szavai nemcsak Gárdonyi művészetéről, az egyházhoz fűződő kapcsolatáról, hanem írónak a katolikus egyház tiszteletteljes értékeléséről, figyelméről is szóltak...”

Gárdonyi Géza, iskolánk névadója 1922. október 30-án hunyt el Egerben. *A Heves vármegye újjáépítése Trianon után* c. könyv így számol be a temetéséről: „1922. okt. 30-án nagy gyásza volt Eger városának, de nemcsak a városnak, az egész országnak és a magyar irodalomnak is. Legsúlyosabban mégis Eger városát érintette Gárdonyi Géza halála... A nagy egri remetét nov. 1-én fél 11 órakor temették a Lyceum díszterméből... Minden házon kivétel nélkül kitépték a gyászlobogót és a város apraja-nagyja megjelent a végtisztességen. A temetési szertartás az Eszterházy-téren folyt le, ahol kisebbszerű ravatalt rögtönöztek. ...a temetési szertartást *Szmrecsányi Lajos* érsek végezte, nagy papi segédlettel. A beszterlés után legelőször a város nevében *Trak Géza dr.* helyettes polgármester, majd a kormány, a Tudományos Akadémia, a Petőfi-társaság nevében mondtak búcsúztatót. A sírnál *Rózsahegyi Kálmán* a Nemzeti Színház, *Kállay Miklós* az írók, *Breznay Imre* pedig az Egri Népújság nevében búcsúzott Dobó István nagy íródeákjától.”

(v. Bartha István közlése)

Molnár József: A nagyrédei templom, 1999.

- **MOLNÁR JÓZSEF** festőművész diáktársunkat köszöntötte 85. születésnapja alkalmából szülőföldje, Nagyréde 2007. május 20-án. A meghitt ünneplésre a község művelődési házában (ahol a művész festményei is láthatóak voltak), népes közönség mellett került sor. Balázs József polgármester, Kives Éva a művelődési ház vezetője és dr. Fülöp Lajos nyelvész köszöntötték és méltatták az ünnepeltet, a szülőföldhöz, annak lakóihoz való szoros kötődését. A nagyrédei táj, a Mátra csúcsai, a szőlővel foglalkozó emberek jellegzetesen hatottak a művész munkájára.

A színes népviseletbe öltözött asszonykórus dalai és szavatok emelték az ünnep hangulatát. Végül a híres nagyrédei borok mellett baráti beszélgetések során az egykori foglarista osztálytársak erőt, egészséget és további alkotó munkát kívántunk Molnár Józsefnek.

(Erdős László)

- **PÉTERY JÓZSEF VÁCI PÜSPÖKRŐL** halálának negyvenedik évfordulóján emlékezik meg a december 2-i Keresztény Élet c. katolikus hetilap. *Pétery (Petró) József* a középiskola IV–VIII. osztályát a Ciszterci Rend egri Kath. Főgimnáziumban végezte, 1908-ban érettségizett jeles eredménnyel. Teológiai tanulmányait Innsbruckban folytatta, ott szerezte meg a doktorátust is. Hazatérve az egri papnevelő intézetben dogmatikatanár, majd spirituális, később székesegyházi plébános. 1942-ben XII. Pius pápa váci püspökké nevezte ki. A püspökké szentelése – melyet Serédy Jusztinián bíboros hercegprímás Kriston Endre egri segédpüspök és Scheffler Ferenc szatmári megyéspüspök segédletével végzett – nagy ünnep volt Egerben 1942. november 8-án. Az ünnepi szertartáson, mint rendezők iskolánk cserkészcsapatának tagjai is részt vettek. Pétery József püspök igazi lelkipásztor volt főpapi szolgálatában. A háború utáni fokozódó egyházüldözés azonban az igen tevékeny váci püspököt is sújtotta. Végül 1953-ban kényszertartózkodási helyül Hejcére, az egykori kassai püspöki nyaralóba száműzte a kommunista hatalom. 1956 októberében Mindszenty kifejezett kívánsága szerint hazatért székvárosába, de 1957-ben ismét vissza kellett térnie Hejcére. Itt halt meg 1967. november 25-én, hetvenhét éves korában.

bruckban folytatta, ott szerezte meg a doktorátust is. Hazatérve az egri papnevelő intézetben dogmatikatanár, majd spirituális, később székesegyházi plébános. 1942-ben XII. Pius pápa váci püspökké nevezte ki. A püspökké szentelése – melyet Serédy Jusztinián bíboros hercegprímás Kriston Endre egri segédpüspök és Scheffler Ferenc szatmári megyéspüspök segédletével végzett – nagy ünnep volt Egerben 1942. november 8-án. Az ünnepi szertartáson, mint rendezők iskolánk cserkészcsapatának tagjai is részt vettek. Pétery József püspök igazi lelkipásztor volt főpapi szolgálatában. A háború utáni fokozódó egyházüldözés azonban az igen tevékeny váci püspököt is sújtotta. Végül 1953-ban kényszertartózkodási helyül Hejcére, az egykori kassai püspöki nyaralóba száműzte a kommunista hatalom. 1956 októberében Mindszenty kifejezett kívánsága szerint hazatért székvárosába, de 1957-ben ismét vissza kellett térnie Hejcére. Itt halt meg 1967. november 25-én, hetvenhét éves korában.

- **A ZIRCI APÁTSÁGI BAZILIKÁBAN** 2007. október 6-án Szendi József ny. érsek atya szerpappá szentelte *Bérczi Bernát* és *Imrefi Mór* ciszterci klerikus testvéreket, majd dr. Zakar Polikárp főpapát úr *Gergely* szerzetesi névvel – védőszentje: Nagy Szent Gergely pápa – beöltöztette a novíciusok fehér ruhájába *Fülöp Csaba* testvérünket.

(www.ocist.hu)

Kérjük a kedves diáktársainkat, hogy a mellékelt csekken a 2007. évi tagdíjat szíveskedjenek befizetni, hogy a jövőben is mindenkinek küldhessük újságunkat. A tagdíjat 1991-ben 500 Ft-ban határoztuk meg, ami ma legalább 1000 Ft-nak felel meg.

MEGJELENT ISKOLÁNK ÉVKÖNYVE

fennállásának 318. évében. Címlapján a felújított földszinti folyosó falán elhelyezett ciszterci tanáraink képei láthatók. A könyv elején Polikárp főapátúr "Beköszöntőjé"-nek aktuális gondolatait találhatjuk. A szépen szerkesztett 296 oldalon képpel gazdagon illusztrált beszámolókat olvashatunk az iskola életéről, éves munkájáról és eredményeiről.

Íme néhány fontosabb adat: a nappali tagozaton **880** diák **27** osztályban végezte tanulmányait. A nyolcosztályos évfolyam alsó négy osztályában 173-an jártak, az 5. osztályban (a mi időnkben az első osztály) két párhuzamos osztály is indult. A nappali tagozaton 4 osztályban 138 tanuló tett sikeres érettségit. A tanulók 24%-a lakik kollégiumban, bejáró 43% (!), helybeli 33%.

Az iskolában 61 állandó, 11 óraadó tanár oktatja, a kollégiumban 5 nevelő tanár segíti a diákokat. Ezenkívül a két intézményben – az iskolában és a kollégiumban – a folyamatos munkát 29 egészségügyi, irodai és technikai dolgozó biztosítja.

Emlékező sorokat olvashatunk ez évben elhunyt *dr. Nagy Mózes*ről és *dr. Kovács Endréről*. Megtalálhatjuk a tanév jelentősebb eseményeinek leírását, kiemelve az '56 - os évforduló ünnepségeit.

Megtalálhatjuk a Ciszterci Diákszövetség beszámolóját is, benne az osztálytalálkozókra megjelentek névsorával. Az Évkönyv szerkesztését *Kovács Ottó* tanár úr végezte, akinek nagy gonddal és mindenre kiterjedő figyelemmel végzett munkájáért mi is köszönetet mondunk.

(*Oláh Gyula*)

• **KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ ADOMÁNYOKÉRT!** – Diákszövetségünket az alábbi diáktársaink támogatták adományukkal: *Kékesi György* (44) Toronto (Kanada) – 113 000 Ft, *Fluck (Raggambi) Ottó* (47) Mc Lean, VA (USA) – 28 000Ft, *Mohi Sándor* (46) Schweinfurt (Németország) – 50 Euró, *Kis István Pál* (44) Soponya – 20 000 Ft., *dr. Lakatos István* (49) Budapest – 10 000 Ft.

• **AZ EGRİ FEHÉR/FEKETE** – Interneten a www.ciszterciekegerben.hu honlapon található **Újságunk** linken. A honlap gondozója *Kaibás Gábor Márk*, a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumban 2001-ben érettségizett diáktársunk, akinek köszönhetően újságunk 1994 óta megjelent valamennyi száma olvasható, ill. letölthető.

HALOTTAINK

2007. december 24-én elhunyt **Mozsgai József Tádé** atya, aki 1993–1998 között házfőnök és hittanár volt Egerben.

(*Lapzárta után értesültünk.*)

Diáktársunk, akinek halálhíréről értesültünk:

Kishalmi János dr. (40) – Miskolc

Pók Pál (50) – Eger

Ignác Lajos (47) – Budapest

Tóth Andor. (47) – Chene-Bourgeries (Svájc)

Valentin Kálmán dr. (39) – Eger

Requiescant in pace!

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál *Homonnay József*, 3300 Eger, *Tittel Pál u. 6. fsz. 2.* tel.: (36) **413 482** ill. *Oláh Gyula*, 1114 Budapest, *Bartók Béla út 25. III. 5/A* tel.: (1) **386 2295** vagy
E-mail: olah.gyula3@chello.hu – **ÚJ CÍM!!!**

A „**HÍREK a GÁRDONYI-ból**” lapjait *Kovács Ottó* tanár úr készítette.

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya. (3300 Eger, Széchenyi utca 17.)

Megjelenik ez évben Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején.

Felelős szerkesztő: *Oláh Gyula*

Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.

